

SZAKDOLGOZAT

Virág Attila

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Felszámolási és vagyonfelügyeleti szakközgazdász szak

**A „HITELEZŐK LEGJOBB ÉRDEKEI MÓDSZERTANI
TESZT” ÉS MAGYARORSZÁGI ALKALMAZÁSÁNAK
EGYES GYAKORLATI KÉRDÉSEI**

Belső konzulens: Dr. Csegődi Tibor László
tanársegéd

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Agrár-és Élelmiszergazdasági
Intézet

Külső konzulens: Nagy László
elnök RFE, felszámoló

Készítette: Virág Attila

MATE Budai Campus

2024

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés és célkitűzések	3
2	Szakirodalmi áttekintés	5
2.1	Érdekeltek és érdekviszonyaik.....	5
2.2	A legfontosabb irányadó három szabályozó joganyag	7
2.3	A BIT, mint módszer és mint jogi teszt történeti kialakulása.....	12
2.3.1	A BIT szerepe az Egyesült Államok fizetéseképtelenségi jogában.....	13
2.3.2	Az európai jogfejlődés a „hitelezők legjobb érdekei” nézőpontból	22
3	Anyag és módszer, a kutatás forrásai	61
3.1	Saját kutatás bemutatása.....	62
3.2	A vizsgálat eredményei és értékelésük	63
4	Saját kutatás	64
4.1	A „hitelezők legjobb érdeke módszertani teszt” a Szát. szerinti eljárásban	64
4.1.1	A szerkezetátalakítási tervről szóló döntés befektetési döntés.....	64
4.1.2	A teszt értelmezése.....	66
4.1.3	A „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” felszámolási alternatívában.....	72
4.2	Következtetések, javaslatok.....	77
4.2.1	Következtetések.....	77
4.2.2	Javaslatok.....	78
4.2.3	A két javaslat előnyei, hátrányai.....	79
5	Összefoglalás	79
	Irodalomjegyzék	82

Ábrák és táblázatok jegyzéke.....	83
Függelékek.....	84
1.sz. függelék: Hallgatói nyilatkozat.....	85
2.sz. függelék: Konzulensi nyilatkozat	86

1 Bevezetés és célkitűzések

A szakdolgozat – egy, a szerkezetátalakítási törvényben¹, illetve eljárásban fontos szereppel bíró – a haza szakirodalomban még kevésbé feldolgozott témát, a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” (a továbbiakban: BIT)² kérdéskörét járja körbe. A "hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt" az angolszász csődjog egyik alapvető eszköze, amelynek szerepe növekvő az Európai Unió szerkezetátalakítási³ és csődjoga⁴, (Az EU ezzel kapcsolatos két legfontosabb szabályozó dokumentuma a „Szerkezetátalakítási és Fizetéseképtelenségi Irányelv – továbbiakban: Irányelv, vagy PRD, valamint az EU Fizetéseképtelenségi Rendelete – továbbiakban: Rendelet, vagy EIR) illetve az ezeknek a módosítására irányuló javaslatok esetében is. Az Egyesült Államokban az US Code Title 11. (USA Csődtörvénye) Chapter11⁵ szerinti reorganizációt célzó eljárásokban a teszt meghatározó szereppel bír.

A téma aktualitását az Európai Unióban folyó, a fizetéseképtelenségi rendelet és a fizetéseképtelenségi irányelv megújítását célzó⁶, (EU Elnökség, 2024) valamint ezzel

¹ Szerkezetátalakítási törvény (Szát): 2021. évi LXIV. Törvény a szerkezetátalakításról és egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról; <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2100064.tv> hatályos: 2021.06.03-tól

² Best interest of creditors test (BIT): Ennek Szát. -béli megfogalmazása: 3.§. (1) 11) hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt: annak igazolása, hogy a nemmel szavazó (érintett) hitelezők nem járnának rosszabbul, mintha szerkezetátalakítás hiányában a követelésük kielégítésére az adós ellen indított felszámolási eljárásban, az ott szabályozott kielégítési sorrend szerint került volna sor, vagy ha a követelésüket más megoldással érvényesítették volna;

³ EU szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2019/1023 IRÁNYELVE (2019. június 20.) (PRD) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32019L1023&locale=hu> hatályos: 2019.07.16-tól

⁴ EU fizetéseképtelenségi rendelete: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2015/848 RENDELETE (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról (EIR) <https://jogkodex.hu/doc/7253332> hatályos: 2015.05.20-tól

⁵ 11 U.S.C. § 1129(a)(7) (2002). <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/1129> utolsó látogatás: 2024.10.22.

Az Egyesült Államok Szövetségi törvényeit tartalmazó kódex (U.S.C. - The Code of the Laws of the United States of America) 11. címe, (Title 11 – Bankruptcy) a United States Bankruptcy Code, magyarul az USA Csődtörvénye, az Egyesült Államokban minden típusú csődügyet szabályoz. Jelenleg hatályos főbb fejezetei: (Chapters)

1. fejezet: Általános rendelkezések (§§ 101-112)
3. fejezet: Ügyintézés (§§ 301-366)
5. fejezet: Hitelezők, az adós és a vagyon (§§ 501-562)
7. fejezet: Felszámolás (§§ 701-784)
9. fejezet: Önkormányzat adósságának rendezése (§§ 901-946)
11. fejezet: Reorganizáció (§§ 1101-1195)
12. fejezet: Családi gazdálkodók vagy halászok adósságának rendezése rendszeres éves jövedelemmel (§§ 1201-1232)
13. fejezet: Egyén adósságának rendezése rendszeres jövedelemmel (§§ 1301-1330)
15. fejezet: Segéd- és egyéb határokon átnyúló ügyek (§§ 1501-1532)

⁶ EU fizetéseképtelenségi irányelv megújítása folyamat: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10363-2024-INIT/en/pdf> utolsó látogatás: 2024.10.22.

összefüggésben a fizetéseképtelenséggel és a vállalati csődökkel kapcsolatban Magyarországon a szakdolgozat készítésekor zajló jogszabályalkotási folyamat⁷ (Magyarország Kormánya, 2024-) is adja, tekintve, hogy a hasonló jogi tesztek szerepe a jövőben várhatóan megnő. Hazánkban a Szát. hatálybalépésétől (2022. július 1.) eltelt több mint két év alatt a szerkezetátalakítások kivétel nélkül zárt folyamatban, bizalmi eljárás keretében zajlottak, egyedi adataik nem hozzáférhetők. A szakma ismeretei szerint a törvény hatályba lépése óta alig több mint 20 eljárás indult. A közreműködő jogász és szerkezetátalakítási szakértő kollégákkal is konzultálva, a vonatkozó törvény egyik „legtalányosabb” része a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” gyakorlati kivitelezése, kivitelezhetősége, amelyre nem tudtak érdemi esetet. *A kutatás tulajdonképpen arra keresi a választ, hogy ez a véletlennek, vagy esetleg valamely a kialakított rendszer működési logikájából következő okoknak tudható be.* A dolgozat ennek megfelelően a teszt kialakulásának és adaptációinak történeti és EU implementációs áttekintését követően azt vizsgálja, hogy az Irányelv és a Szát. szövege, valamint a nemzetközi – jellemzően angolszász – gyakorlat alapján, milyen elvi alapon és milyen alkalmazott közgazdasági eszközrendszerrel lehet a hazai jogi környezetben a gyakorlati kivitelezést megközelíteni, illetve megkísérelni. A kutatás azt a hipotézist vizsgálja, hogy a szerkezetátalakítási tervre nemmel szavazó érintett hitelező, vagy tőketulajdonos közül legalább az érintett hitelező az esetek meghatározó hányadában minden bizonnyal objektíve nincs abban a helyzetben, hogy a Szát. 57. § (1) - (2) pontjai, illetve különösen a (2) b) pont szerint előírt tartalommal a teszt megsértésére hivatkozva elleníratot terjesszen a bíróság elé. A vizsgálat célja kettős: **egyrészt** elvi javaslat kidolgozása a jogszabály megfelelő módosítására annak érdekében, hogy ezt a tesztet érdemben használni lehessen a szerkezetátalakítási és a jövőben bevezetésre kerülő új típusú fizetéseképtelenségi eljárásokban, elősegítve ezzel elsősorban a mikro-, kis-, középvállalatok restrukturálását, fizetéseképtelenné válás valószínűségének veszélyével való szembenézésük esetén, **másrészt** a teszt elvégzéséhez használható sorvezető kidolgozása a jövőben ezzel a feladattal szembesülők, elsősorban a bíróságok és szerkezetátalakítási szakértők számára.

⁷ 1291/2024. (IX. 19.) Korm. határozat <https://njt.hu/jogszabaly/2024-1291-30-22.0> a határozat kelte: 2024.09.19.

2 Szakirodalmi áttekintés

Mielőtt a BIT-történetével kapcsolatos, illetve a BIT-tel foglalkozó szakirodalom áttekintésére kerülne sor, érdemes megvizsgálni azt a társadalmi gazdasági és jogszabályi környezetet, amely Magyarország tekintetében meghatározza.

2.1 Érdekeltek és érdekviszonyaik

A fizetési nehézségekkel érintett gazdasági szereplők sokfélék lehetnek, lényegében mindenkit érinthet ez a helyzet, aki a pénzforgalomban részt vesz, legyen az maga az állam, kormányzati intézmény, önkormányzat, társadalmi szervezet, párt, egyesület, egyház, vállalkozás (formától függetlenül), természetes személy stb. Még a bíróságoknak is lehetnek fizetési nehézségei.

Attól függően, hogy ezek a szereplők milyen szerepet töltenek be a társadalom szövetében, fizetési nehézségeik más és más hatással vannak a környezetükre és a velük valamilyen gazdasági, fizetési kapcsolatban álló más szereplőkre. A fizetési nehézségek bizonyos értelemben a gazdaság működésének természetes velejárói⁸, úgy is mondhatnánk, hogy „a fizetési nehézség »nem bug, hanem egy feature«.⁹

Az azonban vitathatatlan, hogy hatásuk nem kedvező magára az érintett szereplőre és a működésével érintett többi szereplőre nézve sem. Ezek a hatások dominó effektusként tovagyűrűzőek és kiterjedtek lehetnek, (körbetartozások) és egy adott mértéket meghaladó előfordulásuk esetén veszélyeztetik elsődlegesen a gazdaság, áttételes hatásai révén pedig az állam és végső soron a társadalom normális működését. Határon átnyúló esetben pedig például az EU egységes piacának működésében is zavarokat okozhatnak.

Fontos tehát, ha úgy tetszik: közérdek, hogy az egységes piac tekintetében az Európai Unió, illetve annak egyes tagállamai elsődlegesen a fizetési nehézségek negatív hatásait elszenvető feleket (a fizetési nehézséggel, vagy valószínű fizetési nehézséggel, ad abszurdum valószínű

⁸ Tekintve, hogy elméletileg az optimális, tisztán szabadpiaci viszonyok között, határhatékonyságon működő gazdálkodó, a rendelkezésére álló forrásokat mindig felhasználja valamilyen cél (profittermelés) érdekében. Más kérdés, hogy valós körülmények között például a nagy, sokszor monopol helyzetben lévő vállalkozások likviditás bővében vannak, hiszen uralják a piacukat és keresniük kell a megfelelő hozamot biztosító befektetéseket. Ez miatt a helyzet miatt járhatnak a technológia fejlesztésben élen, hiszen további növekedésük leginkább új szükségletek keltésén és technológia váltáson keresztül lehetséges az adott piacon. Ez a folyamat oda tendál, hogy a gazdaság zöld értelemben egyre inkább fenntarthatatlan irányba fejlődik.

⁹ Eltekintve attól, hogy bizonyos esetekben a fizetési problémák, nem a bizonytalansággal, és ebből kifolyólag kiszámíthatatlansággal, (csak sztochasztikus jelleggel kiszámítható) terhelt valóság, gazdasági működés természetes velejárói, hanem gyakran etikátlan, tudatos és szándékos, a többi szereplő megtévesztését, jogtalan gazdasági előny megszerzését célzó tevékenységekkel függenek össze.

fizetéseképtelenséggel, fenyegető fizetéseképtelenséggel, vagy fizetéseképtelenséggel¹⁰ szembesülő szereplőket) szabályrendszerek létrehozásával támogassák ezen nehézségek leküzdésében. (lásd Irányelv 1. preambulum bekezdése) A PRD előkészítése során és azóta is, a fizetési nehézségekről és azok kezeléséről szóló gondolkodás fejlődése a szakmai közmegegyezésnek abba az irányába haladt, hogy a súlyos fizetési probléma kifejlődését minél korábban észlelni célszerű, és már korai szakaszban támogatott eljárásokat kell bevezetni annak intézményes kezelése érdekében. Ez biztosítja ugyanis az értékmegőrzést leginkább. Ennek a jogszabályok által biztosított védelemnek (pl. moratórium, kényszeregyezés) a lehetősége visszaélésekre is lehetőséget adhat. (erről lásd később)

Közelebbről megvizsgálva, a fizetési nehézségekkel érintett szereplőket, azok több csoportba sorolhatók. A hatás szempontjából **közvetlenül érintettek** csoportjába tartozik maga a fizetési nehézségekkel szembesülő személy vagy szervezet, azaz az Adós, ennek a tőketulajdonosai, menedzsmentje, munkavállalói és hitelezői, köztük az adóhatóság. A likviditási nehézségek **közvetett hatást** gyakorolnak az Adóssal valamilyen viszonyrendszerben álló más entitásokra is, ilyenek a teljesség igénye nélkül az ellátási lánc szereplői és vevők, a konkurencia, egyes állami és kormányzati intézmények, a helyi önkormányzatok, a munkavállalói érdekképviselések, mindazok a társadalmi szervezetek, egyesületek, amelyek munkájában akár közvetlenül akár támogatóként az Adós részt vesz.

Ezeknek a stakeholdereknek az érdekviszonyai (közéjük sorolhatók a szerkezetátalakítással és fizetéseképtelenséggel, foglalkozó szakértők és szervezetek is) a jogszabályokon és az Adós tényleges gazdasági pozícióján túl is lényegesen befolyásolják a mindenkorai restrukturálás vagy reorganizáció sikerét. Ennek a sikernek a kritériumai és mérése önmagában véve is problémás, különösen az olyan nem nyilvános eljárások esetén (bizalmi eljárások) amelyeknél a szakértők és a közvetetten érintettek információ hiányos, vagy aszimmetrikus információs helyzetben vannak.

¹⁰ A fizetési nehézség, valószínű fizetéseképtelenség (fizetéseképtelenné válás valószínűsége), fenyegető fizetéseképtelenség, fizetéseképtelenség fogalmakat több szakirodalom és jogszabályok is taglalják. A téma szempontjából a fogalmak közötti különbségek jelentőséggel bírnak, mindazonáltal megfelelő mélységű kifejtésük jelentősen meghaladná a dolgozat elvárt terjedelmét, ezért ezek ismeretét az olvasó részéről a dolgozat feltételezi. Mindazonáltal jelen dolgozat a „fizetési nehézségeket” vagy „likviditási nehézségeket” egyfajta gyűjtőfogalomként használja, ilyenformán ezek magukba foglalják a jogszabályi szempontból más és más meghatározottsággal bíró „fizetéseképtelenné válás valószínűsége”, „fenyegető fizetéseképtelenség”, „fizetéseképtelenség” fogalmakat.

Az Unió, és/vagy az adott tagállam – köztük Magyarország – ezeket az érintetteket az általa meghatározott szabályrendszerek (jogsabályok) szempontjából korszakonként különbözőképpen kezelte és kezeli. Ennek módja nem csak a gazdasági fejlettség által is meghatározott gazdasági és társadalmi észszerűség, hanem sokszor a mindenkori politika és az adott kort meghatározó ideológiák függvénye is. Következésképpen idővel folyamatosan, sokszor rapidan változtak, változnak azok a prioritások, amelyek mentén a fizetéseképtelenségi helyzetet anyagi és eljárásjogi oldalról megközelítik. Ez megjelenik például abban is, hogy az Adóst és annak tőketulajdonosait mennyiben ismerik el olyanoknak, mint akit a restrukturálás, vagy reorganizáció¹¹ révén előálló többletértéken¹² történő osztozkodás során helyzetbe hoznak. Megjelenik ez a privilegizált hitelezőknek¹³ a dolgozat témája szempontjából szintén nagyon fontos kezelésében, vagy akkor, amikor a magánjogi viszonyokba beavatkozva, az egyes eljárások alatt igénybe vehető moratórium hosszát és jellegét kezelik, vagy kényszeregyezés lehetőségét biztosítják.

Ez a jogfejlődésnek is nevezhető folyamat jól tetten érhető a dolgozat szűkebb témájának a „hitelezők legjobb érdekei teszt” -nek a kialakulásában és változásában is.

2.2 A legfontosabb irányadó három szabályozó joganyag

Napjainkban Uniós viszonylatban fizetési problémák esetén a Fizetéseképtelenségi Rendelet - (EIR, 2015) és a Fizetéseképtelenségi Irányelv (PRD, 2019) a legfontosabb két szabályozó joganyag.¹⁴ Sommásan megfogalmazva az EIR rendeletként közvetlenül alkalmazandó a

¹¹ A restrukturálás és reorganizáció fogalmakat sokszor egymást átfedően használják. A dolgozat megkülönbözteti őket. *Restrukturálás* alatt – a valószínű fizetéseképtelenséget megelőző, vagy erre a helyzetre reagáló szerkezetátalakítást, *reorganizáció* alatt a fizetéseképtelenséggel fenyegető, vagy fizetéseképtelen helyzetben lévő gazdasági szereplő átalakítását, átszervezését kell érteni.

¹² Többé-kevésbé konszenzus van abban a tekintetben, hogy a restrukturálás és reorganizáció értelme és eredménye az a valószínű „többletérték”, amely ezek sikeres végig viteléből ahhoz képest adódik, mintha az Adós vagyonát az adós vagyonból történő teljes „kipenderítését” követően, totális likvidáció eredményeként (legyen az praetori jellegű, azaz egyben, átszervezés nélküli vagyoneladás, vagy darabonként történő értékesítés) eladnák. A téma szempontjából ez a többletérték és az azon történő osztozkodás (hitelezők és adós, illetve hitelezők egymás közt, vagy a hitelezők és adós tőketulajdonosai között, vagy mindhármuk között) kiemelt jelentőséggel bír.

¹³ Privilegizált hitelezők azok a hitelezők, akik az osztozkodás során valamilyen elsőbbséget élveznek a többiekkel szemben, ideértve azt a helyzetet is, amikor nem lehetnek érintett hitelezők és kifizetésük mindenki mászt megelőző.

¹⁴ További fontos nemzetközi jogi szabályozók még:

- BR I – AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1215/2012/EU RENDELETE (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (Brüsszel I Rendelet).
- 2005-ös Hágai Joghatósági Egyezmény – Hague Convention on Choice of Court Agreements

tagállamokban (kivéve Dánia) és zömmel nemzetközi magánjogi természetű szabályozást ad: meghatározza a joghatósággal, az alkalmazandó joggal, az egyes bíróságok határozatainak elismerésével, végrehajtásával kapcsolatos szabályokat. Eljárási és technikai szabályokat tartalmaz a bíróságok közötti koordinációra, a fizetéseképtelenségi nyilvántartásokra, a nyilvánosságra hozatalra, a fizetéseképtelenségi eljárásokban a követelések benyújtására, az egyes felek közötti együttműködésre, kapcsolattartásra és csoportkoordinációra vonatkozóan.

A PRD, - mint irányelv - jellemzőit tekintve az egyes tagországokon belül zajló restrukturálási eljárásokra határoz meg irányelveket, elsődlegesen jogharmonizációs céllal.

Harmadik joganyagként Magyarországon a dolgozat írásakor egyedül a *2021. évi LXIV. a szerkezetátalakításról és egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló törvény (Szá.t.)*, a PRD-nek a hazai jogrendszerbe történő implementálásaként – tartalmaz rendelkezéseket a BIT-tel kapcsolatban.¹⁵ (Szá.t., 2021) A szakértőkkel kapcsolatos részletszabályokat a 762/2021. (XII. 23.) Korm. rendelet a bíróság által kijelölt szerkezetátalakítási szakértőkről tartalmazza.

A fentiekben a fizetési nehézségekkel összefüggésben, a fizetési forgalomban résztvevő szereplők tekintetében a legtágabb értelmű megfogalmazás volt a cél. A téma kifejtése érdekében a következőkben a tárgyalást a PRD-ben javasolt és a Szát. -ban hazai jogrendbe illesztett alanyi körre szűkíti a dolgozat. (Alanyi hatály)

Szá.t. 1. § (2) E törvény hatálya kiterjed az adósra, a hitelezőre, a szerkezetátalakításban érintett felekre, a szerkezetátalakítási tervhez jognyilatkozattal csatlakozó felekre és a szerkezetátalakítási szakértőre.

A Szát. az Adósok esetében további szűkítésként a következőt mondja:

1. § (3) E törvény hatálya a magyarországi székhellyel rendelkező adósra, továbbá arra az adósra terjed ki, amelynek fő érdekeltégi központja Magyarországon van.

A 2. § tovább szűkíti az adósok körét:

2. § (1) E törvény szerinti szerkezetátalakításban nem lehet adós

- a) az állam,*
- b) * helyi, vármegyei és nemzetiségi önkormányzat, önkormányzati társulás,*
- c) költségvetési szerv,*

-
- 2019 HCCH Judgements Convention – Convention of 2 July 2019 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters
 - Róma I Rendelet – Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.)
 - MLCBI – UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency (1997)
 - Njmtv. – 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról

¹⁵Természetes személyek adósságrendezésének esetére nem a Szát., hanem külön törvényi szabályozás a „a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény (Are. tv.) vonatkozik

d) az a) – c) pontban nem említett más államháztartási szervezet,
 e) a Magyar Nemzeti Bank,
 f) a Magyar Nemzeti Bank által felügyelt
 fa) biztosító, viszontbiztosító,
 fb) pénzügyi intézmény, vegyes pénzügyi holding társaság,
 fc) befektetési vállalkozás, kollektív befektetési forma,
 fd) központi szerződő fél,
 fe) központi értéktár,
 ff) pénzforgalmi intézmény, elektronikuspénz-kibocsátó intézmény,
 fg) tőzsdei tevékenységet végző szervezet,
 fh) önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár, foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény,
 g) az f) pontban nem említett olyan szervezet, amelyet a szanálási feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank vagy a szanálási feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank által alkalmazható intézkedéseknek megfelelő intézkedés alkalmazására jogosult más hatóság szanálási eljárás alá vonhat,
 h) nemzetközi pénzügyi szervezet,
 i) párt, pártalapítvány,
 j) köztisztviselő, valamint
 k) egyéb, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó, közfeladatot ellátó szervezet.

A fentiek úgy foglalhatók össze, hogy az állami, költségvetési, önkormányzati szervek, a pénzügyi-biztosítási szféra hazai vállalkozásai és az MNB, nemzetközi pénzügyi szervezetek, pártok és alapítványaik, és egyéb költségvetési szervek nem lehetnek adósok a szerkezetátalakítási eljárásban. A természetes személyeket a törvény 3. § (1) bekezdése veszi ki az alanyi körből azzal, hogy az Adós fogalmát a következőképpen rögzíti:

3. § (1) E törvény alkalmazásában:

1. adós: *gazdasági tevékenységet végző jogi személy vagy polgári jogi jogalanyisággal felruházott nem jogi személy szervezet;*

A következőkben a fentiek szerint szűkített kör a dolgozatban „Vállalkozás” -ként szerepel.

Mint azt a BIT, mint jogi teszt kialakulását bemutató következő 2.3 rész kifejti, a teszt szempontjából jelentősége van annak, hogy ezek a Vállalkozások is sokrétűek, mind nagyságuk, mind finanszírozásuk, mind pedig a piaci szerepüket tekintve.¹⁶ Egymástól ezen jellegzetességeik alapján célszerű lenne őket megkülönböztetni a restrukturálási és reorganizálási szabályok megalkotása során, amelyre az Irányelv egyébként lehetőséget ad és egyes szerzők szerint indokolt is lehet¹⁷ (Rosh, 2021).

Az Irányelv ugyanis megadja a tagállamok számára a lehetőséget, hogy a fizetéseképtelenséggel kapcsolatos általános szabályoktól eltérő rendelkezéseket alkalmazzanak bizonyos

¹⁶ Az Egyesült Államokban a teszt történeti kialakulását jelentősen befolyásolta az a tény, hogy születésekor azt elsősorban a személyes tulajdonú, vagy kisebb vállalkozások esetében alkalmazták.

¹⁷ <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2021/152/article-A001-en.xml?ArticleTabs=fulltext> utolsó látogatás: 2024.10.22.

vállalkozások esetében. Az ezekre a vállalat típusokra vonatkozó, az általánostól eltérő döntési lehetőségek, amelyek szélesíthetik vagy szűkíthetik az irányelv alkalmazási körét a következők:

Pénzügyintézetek: Az irányelv lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy alkalmazzák szabályait pénzügyi intézményekre is. Ez az opció nem tűnik különösebben hasznosnak: még ha bizonyos pénzügyi intézmények nem is tartoznak egy külön csődeljárás alá (mint a bankok), a csőd előtti eljárások kialakítása nem feltétlenül megfelelő számukra, különösen a „debtor-in-possession” megközelítés hangsúlya miatt, amely jelentős kockázatokat jelenthet egy pénzügyi intézmény felügyelete során, figyelemmel a pénzügyi intézményrendszer stabilitásával és kiegyensúlyozott működésével kapcsolatos kiemelt társadalmi és gazdasági érdekekre.

Jogi személyek: A tagállamok választhatják azt az opciót, hogy a szerkezetátalakítási eljárás alkalmazását csak jogi személyekre korlátozzák. (Magyarország pl. ezt teszi.) Ez jelentősen szűkíti az irányelv alkalmazási körét, és kizárja a személyes, vagy családi tulajdonban álló és működtetett mikro- és kisvállalkozások egy részét a megelőző restrukturálási eljárásokból.

Vállalatcsoportok: A tagállamok dönthetnek úgy, hogy a szerkezetátalakítási eljárást kiterjesztik vállalatcsoportokra is. A vállalatcsoportokra vonatkozó szerkezetátalakítási eljárások alkalmazása speciális szabályok bevezetését igényli a határon átnyúló esetekben a csoportba tartozó vállalatok eljárásainak összehangolására, ideértve mind a nemzeti, mind a külföldi eljárásokat. A tagállamoknak figyelembe kell venniük ezen szabályok szükségességét és a nemzetközi magánjogi és egyéb szabályokat a pl. a joghatóságra, de nem csak arra vonatkozóan, amikor ezt az opciót választják.

Kis- és középvállalkozások (KKV-k): Az Irányelv lehetőséget biztosít arra, hogy külön szabályokat vezessenek be a KKV-k számára. Ezeket a külön szabályokat az irányelv kifejezetten említi néhány esetben, és számos szabályt lehet beilleszteni különböző megközelítések alapján a KKV-kre és a többi vállalatra vonatkozóan. Az irányelv a KKV-k „nemzeti meghatározásaira” hivatkozik, nem pedig az európai jogszabályokban alkalmazott definíciókra. Ennek az opciónak a lehetősége tovább gyengíti az irányelv harmonizációs hatását. Megoldás: a tagállamok követhetik az európai mikro-, kis- és középvállalkozások definícióit, és csak akkor térnek el ettől, ha erre nyomós ok van.

Visszatérve a szerkezetátalakítási eljárásra, **az eljárás Adósa** tehát a törvény szerint a magyarországi székhellyel rendelkező Vállalkozás vagy az a Vállalkozás, amelynek ugyan székhelye nem, de „fő érdekeltségi központja” (COMI) Magyarországon van. A továbbiakban ezekről „**hazai Vállalkozás**” megnevezéssel esik szó.

A dolgozat témájának és a BIT mindenkori alkalmazásának szempontjából a törvény alanyi hatályát meghatározó 2§ (2) bekezdésnek talán még az előbbieken meghatározott „Adós” -nál is nagyobb jelentősége van. A Szát. az „*érintett fél*” fogalmának meghatározása során a Hitelezők egy részét, illetve egyes Hitelezők bizonyos típusú követeléseit (Szát. 3§ (1) 10. *hitelező: az, akinek az adóssal szemben pénzkövetelése vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, ideértve a szerkezetátalakítás kezdő napja után esedékessé váló követeléseket is;*) kiemeli az „*érintett felek*”¹⁸ közül ezáltal egy **abszolút prioritási sorrendet is felállítva privilegizált hitelezői kört állapít meg.** (Merthogy ezeknek a követeléseit, ha fennállnak, eredeti esedékességükkor azokat ki kell fizetni az eljárás alatt is.) Melyek ezek a hitelezők és követelések?

Szát. 2§ (2) A szerkezetátalakítással nem érintett félnek minősül

- a) az adós által a társadalombiztosítási jogszabályok szerint biztosítással járó jogviszony keretében foglalkoztatott személy, a munkabér és bérjellegű követelése tekintetében,*
- b) a munkaerő-kölcsönzési szerződés kölcsönbeadója azon összeg tekintetében, amelyet a kölcsönbeadó az adóssal, mint kölcsönvevővel szemben érvényesít a munkavállalók részére kifizetendő munkabérhez, bérjellegű juttatásokhoz és az azokra tekintettel általa megfizetendő közterhekhez,*
- c) * az iskolaszövetkezet, a kisgyermekkel otthon lévők szövetkezete és a közérdekű nyugdíjas szövetkezet (a továbbiakban együtt: szövetkezet) az adóst, mint a szövetkezet szolgáltatásának igénybe vevőjét terhelő díj azon része tekintetében, amelyet a szövetkezet a munkavégzésre tekintettel fizet ki a tagjainak, ideértve a kifizetőt terhelő közterheket is,*
- d) az állami adó- és vámhatóság az a) – c) pontban meghatározott jogviszonyok vonatkozásában keletkező közterhek, valamint az általános forgalmi adó tekintetében,*
- e) a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményt alapító foglalkoztatóval szemben a tagok javára befizetett foglalkoztatói hozzájárulás jogosultja,*
- f) a természetes személy a jogerős bírósági határozatban javára megállapított kártérítés, illetve sérelemdíj vonatkozásában, valamint*
- g) a költségvetési támogatást, illetve európai uniós forrásként adott támogatást nyújtó szerv a támogatási jogviszony keretében nyújtott támogatások, és ebből eredő követelések tekintetében.*

A Szát. a fenti szabályozásában a kötelezettségek tekintetében (tárgyi hatály) él azokkal a lehetőségekkel, amelyeket az Irányelv a következők szerint biztosít:

A tagállamok korlátozhatják azokat az adósságokat, amelyek szerkezetátalakítás alá eshetnek például: meglévő és jövőbeli munkavállalói követelések (jelenlegi vagy volt munkavállalók); baleseti járadék és hasonló; valamint kártérítési igények. A munkavállalói követelések kizárása összhangban van a bíróságon kívüli szerkezetátalakítási gyakorlattal (a munkavállalói követelések kicsik, és bonyolíthatják a tárgyalásokat, ezért gyakran nem érinti őket). A baleseti

¹⁸ Szát. 3§ (1):

6. *érintett felek:* olyan hitelezők, tőketulajdonosok, akiknek követeléseit, illetve érdekeit a szerkezetátalakítási terv közvetlenül érinti;

7. *érintett hitelező:* érintett félnek minősülő hitelező;

járadék kizárásának elmaradásakor pl. a szerkezetátalakítás érintett hitelezői köre természetes személyekkel bővülne, ugyanakkor a kártérítési igények általános kategóriaként való kizárása túl széles kizárási kör lenne. (pl. objektív felelősség alapján fennálló kártérítési igények mindegyike privilegizált körbe esne). Azok a tagállamok, amelyek ezt az opciót választanák, valószínűleg specifikus kártérítési kategóriákra korlátoznák ezt (például halálesetből vagy testi sérülésből származó igényekre).

2.3 A BIT, mint módszer és mint jogi teszt történeti kialakulása

A szakdolgozat ezen részében Jonathan Hicks »*Foxes guarding the henhouse: the modern best interests of creditors test in Chapter 11 reorganizations*« című, az interneten is hozzáférhető, 2005-ben megjelent írása alapján foglalom össze a teszt kialakulásának történetét.¹⁹ (Hicks, 2005) Azon olvasók számára akik a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt szempontjából vizsgált lenti történeti összefoglaló helyett egy általánosabb képet kívánnak kapni az USA reorganizációs jogszabályainak fejlődéséről magyarul, Lőrinczi Gyula összefoglaló tanulmányát, (megjelent az MTA jogtudományi Intézete Állam és Jogtudomány című folyóiratának LII/2 számában 2011-ben) (Lőrinczi, 2011) ajánlom, amelyben részletesen taglalja az USA reorganizációs jogának fejlődését 2011-ig bezárólag.²⁰

J. Hicks (Hicks, 2005) is kiemeli, de az Irányelv is nagy hangsúlyt fektet arra, (többféle jogi teszt bevezetésére is lehetőséget biztosítva) hogy a ténylegesen fenyegető csődhelyzetet megelőző időszakban a **fizetéseképtelenség veszélyével** szembenező Vállalatok (vállalati menedzsmentek) a megelőző szerkezetátalakítási eljárás (restrukturálás vagy reorganizáció) által adott védelmet és a kényszeregyezség (cram-down) lehetőségét csalárd módon is megkísérelhetik kihasználni. Az ebből adódó morális (és nem csak morális) kockázatok csökkentése rendkívül fontos abban a tekintetben, hogy a biztosított védelem valóban azoknál, és úgy működjön, ahogy az az Irányelv 1. preambulum bekezdésében írtak szerint szándékolt, azaz az „arra érdemes vállalkozásoknak” még egy esélyt adjon életképességük megerősítésére, illetve reorganizáció esetén helyreállítására.

¹⁹<https://scholars.law.unlv.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1361&context=nlj> utolsó látogatás: 2024.10.22

²⁰https://real-j.mtak.hu/23807/2/%C3%81JT_2011_2.pdf utolsó látogatás: 2024.10.22,

Az Egyesült Államokban a teszt kialakulását a fenti morális kérdéseket felvető adósi magatartások nagyban meghatározták. (Részletesen lásd Lőrinczi Gyula fent jelzett tanulmányában.) (Lőrinczi, 2011)

2.3.1 A BIT szerepe az Egyesült Államok fizetéseképtelenségi jogában

A legjobb érdekek tesztje több mint 100 éve része az USA csődjogi szabályozásának. A teszt egyensúlyt kíván teremteni a konszenzus nélküli átszervezési tervek kényszerrel történő jóváhagyása és a nem beleegyező hitelezők követeléseinek védelme között. Az egyensúlyt úgy érik el, hogy biztosítják, a hitelezők legalább annyit kapjanak az átszervezés esetén, mint amennyit a Chapter 7. szerinti²¹ felszámolás során kapnának. Ha van kényszeregyezés, akkor annak során a hitelezőket nem kényszeríthetik arra, hogy kevesebbet kapjanak a Chapter 11. szerinti átszervezés esetén, mint amit a Chapter 7 alapján kapnának.

Az USA-ban a legjobb érdekek tesztjének hatékonysága, mint a hitelezők védelmének mechanizmusa, nagymértékben függ **az adós által adott nyilatkozat** (disclosure statement) pontosságától, amely becsléseket tartalmaz a hitelezői megtérülésről egy hipotetikus felszámolás esetén. Az Egyesült Államokban ezt az adós készíti és csatolása előfeltétele (tesztje) a restrukturálási terv bírósági jóváhagyásának. J. Hicks szerint (Hicks, 2005) az adós általában egy olyan elemzést készít, amely a felszámolási megtérülést egyfajta „tűzvész kiárúsítás” feltételezései alapján becsüli. Ez azt jelenti egyrészt, hogy a szerkezetátalakítási terv megítélése során egy súlyosan csökkentett felszámolási bevételhez, mint viszonyítási alaphoz képest ítélik meg a reorganizációtól várható eredményt²², másrészt pedig azt, hogy az USA-ban folyó Chapter 11 szerinti eljárásokban ezen becslés alapján kell kifizetni a nem beleegyező hitelezőket. Ekkora értékű vagyontárgyat vagy pénzt vihetnek vagy kaphatnak. Ezt követően pedig nem jogosultak a reorganizációs többletértékre.

Amikor a Kongresszus 1978-ban elfogadta a 1129(a)(7) szakaszt, (Chapter 11) a gazdaság fejlődését folyamatosan leképező megelőző csődtörvények eredményeire támaszkodott. Ennek során a "legjobb érdekek" kifejezést választotta az átszervezési terveknek az egyet nem értő hitelezőkre is kényszerítő erejű 1129(a)(7) szakasz szerinti bírói jóváhagyáshoz szükséges

²¹Chapter7: totális likvidáció – nagyjából a hazai felszámolás. Az USA Csődtörvényének másik, régebbi fejezete, amely lényegében a vállalkozások hazai értelemben vett megszüntető felszámolásának felel meg.

²² Ezáltal az átszervezésből eredő hipotetikus többletértéket, - amelynek elosztására születik a tulajdonképpeni egyezés – relatíve nagyobbak tüntetik fel.

tesztként. A teszt két különböző, közel 100 éves múltra visszatekintő törvénykezési és átszervezési gyakorlat bázisán áll.

Két különböző átszervezési megközelítés és azok története

Az 1898-as Csődtörvény 1934-es módosításai előtt egy vállalatnak alapvetően három átszervezési lehetősége volt a felszámolás helyett:

- a) Az adós köthetett önkéntes megállapodást a hitelezőivel;
- b) vagy az 1898-as törvény alapján igénybe vehette a meglévő csődjogi szabályozást, és köthetett egy úgynevezett *kompozíciós megállapodást* a hitelezőkkel.
- c) A csődbe jutott vállalat fordulhatott a bíróság equity hatásköréhez is, és kérhetett „equity” (méltányossági) felügyeletet.

A modern "hitelezők legjobb érdekei" teszt csak a kompozíciós megállapodás és a méltányossági felügyelet (equity felügyelet) lehetőségeinek együttes eredményeként érthető meg.

Az 1898-as Csődtörvény

A kompozíciós megállapodás koncepcióját az 1898-as Csődtörvény kodifikálta, amely részben az 1874-es szövetségi csődtörvényből származott, amelynek gyökerei az angol és a skót közjogban voltak.

Az **1898-as törvényi megközelítés** szerint az adósságkönnyítés formáját és mértékét egy előre meghatározott százalékos arány szerint szavazták meg a hitelezők és ezzel egy alapvetően magánjogi alapokon nyugvó szerződést hoztak létre, amelyet a bíróság hagyott jóvá, ha a vonatkozó szabályok betartásával került megkötésre.

Ezzel szemben a **méltányossági felügyelet (equity)** egy teljesen más utat követett, amely eltért a hitelezők közötti demokratikus szavazás koncepciójától. Ebben az esetben a pontos adósságkönnyítési formát egy bíróság vagy egy kijelölt közigazgatási szerv határozta meg, amely az átszervezési folyamatot felügyelte.

Mindkét történelmi csődalternatíva fejlődése jelentősen hatott a modern "hitelezők legjobb érdekei" tesztjének kialakulására. Az első csődalternatíva gyökerei a common law szerinti hitelezői kompozícióra (egyezségre) vezethetők vissza.

1874-ben a szövetségi jogszabályok először próbálták meg elősegíteni a kompozíciós megállapodásokat egy olyan törvényi mechanizmus biztosításával, amely lehetővé tette a **hitelezők egyhangú jóváhagyása nélküli megállapodás elfogadását**. Az 1874-es törvény

mind az angol, mind a skót jogból merített²³, és kimondta, hogy ha bizonyos eljárási követelmények teljesülnek, a terv minden hitelezőre kötelező érvényű lesz, még azokra is, akik nem értettek egyet a kompozícióval.

1898-ban elfogadták az átfogó Csődreform Törvényt. **Az 1898-as törvény** először tette a kompozíciós megállapodásokat a csődjogi kódex alapvető részévé. Az 1898-as törvény bevezetett két új követelményt, amelyeknek teljesülniük kellett, mielőtt a bíróság jóváhagyhatta volna az egyezséget (kompozíciót). Az új szabályozás szerint ahhoz, hogy egy kompozíció a nem beleegyező hitelezők ellenére is megerősítést nyerjen, annak **"a hitelezők legjobb érdekeinek"** megfelelőnek kellett lennie, és **"jóhiszeműen"** kellett azt benyújtani.

Az 1898-as törvény 12(d) szakasza, amely a kompozíciós megállapodás megerősítéséről rendelkezett, nem határozta meg kifejezetten, hogy milyen típusú kompozíciók lennének a hitelezők legjobb érdekeinek megfelelőek.²⁴ Mindazonáltal a bírói gyakorlat kiérlelte, hogy egy kompozíciós megállapodás akkor felelt meg a 12. szakasznak, ha a terv olyan ellenszolgáltatást nyújtott a hitelezőknek, amely nagyjából megegyezett azzal az értékkel, amelyet egy egyszerű felszámolási árverés során kaptak volna. Az 1898-as Csődtörvény szerint egy kompozíciós terv **a nem biztosított hitelezők kisebbségének** ellenvetései ellenére is jóváhagyható volt, feltéve, hogy a terv: (1) megszerezte a hitelezők többsége és követeléseik összegének legalább felének a beleegyezését; (2) "jóhiszeműen" javasolták; és (3) "a hitelezők legjobb érdekeit" szolgálta.

Az 1898-as törvény fenti rendelkezései csak a nem biztosított adósságot érintették. A 12. szakasz, amely összhangban az amerikai hagyománnyal a személyes csőd bázisáról közelítette a vállalati átszervezéseket, egyszerűen nem volt elegendő a kor nagyvállalati átszervezéseéhez, amelyekhez nemcsak a nem biztosított, hanem a biztosított hitelezők és a részvényesek jogainak érintésére is szükség volt. A nagyobb vállalati csődökhöz szükséges rugalmasság érdekében,

²³ Az Egyesült Királyságban az 1869-es Csődtörvény lehetőséget adott a bíróság által jóváhagyott kompozícióra a csőd helyett. Az alternatíva azért volt vonzó, mert a jóváhagyáshoz nem volt szükséges a hitelezők egyhangú támogatása. A kompozíciót a megfelelően összehívott gyűlésen résztvevő hitelezők többsége, akik követeléseinek értéke a követelések 75%-át tette ki, jóváhagyhatta, így a kisebbségi hitelezők ellenvetése ellenére is kötelező erővel bírt. Az 1856-os Skót Csődtörvény alapján a hitelezők többsége, akik legalább a követelések 80%-át birtokolták, leállíthatta a csődeljárást (felszámolást), hogy megpróbáljanak kidolgozni egy megállapodást. Ha a hitelezőknek kiosztott két hónap alatt a hitelezők 80%-a, akik a követelések 80%-át birtokolták, elfogadtak egy tervet, akkor a kisebbségi hitelezők ellenvetései ellenére is kötelezővé válhatott a kompozíció. (Hicks, 2005)

²⁴ Az 1898-as törvény előírta, hogy a bíró akkor hagyja jóvá a tervet, ha: „(1) az a hitelezők legjobb érdekeinek megfelelő; (2) a csődbe jutott személy nem követte el azokat a cselekményeket vagy mulasztásokat, amelyek akadályoznák a mentesítését; és (3) az ajánlatot és annak elfogadását jóhiszeműen tették, és nem az itt meg nem engedett módon, ígéretekkkel vagy cselekedetekkel biztosították.”

hogy minden érintett osztállyal – biztosított és nem biztosított hitelezőkkel, valamint részvényesekkel – megállapodásokat lehessen kötni, a vállalatok az equity felügyelethez fordultak.

Equity felügyelet

A vállalati átszervezések és az equity felügyelet története nagyrészt a vasútvállalatok átszervezéseinek története. A polgárháború és a 20. század kezdete közötti időszak a vasutak robbanásszerű növekedésének időszaka volt. Az egyes vonalak különböző nagyságú befektetést igényeltek, mások és mások finanszírozták őket. Összekötésük az egységes vasúthálózat miatt megkerülhetetlen szükségszerűség volt, nem csak az egyes USA tagállamok érdeke, hanem a szövetségi érdek is volt. Azonban a kormányzati szabályozás, a párhuzamos vágányépítések és az éles verseny miatt 1915-re a vasúti adósságpapírok több mint fele valamikor nemteljesítést szenvedett el. (Az USA-ban a vállalati idegen forrás felvétel jellemzően értékpapír kibocsátás révén valósul meg.) A vasúti adósság szétagolt állapota miatt, ha az összes részegység értékét maximalizálni akarták, minden hitelező aktív részvételére szükség volt. (Egyben volt értéke az egész vasúthálózatnak.) Bár a Kongresszusnak megvolt a hatalma, hogy szövetségi csődtörvényt fogadjon el, - ezt már 1898-ban megtette, - de még nem hoztak létre vállalati átszervezési törvényt²⁵. Annak érdekében, hogy ezt az amerikai gazdaság számára létfontosságú ágazatot működőképesen tartsák a fizetésektelenség fenyegetése esetén, az érintettek közötti szükséges együttműködés elősegítése érdekében, - mivel kevés alkalmazható törvényi iránymutatás állt rendelkezésre - a korabeli vasúti vállalatok a méltányossági bíróságokhoz (equity felügyelethez) fordultak, hogy kijelöljenek egy felügyelőt (equity receivership) az átszervezési eljárások irányítására és ezáltal elérjék a kívánt átszervezést. Ez a gyakorlat egészen az 1934-es 77B szakasz bevezetéséig folytatódott.

A felügyeleti eljárások általában szövetségi bírósághoz, – amely az equity joghatóságát gyakorolta – egy a hitelező által benyújtott, a vállalat vagyonának ellenőrzésével megbízott felügyelő kinevezését kérő petícióval kezdődtek. Az eljárást többnyire a vasutat vezető belső körök kezdeményezték, akik általában a vállalat legfőbb részvényesei is voltak. Ez úgy történt, hogy a belső körök gyakran meggyőztek egy baráti hitelezőt, hogy nyújtson be petíciót az equity bírósághoz, és kérje a vasútvagyon felügyelői kézbe helyezését. A bíróság által kinevezett felügyelő gyakran ugyanaz a személy volt, aki már a vasút irányításával foglalkozott.

²⁵ Az 1898-as törvényi szabályok az USA csődjogának jellegét tükrözve, alapvetően személy orientáltak voltak

Miután a felügyelőt kinevezték, az átszervezési folyamat teljes lendülettel megindult. (Lőrinczi Gyula már említett tanulmánya részletesen ír erről a folyamatról.)

A felügyelet egyfajta „ernyőt” biztosított, amely alatt a különböző igényeket képviselő csoportok megszervezhették magukat, mielőtt az egész folyamat egy bírósági felügyelet alatt zajló értékesítéssel zárult volna le. Kezdetben bizottságokat hoztak létre, amelyek a különböző osztályok igényeit képviselték. Egy-egy adott osztály tagjait arra kényszerítették, hogy adják át követeléseiket a bizottságuknak. Végül ezeknek a bizottságoknak a kiválasztott tagjai összeálltak egy átszervezési bizottságba, amely meghatározta az egyes osztályok igényeinek értékét.

Az átszervezési bizottság vett részt vasút bíróság általi értékesítésén. „A piac eléggé illikvid” volt ahhoz, hogy az átszervezési bizottság a vasutat a valós értékéhez képest általában annak töredékéért meg tudja vásárolni. Az equity (méltányossági) felügyelet igazi előnye a következményekben nyilvánult meg. A következményekben azok számára, akik nem értettek egyet a tervvel, és nem csatlakoztak a saját osztályuk többségéhez. Azok, akik beleegyeztek a tervbe, megkapták azt, amit az átszervezési tervben előírányoztak számukra, de azok, akik nem csatlakoztak, csak azt az értéket kapták meg, amit a bírósági értékesítésen visszanyertek. A bírósági értékesítés után ezek az értékek általában semmit sem értek, vagy csak az eredeti követelés töredékét képviselték.

Bár a nem egyetértő hitelezők számára ez egyértelmű hátrányt jelentett, – alig védte őket valami a visszaélésektől és a kizorítástól – az equity felügyelet elengedhetetlen mechanizmust biztosított, amely lehetővé tette a befektetők számára, hogy megszervezzék magukat, és határozott lépéseket tegyenek a vállalat megmentése érdekében.

A teljes folyamat sikerének központi eleme a végső bírósági eladás volt, ahol az átszervezési bizottság a vállalatot a piaci értéknél kevesebért tudta megvásárolni. Ez azért működött, mert **a bírósági eladás eredeti tulajdonszerzést eredményezett**, az új tulajdonos (általában a korábbi részvényesek vagy azok egy szűkebb köre), minden előző követeléstől mentesen vették át az eszközöket. Az így kialakult helyzet lehetővé tette, hogy a részvényesek a csődeljárásra hivatkozva részben kizárják azoknak a hitelezőknek az érdekeit, akik nem csatlakoztak valamely osztályos bizottsághoz. Azt is biztosította, hogy a részvényesek egy szűkebb csoportja megtartsa az irányítást a vállalat felett. Természetesen ez a konstrukció azon alapult, hogy a részvényesek biztosították a szükséges friss tőkét az átszervezéshez, a bírósági eladáson történő felvásárlás formájában. (Elvben az átszervezésben résztvevő tőketulajdonosok és hitelezők

teremtik elő az átszervezést lehetővé tevő pénzügyi és egyéb feltételeket, **méltányos** tehát, hogy a felszámoláshoz képest ebből keletkező többletértéken ők osztozkodjanak. Ennek intézményes, és a nem beleegyező hitelezők számára garanciákat nyújtó formája azonban akkor még nem alakult ki.)

Ez a konstrukció jelentősen eltér a modern átszervezési gyakorlattól. A mai adósságszerződésekben az szerepel, hogy a részvényeseket **ki kell iktatni**, ha a vállalat **fizetéseképtelenné** válik, vagy ha **az átszervezés nem sikerül**. Az, hogy egyes hitelezőket nem fizettek ki teljesen, míg a részvényesek továbbra is irányították a vállalatot, az egyik fő oka volt annak, hogy az equity felügyelet végül megszűnt.

Egy ilyen rendszer, amelynek kevés kontrollja volt, szinte elkerülhetetlenül a belső megállapodások elterjedéséhez vezetett, és a visszaélések mindennaposokká váltak. A megállapodások kidolgozásában közreműködő szakértő ügyvédek hatalmas pénzeket kerestek. Olyan átszervezési terveket hagytak jóvá, amelyek a vezetés által képviselt junior érdekeket részesítették előnyben a kevésbé szerencsés szenior hitelezők²⁶ rovására.

Az 1930-as évek törvényi módosításai és a X. és XI. fejezet

A Nagy Gazdasági Világválság időszakában az equity felügyeleti gyakorlatban tapasztalható visszaélésekre válaszul több bírói iránymutatás is megjelent, amelyek közül a legfontosabb az "abszolút elsőbbség szabálya" (APR) volt. Nagyon általánosan megfogalmazva, az abszolút elsőbbség szabálya a nem csődjogi elsőbbségi jogokat ismeri el a vállalati átszervezésekben. A szabály kimondja azt az általános elvet, hogy "a hitelezőket nem csődjogi elsőbbségi sorrendjükben teljes mértékben ki kell elégíteni az adós vagyonából, mielőtt az adós bármilyen érdeket megtarthatna ezekben az eszközökben." Ez azt jelenti, hogy a magánjogi szerződések szerint és azokban szereplő biztosítékok alapján kell eljárni.

„Ez a szabály a vállalati átszervezési gyakorlat részévé vált az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának Northern Pacific Railway Co. versus Boyd ügyében hozott döntése révén. A Boyd ügy az equity felügyeleti eljárásokban a hitelezők és a részvényesek közötti elosztások igazságosságát szabályozó elvekkel foglalkozott. A Boyd bírósága kimondta: „[Bármilyen]

²⁶ Gyakorlati szempontból: Szenior hitelező: már a helyzet kialakulását megelőzően követelése volt az adóssal szemben (sokszor biztosított követelés) és felszámolás esetén a kielégítési sorrendben másokat megelőző osztályba tartozik; junior hitelező: a fentiekhez képest „frissebb” követeléssel rendelkezik és a kielégítési sorrendben más osztályok mögött áll.

olyan megállapodás, amelynek során a részvényesek alárendelt jogait és érdekeit a hitelezők elsőbbségi jogainak rovására próbálják biztosítani, bírósági elítélés alá esik.” Ha egy terv megfelelt ennek a Boyd ügyből származó „rögzített elvnek”, akkor „igazságosnak és méltányosnak” kellett lennie.” (Hicks, 2005)

77-es és 77B szakaszok: az első amerikai átszervezési törvények

1933-ban a Kongresszus elfogadta a 77. szakaszt, amely módosította az 1898-as Csődtörvényt, és lehetővé tette, hogy vasutak csődbe menjenek²⁷. Ezzel létrejött az első valódi átszervezési törvény. A 77. szakasz nemcsak azt tette lehetővé, hogy a vasutak először csődbe jussanak, hanem kodifikálta az átszervezési tervet és annak jóváhagyását. Az equity felügyeleti elvek alapján egy ilyen tervet csak akkor lehetett jóváhagyni, ha az **„igazságos és méltányos”** volt, amit a 77. szakasz fenntartott.

A 77. szakasz a kompozíciók elvére épülő 1898-as csődkódex átszervezési szabályainak módosítása volt. Noha a 77. szakasz kiterjesztette az "államok közötti kereskedelemmel foglalkozó vasutakra"²⁸ az átszervezési eljárásokra vonatkozó törvényt, nem terjesztette ki általánosan minden vállalatra. Így az 1933-ban hatályos törvény szerint az egyének javára hozott kompozícióknak „a hitelezők összességének legjobb érdekeit” kellett szolgálniuk, míg a szövetségi vasúti átszervezések nem lehettek „igazságtalanok” a hitelezők vagy részvényesek bármely osztályával szemben.

1934-ben a Kongresszus ismét módosította az 1898-as törvényt, ezúttal kiterjesztve a csődeljárási könnyítéseket az általános vállalatokra. A 77B szakasz módosításának elfogadásával a Kongresszus az "igazságtalan" kifejezést "igazságos és méltányos"-ra bővítette, amely egyértelműbben definiálta a kifejezést az equity felügyeleti gyakorlatból származó prioritási szabály (Boyd) beépítésével. Csak az az átszervezés lehetett igazságos és méltányos, amely megfelelt az abszolút prioritási szabálynak. A hitelezők legjobb érdekei tesztje sehol nem található a 77B szakaszban. Természetesen, hiszen a 77B szakasz kifejezetten a vállalati átszervezésekre vonatkozott, és az 1898-as törvénytől egészen annak 1934-es módosításig a legjobb érdekek tesztet kompozíciókra (egyezségekre) alkalmazták, amelyeket általában nem

²⁷ Ezt a csődeljárást és fogalmat véletlenül sem szabad azonosítani a magyar 1991. évi XLIX. a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvényben foglalt csődeljárással

²⁸ Itt az USA egyes tagállamai közötti kereskedelemmel foglalkozó vasutakról volt szó, ezért is szövetségi törvény.

használtak nagyvállalati átszervezésekre. A csődjogi kódex következő átfogó felülvizsgálataig nem alkalmazták a hitelezők legjobb érdekei tesztet általánosan minden vállalatra.

Az 1938-as Chandler-törvény és a X. és XI. fejezetek

1938-ban a Kongresszus radikálisan átdolgozta a vállalati átszervezési törvényeket. A 77B szakaszt három fejezetre bontották, amelyek mindegyike specifikus vállalati átszervezési helyzeteket kezelt. Ezek közül a dolgozat témája szempontjából leginkább releváns, az első, a X. fejezet, amelynek célja a nagy nyilvános cégek átszervezéseinek megkönnyítése volt. A X. fejezet tartalmazta a 77B szakasz azon követelményét, hogy az átszervezési terv "igazságos és méltányos" legyen.

A X. fejezetbe foglalt rendelkezések révén a Kongresszus fenntartotta az osztályprioritásokra vonatkozó rendelkezéseket (APR), amelyek a Legfelsőbb Bíróság *Boyd* döntéséből származtak. Azonban csak 1939-ben, egy évvel a X. fejezet elfogadása után, hozott némi tisztaságot William O. Douglas bíró az osztályprioritások szigorúságával kapcsolatban. Douglas bíró értelmezése szerint az "igazságos és méltányos" kifejezés **abszolút prioritást jelentett**.

Ez azt jelentette, hogy a legfelsőbb osztályú követelésekkel kezdve minden alacsonyabb osztályt teljes mértékben ki kellett elégíteni, mielőtt a további osztályok részt vehettek volna a folyamatban. (waterfall of payments)

A XI. fejezet egy másik átszervezési fejezet volt, amelyet egy eltérő igény kielégítésére szántak a restrukturálási gyakorlat világában. Eredetileg kisebb, zártkörű vállalatok átszervezésének megkönnyítésére tervezték. A XI. fejezet alkalmazása csak a nem biztosított adósságokra korlátozódott, és nem követelte meg az abszolút prioritási szabály betartását.

A XI. fejezet előírta, hogy az átszervezési terv jóváhagyásának „a hitelezők legjobb érdekeire” kellett épülnie. Az ebben a fejezetben foglalt rendelkezéseket úgy fogalmazták meg, hogy azok lehetőséget biztosítsanak a tőkerészesedés megtartására akkor is, ha a hitelezők követeléseit csökkentették, és hogy rugalmasabb megközelítést tegyen lehetővé: a tervnek igazságosnak kellett lennie a *Boyd* ügyben lefektetett normák szerint. A tervek a XI. fejezet szerint akkor számítottak „igazságosnak”, ha a hitelezők többet kaptak az átszervezési terv alapján, mint amit felszámolás esetén kaptak volna.

Ebben az esetben az adós kezdeményezte az eljárást, és kizárólagos joga volt javaslatot tenni egy tervre. Az adós általában folytatta az üzleti tevékenységet, (debtor in possession) ami gyakran azt jelentette, hogy az adós ügyvédje számára folyamatos foglalkoztatást biztosított. (A csődjogászok szerepét az egész folyamatban lásd Lőrincz Gyula fentebb már jelzett tanulmányában.)

X. fejezet ettől jelentősen különbözött abban, hogy amint megindult az átszervezési folyamat, egy érdekeltségektől mentes vagyonkezelőt neveztek ki, és az adós és annak jogi képviselői szerepe nagymértékben csökkent. A X. fejezet szerint nagyon kevés átszervezési eljárás indult. A vállalati adósok azért választották inkább a XI. fejezetet, mert az adósnak a folyamat felett nagyobb ellenőrzést biztosított, valamint lehetővé tette a "legjobb érdekek" tesztje alapján a méltányosság meghatározását, az abszolút prioritási szabály helyett.

Az 1978-as Csődreform Törvény

Válaszul a X. és XI. fejezetek hiányosságaira, a Kongresszus az 1978-as törvényben egyetlen, átfogó átszervezési fejezetbe egyesítette őket. Az új egyesített fejezet célja az volt, hogy "részben átvéve a XI. fejezet rugalmasságát, és beépítve az akkori X. fejezet alapvető közérdekvédelmi elemeit" (Hicks, 2005) működjön. Az új kódex lehetővé tette, hogy az adós az átszervezés alatt is irányítsa az üzletet.

Az 1978-as törvény (United States Bankruptcy Code, 1978) drasztikusan megváltoztatta az abszolút prioritási szabályt. Az új törvény értelmében csak a hitelezői osztályok kifogásolhatták a tervet azon az alapon, hogy az nem volt "igazságos és méltányos", azaz egyetlen egyéni nem beleegyező hitelező sem kifogásolhatta a tervet azon az alapon, hogy az nem felelt meg az abszolút prioritási szabálynak.

Az abszolút prioritási szabály helyett az egyéni hitelezők megkapták a "legjobb érdekek" tesztjét, amelyet most a 1129(a)(7) szakasz kodifikált. Így, amint egy hitelező megkapta azt az értéket, amelyet a Chapter 7 szerinti felszámolás során kapott volna, a vállalat többletértéke osztályon belüli demokratikus szavazás révén oszlott el. Így az új kódex két különálló törvényi tesztet alkalmazott a nem beleegyező hitelezőkkel szemben.

Nem konszenzusos tervek megerősíthetők voltak a nem beleegyező osztályok felett, amennyiben az abszolút prioritási szabály teljesült, és az egyéni tiltakozók is kötelesek voltak betartani a tervet, ha az a "legjobb érdeküket" szolgálta.

A "Legjobb érdekek" teszt a 11. fejezetben (Chapter 11)

A modern "legjobb érdekek" tesztet a 1129(a)(7) szakasz kodifikálta, amely egy "egyéni garanciát jelent minden hitelező vagy érdekeltségi jogosult számára, hogy legalább annyit kap az átszervezés során, mint amennyit kapna felszámolás esetén." (Hicks, 2005) Működésében ez a garancia azt jelenti, hogy minden, ami meghaladja a vállalat felszámolási értékét, csoportszavazás tárgyát képezi, nem pedig egyéni követelésként kezelik. Így „az 1129(a)(7) szakasz előírja, hogy minden osztály tagja vagy elfogadja az átszervezési tervet, vagy kap (i) vagyontárgyat, (ii) amelynek **jelenértéke** (iii) megegyezik azzal az összeggel, amelyet a hipotetikus 7. fejezet szerinti elosztáskor kapna (iv), ha az adóst a terv hatálybalépésekor felszámolnák, nem pedig átszerveznék.” (Hicks, 2005)

Vita esetén a felszámolási elemzés dönt, amelynek egyetlen összetevője sem zárható ki az értékelésből. Ezért különösen érdekes a Chapter 7 szerinti hipotetikus elosztás kiszámítása. Amennyiben a vállalat jelenlegi vagy átszervezett értékét már kiszámították, annak meg kell egyeznie vagy meg kell haladnia azt az összeget, amelyet a résztvevő kapna, ha az adóst a 7. fejezet szerint felszámolnák. Gyakorlatilag, a "legjobb érdekek" teszt betartásához **minden adósnak**, aki csődeljárási tervet javasol, el kell végeznie egy felszámolási elemzést, és azt be kell mutatnia a hitelezőknek. A felszámolási elemzést valamilyen formában el kell juttatni a hitelezőknek. Ha ez nem történik meg, a legjobb érdekek követelménye nem teljesül.

Az Egyesült Államok mintaként szolgáló törvénye a Bankruptcy Code 11. fejezete (Chapter 11) szerinti átszervezésekben tehát az Adóst terheli a „hitelezők legjobb érdekei teszt” -re vonatkozó elkészítési kötelezettség (logikusan, hiszen az ehhez szükséges információk nála vannak) és annak bizonyítása, hogy az általa javasolt átszervezési terv ilyenformán megfelel a „hitelezők legjobb érdekeinek”.

2.3.2 Az európai jogfejlődés a „hitelezők legjobb érdekei” nézőpontból

Noha, – ahogy arról már fentebb szó volt – a BIT gyökerei az Egyesült Államok csődjogán túlra, a korai angol és skót csődjogig nyúlnak vissza, azaz ilyen értelemben földrajzilag európaiak is ezek a gyökerek, mégis leszögezhető, hogy azok a klasszikus európai, azaz kontinentális jogra csak nagyon áttételesen - az USA jogrendszerének egyes római jogi

hagyományain keresztül – vezethetők vissza. Erről lásd bővebben Hamza Gábor összehasonlító tanulmányát.²⁹ (Hamza, 2003)

Ilyen értelemben ez egy majdnem eredeti amerikai termék, az USA társadalmi fejlődésének produktuma, amely, ha úgy tetszik „jogi export cikk” -é vált. Magát a BIT-et is, de az amerikai csődjognak a reorganizációra vonatkozó egyes más megközelítéseit is, a múlt század utolsó évtizedeiben kezdték az egyes európai államok csődjogába beépíteni. Lőrinczi Gyula utalt tanulmányában megjegyzi, (Lőrinczi, 2011) hogy „a francia csődjog már mintegy száz éve hasonló utat jár, és a német Insolvenzordnung 1999-es megalkotásakor a vállalati reorganizáció szabályozásában meghatározó „Eigenverwaltung” fogalom lényegileg az amerikai kódex debtor in possession (DIP) alapelveinek a német rendszerbe való átültetése.”

Valójában azonban a hitelezők legjobb érdekei teszt az európai vállalati átszervezési „térképre” az Egyesült Királyság Unióból történő kilépése miatt már párhuzamosan folyó (és nyilván egymásra hatással bíró) két jogszabály előkészítési folyamat: az angol csődjog módosítása és az Irányelv előkészítése során került fel.

Anglia és Wales

Az Egyesült Királyság 2019. október 31-én lépett ki az Európai Unióból, még a 2021-es határidő előtt, amikor az Irányelvet át kellett volna ültetnie a nemzeti jogba. A kilépéssel kapcsolatos egyes problémák rendezésére létrejött EU – Egyesült Királyság Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás³⁰ nem tartalmazott rendelkezéseket a fizetéseképtelenségi és átszervezési eljárások elismerésére vagy az ezekben való együttműködésre.

Azonban, függetlenül az Irányelvtől, az angol 2020-as *Corporate Insolvency and Governance Act* 2020. június 26-án hatályba lépett. Ez egy új átszervezési tervvel operáló eljárást vezetett be, amely számos állandó intézkedés része. Az igazgatók, (tehát a vállalati menedzsment) akik

²⁹Hamza Gábor: A római jog hatása az Amerikai Egyesült Államok jogfejlődésére (JK, 2003/5., 234-237. o.)

³⁰Az EU és az Egyesült Királyság közötti Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás eredeti, hivatalos elnevezése angolul:

"Trade and Cooperation Agreement between the European Union and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland".

Ez a megállapodás 2020. december 24-én jött létre, majd ideiglenesen 2021. január 1-jén lépett hatályba, és 2021. május 1-jén vált véglegessé, miután mindkét fél jóváhagyta. A megállapodás szabályozza a két fél közötti kereskedelmi és egyéb együttműködési formákat az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépését követően.

pénzügyi nehézségekkel néznek szembe, most mérlegelhetik, hogy az új átszervezési eljárást, vagy a már jól bevált *scheme of arrangement*-ot (egyezségen alapuló átszervezés) alkalmazzák. Mindkét folyamat megköveteli, hogy a tagokat és hitelezőket jogaik alapján osztályokba sorolják. Ezek az osztályok szavaznak arról, hogy elfogadják-e a javasolt tervet vagy megállapodást, és mindkét esetben a végső jóváhagyás (vagy szankcionálás) a bíróság döntésén múlik.

Ahhoz, hogy egy új fajta átszervezési tervet jóváhagyjanak, az egyes osztályokon belül a hitelezők vagy szavazó tagok 75% -ának értékben jóvá kell hagynia a tervet (bár van lehetőség az osztályok közötti *cram down*-ra, ha az osztályok egyike nem hagyja jóvá a tervet, lásd alább). A *scheme of arrangement* esetében ehhez a megállapodáshoz a hitelezők többségének számbeli jóváhagyása is szükséges.

Ahhoz, hogy egy vállalat átszervezési tervét a bíróság jóváhagyja, az alábbi két feltételnek kell teljesülnie (egyfajta jogi tesztként):

1. A vállalat pénzügyi nehézségekkel néz szembe, vagy valószínűleg szembesül, amelyek befolyásolják az üzleti tevékenység folytatását, mint működő vállalkozás;
2. A javasolt terv célja a pénzügyi nehézségek hatásának megszüntetése, csökkentése, megelőzése vagy enyhítése.

Nem szükséges, hogy a vállalat fizetéseképtelen legyen a jogosultsághoz. Az új átszervezési tervet (eljárást) angol és külföldi vállalatok is használhatják, bár az utóbbi esetben a vállalatnak elegendő kapcsolattal kell rendelkeznie Angliával és Wales-szel.

Az átszervezési terv egyik kulcsfontosságú eleme az osztályok közötti *cram down* mechanizmus. Az osztályok közötti *cram down* lehetővé teszi, hogy egy vállalat a bírósághoz forduljon az átszervezési terv jóváhagyásáért, még akkor is, ha vannak olyan hitelezői vagy tőketulajdonosi osztályok, amelyek ellene szavaztak. Ilyen esetekben a bíróság jóváhagyhatja az ilyen tervet, feltéve, hogy az alábbi két feltétel teljesül:

1. Ha a tervet jóváhagyják, akkor az ellenszavazó osztályok egyetlen tagja sem kerülhet rosszabb helyzetbe, mint amilyenbe kerülne a releváns alternatíva esetén.³¹

³¹Ez egyfajta BIT

2. Legalább egy olyan hitelezői vagy tagi osztály, amely kifizetést kapna, vagy amelynek gazdasági érdeke van a vállalatban a releváns alternatíva esetén, a terv mellett szavazott. (in the money)

A "releváns alternatíva" azt jelenti, amit a bíróság a legvalószínűbb eseménynek tart a vállalat esetében, ha a kompromisszum vagy megállapodás nem kapna bírósági jóváhagyást. A bíróság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik annak eldöntésében, hogy mi lenne a releváns alternatíva. Jelentős tér nyílik a vállalati értékkel kapcsolatos vitákra.

Az új átszervezési eljárás egy másik érdekes eleme, *hogy egy vállalat kérelmezheti hitelezői osztályok kizárását a terv szavazásából, ha bebizonyítják, hogy ezeknek az osztályoknak nincs valódi gazdasági érdekeltsége a vállalatban* (vagyis nincs kilátásuk arra, hogy visszatérítést kapjanak az átszervezési terv vagy a releváns alternatíva alapján).

A Kontinens: az Európai Unió és egyes országai

2019. június 20-án az Európai Unió elfogadta a 2019/1023 számú irányelvet az átszervezési és csődeljárásokról („az Irányelv”). Végleges formájában az Irányelv minimum standardokat állapít meg a megelőző adósságrendezési mechanizmusokra, a vállalkozók adósságelengedésére és néhány egyéb csődeljárási kérdésre.

Az Irányelv eredete az Európai Bizottság 2014-es ajánlására vezethető vissza. A 2014/135/EU ajánlás („az Ajánlás”) volt az első európai szöveg, amely tárgyalja a csődjog lényegi kérdéseit. Az Ajánlás két fő témával foglalkozott: (i) azzal, hogy szükség van a vállalkozók „második esélyének” biztosítására az EU-ban, az európai „vállalkozói deficit” vizsgálatait követően; és (ii) annak az ötletével, hogy minden tagállamban létrehozzanak átszervezési kereteket a formális csődeljárásokon kívül (azaz informális és „hibrid” átszervezések, amelyek az informális és formális eljárások elemeit ötvözik). Azaz már az Ajánlás is rögzítette, hogy **a csődjogi kereteken kívül**, a döntően római hagyományokban gyökerező európai magánjogi alapokon álló nemzeti csődjogokon kívül, szándékoznak kezelni a vállalati átszervezési problémákat.

Az Ajánlást egy irányelvjavaslat követte. A javaslatot kritikák övezték, leginkább az EU RPR vs. APR területén. (relatív prioritási szabály, abszolút prioritási szabály)

A végleges szöveg számos kompromisszumot tükröz. A tárgyalások során, mind a Tanácsban, mind az Európai Parlamentben, számos módosítást vezettek be a jogi szövegbe. A tárgyalási folyamat során bevezetett változtatások többsége csökkentette az Irányelv harmonizációs

hatását, főként azért, hogy különböző végrehajtási lehetőségeket biztosított a tagállamok számára.

Az EU 2019/1023-as Irányelv, teljes nevén Az Európai Parlament és a Tanács 2019/1023 irányelve az átszervezési és fizetéseképtelenségi keretekről (angolul: Directive (EU) 2019/1023 on restructuring and insolvency), amelyre gyakran utalnak a „Második Esély Irányelv” (Second Chance Directive) elnevezéssel is.

A Second Chance Directive elnevezés az irányelv egyik központi célkitűzésére utal: lehetőséget biztosít a fizetéseképtelen vagy nehéz helyzetbe került vállalkozásoknak, hogy az átszervezési és megelőző keretrendszeren keresztül helyreállítsák pénzügyi helyzetüket, és elkerüljék a csődöt, illetve, hogy a vállalkozók „második esélyt” kapjanak, azaz sokszor saját hibájukon kívül álló okokból (lásd például COVID 19) ne essenek el egy életre a csőd miatt, további vállalkozási lehetőségektől.

Az irányelv három fő célja:

Korai átszervezés: Olyan keretrendszer bevezetése, amely lehetővé teszi, hogy a fizetési nehézségekkel küzdő vállalkozások korai szakaszban átszervezési eljárásokat kezdeményezzenek.

Második esély biztosítása: A magánszemély, mikro- és kisvállalkozók számára lehetővé teszi, hogy ha kudarcot vallanak, gyorsabban újrakezdhesék az üzletvitelüket.

Hitelezők védelme: A hitelezők érdekeinek védelme, miközben elősegíti a vállalkozások megmentését és a csőd elkerülését.

Az Irányelv részben válasz volt arra a jelenségre, hogy pénzügyi válságban lévő kontinentális európai cégek az adósságuk átszervezésére angol scheme of arrangement (rendezési eljárás) alapján törekedtek, ami nem tekinthető fizetéseképtelenségi eljárásnak. Ez az eljárás lehetőséget biztosít az adósság átszervezésére a hitelezők többségi döntése alapján. Számos európai országban nem volt elérhető ilyen hasznos lehetőség a fizetéseképtelenségi eljárásokon kívül. Ennek azért van jelentősége, mert sok esetben a fizetéseképtelenségi eljárások értékromboló hatásúak, és csökkentik a hitelezők visszatérülési esélyeit.

Ezen okok miatt az irányelv kötelezővé tette az EU-tagállamok számára, hogy "megelőző átszervezési keretrendszert" (Framework) vezessenek be azon cégek számára, amelyek pénzügyi nehézségekkel küzdenek, és fennáll náluk az inszolvenca veszélye. A cél az, hogy megelőzzék a fizetéseképtelenséget és biztosítsák a vállalat életképességét. Az érintett *életképes* cégeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a hitelezők többségi döntése alapján, az egyéni

végrehajtási eljárásoktól védett módon átszervezzék az adósságaikat. Az Irányelv szerint továbbá az új finanszírozás, az ideiglenes finanszírozás és más átszervezéshez kapcsolódó tranzakciók is védelmet kell, hogy élvezzenek a visszavonási intézkedések ellen, abban az esetben, ha az átszervezés megghiúsulna, és a vállalatok mégis csődvédelmet kérnének.

Az Irányelv hatályba lépésétől napjainkig számos tagállam implementálta hazai jogába az abban foglaltakat.

Az összes EU tagállam felsorolása és értékelése meghaladná jelen dolgozat kereteit, ezért csak néhány kerül kiemelésre, elsősorban abból a szempontból vizsgálva a bevezetett szerkezetátalakítási szabályait, hogy azok milyen megoldással kezelik a hitelező védelemmel kapcsolatos kérdéseket és milyen módon van ebben szerepe a BIT-nek.

Ausztria³² (Hoffmann, 2022)

Az Irányelv végrehajtásáról szóló törvény (das Restrukturierungs- und Insolvenz-Richtlinie-Umsetzungsgesetz - RIRUG) 2021. július 17-én lépett hatályba. A RIRUG központi eleme az új Restrukturálási Kódex (Bundesgesetz über die Restrukturierung von Unternehmen - ReO) bevezetése, amely egy fizetéseképtelenség előtti restrukturálási eljárást biztosít, lehetővé téve az adósságcsökkentést a hitelezők többségi döntései révén. A ReO bevezetése előtt az osztrák jog szerint a fizetéseképtelenség előtti adósságcsökkentéshez az érintett hitelezők egyhangú beleegyezése volt szükséges.

A ReO lehetővé teszi a "fizetéseképtelenség valószínűsége" előtt álló vállalkozások számára, hogy egy formális keretek között zajló eljárásban átszervezzék működésüket és adósságkötelezettségeiket, elkerülve a csődöt. A ReO szerint *egy vállalat akkor tekinthető valószínűleg fizetéseképtelennek*, ha közel áll a pénzügyi összeomláshoz, de még nem vált csődközel helyzetűvé.

A hagyományos csődeljárásokkal ellentétben, a ReO lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy megőrizzék az irányítást működésük felett (debtor-in-possession) bírósági felügyelet mellett. Amint a fizetéseképtelenség valószínűsége megjelenik, a restrukturálás elmulasztása a vállalat igazgatóinak személyes felelősségéhez vezethet, akik polgári vagy büntetőjogi vádakkal nézhetnek szembe, ha elmulasztják ezt a kötelezettséget.

³²Részletesebben lásd: https://www.eh.at/wp-content/uploads/2022/10/ICR19_ReO-5.pdf utoljára megtekintve: 2024.10.22.

A restrukturálási folyamatot az adós kezdeményezi, és harmadik felek (például hitelezők) nem indíthatják el azt. A bíróság feladata, hogy értékelje a benyújtott restrukturálási terv teljességét és alkalmasságát.

A ReO központi eleme maga a restrukturálási terv. Tartalma a Szát. szerinti tervhez hasonló, azzal, hogy életképességi vizsgálatot is kell tartalmazzon a vállalatra vonatkozóan.

A restrukturálási terv egyik központi elve, hogy az a hitelezők legjobb érdekeit szolgálja (BIT).

Szavazási folyamat és Cram Down mechanizmus

Ahhoz, hogy a tervet jóváhagyják, a hitelezők 75%-os többségének minden osztályban támogatnia kell azt. Ha minden osztályban eléri a szükséges többséget, a tervet elfogadják, és az kötelező érvényűvé válik minden érintett fél számára.

A törvény lehetőséget biztosít a cross-class cram down nevű mechanizmusra, amely lehetővé teszi a bíróság számára a restrukturálási terv jóváhagyását akkor is, ha egy vagy több hitelezői osztály ellenezte azt, feltéve, hogy:

- A tervet a hitelezői osztályok többsége elfogadta.
- Az ellenkező hitelezők érdekei nem szenvednek aránytalan kárt.
- A terv továbbra is megfelel a hitelezők legjobb érdekei tesztnek, biztosítva, hogy az ellenkező hitelezők többhöz jutnak a restrukturálás révén, mint a felszámolás során.

Az új és átmeneti finanszírozás védelme

A ReO megkülönbözteti az alábbi két finanszírozási típust:

Új Finanszírozás: Ez a restrukturálási terv végrehajtására biztosított forrásokra utal.

Átmeneti Finanszírozás: Ez a rövid távú pénzügyi segítség, amelyet a vállalat nap mint nap működése fenntartása érdekében kap a restrukturálási tárgyalások során.

Mindkét típusú finanszírozás védelmet élvez a törvény alapján, és nem támadható vagy semmisíthető meg a hitelezők által, a terv végrehajtásának sikertelensége miatt utóbb bekövetkező fizetéseképtelenség esetén.

Belgium

2023 szeptember 1-jén lépett hatályba a 2023. június 7-i törvény, amely átültette az irányelvet és módosította a „Book XX of the Code of Economic Law” -t.

Ezt megelőzően a belga jog három bírósági szerkezetátalakítási eljárást biztosított, amelyek célja a vállalkozás eszközeinek vagy tevékenységeinek részleges vagy teljes folytonosságának megőrzése volt. Ezek közül a legnépszerűbb az úgynevezett *kollektív megállapodás* alapján történő szerkezetátalakítás volt. Ennek a nyilvános eljárásnak a kezdeményezése az adós

kezében volt, és elvben az adós a folyamat során megmaradt a cég irányításában. Az eljárás megkezdésének és a bíróság által történő szerkezetátalakítási terv jóváhagyásának időszaka között az adós moratóriumban részesült és részesül.

A főbb csődeljárások Belgiumban: (i) a bíróságon kívüli egyezségek és a (ii) bíróság által felügyelt eljárások, beleértve a bírósági reorganizációt. (baráti megállapodás, kollektív megállapodás és átruházás bírói hatóság által), a (iii) felszámolás és a (iv) csőd. Témánk szempontjából a kollektív megállapodáson nyugvó bírósági reorganizáció érdemel leginkább figyelmet.

Bírósági reorganizáció, kollektív megállapodás:

A bírósági reorganizációval *kapcsolatban különbséget tettek egy nyilvános és egy bizalmas eljárás között*, az utóbbit nem teszik közzé. Ez hasonlít a Szát. magyar megoldására, ezért a következőkben részletesebben bemutatásra kerül.

Korábban a kollektív megállapodáson alapuló nyilvános bírósági átszervezés egy fizetéseképtelenség előtti moratóriumi eljárás volt, amely most módosult. Az eljárás során az adósnak nem kellett megfizetnie a korábbi adósságokat, és az általános végrehajtási intézkedések felfüggesztésre kerültek. Az adós megtarthatta a vagyon felügyeletét, és kidolgozott egy átszervezési tervet, amely tartalmazza az adósságok elengedését és más engedményeket, amelyeket a hitelezőknek kell megtenniük. Amennyiben ezeket az átszervezési intézkedéseket az adósság összege és a hitelezők száma alapján 50,01%-os többséggel jóváhagyták, és a bíróság megerősítette, ezek az intézkedések a nem beleegyező hitelezőkre is kötelező érvényűek voltak. Szavazási célból nem voltak osztályok.

Első ránézésre a biztosított hitelezők nagyon erős jogi védelemmel rendelkeztek. Valójában az átszervezési terv nem tartalmazhatott olyan intézkedéseket, amelyek befolyásolják a biztosított hitelezői pozíciókat, azt kivéve, hogy (i) a jogait legfeljebb 24 (vagy kivételesen 36) hónapra felfüggeszthették, feltéve, hogy a kamatokat teljes mértékben kifizetik, vagy (ii) ha a hitelező egyénileg beleegyezett.

Az új rendszer: szavazás osztályokon belül

Az új kollektív megállapodáson alapuló bírósági átszervezés során a hitelezőket és a részvényeseket külön osztályokba sorolják, ha a felszámolás vagy az átszervezési terv alapján fennálló jogaik összehasonlíthatatlanok természetük, minőségük vagy értékük szempontjából. Minimumként a biztosított és a biztosítatlan hitelezőket külön osztályokban kell kezelni.

Az átszervezési tervet a bíróság jóváhagyására lehet benyújtani, ha azt az osztályon belül 50,01%-os többséggel (az adósság főösszege alapján) jóváhagyják.

Még ha az átszervezési tervet nem is hagyják jóvá minden osztályban, azt mégis benyújthatják a bíróság jóváhagyására, és rákényszeríthetik a nem beleegyező osztályokra (osztályok közötti "cram-down"), feltéve, hogy *a terv kielégíti a "hitelezők legjobb érdekeinek tesztjét"*.

A bizalmas bírósági reorganizációt most már hitelező, vagy a társaság részvényese is kezdeményezheti, míg az új törvény előtt csak maga a vállalat kérhette az eljárás megnyitását. Az új rendszer szerint a biztosított hitelezők a jövőben csak a "felszámolás vagy likvidáció esetén a biztosítékból származó értékre" jogosultak, a fennmaradó követeléseiket biztosítatlan hitelezőként kezelik, és így a biztosítatlan hitelezők osztályába sorolják őket.

A kollektív megállapodásra irányuló bírósági reorganizáció során már különbséget tesznek kis és nagy vállalatok között a bíróság általi jóváhagyás, az úgynevezett homologizáció feltételei tekintetében. Nagy vállalatok esetében a feltételek szigorúbbak, például a vállalat részvényeseinek bevonása kötelező.

Franciaország

Az irányelvet a 2021. szeptember 15-i 2021-1193 számú rendelet ültette át a francia jogba.

Az új érintett felek osztályainak fogalmát az irányelv vezette be a francia jogba, amely előírja, hogy a hitelek jellegét vegyék figyelembe, nem pedig a hitelezők státuszát. Azok a felek, akikre az átszervezési terv hatással van, amelyről szavazni kell, a "gazdasági érdekek kellő közössége" alapján kerülnek egy osztályba. Legalább két hitelezői osztály lesz (biztosított vagy nem biztosított). A hitelezők jelentős hatalmat kapnak a safeguard³³ átszervezési tervek megszavazására, és alkalmazhatják a cross-class cram down mechanizmust (osztályok közötti kényszerítő elfogadási mechanizmus). A francia bíróságoknak ellenőrizniük kell az átszervezési terveket, beleértve a hitelezők legjobb érdekeinek tiszteletben tartásán alapuló új kritériumokat is, amelyeket az Irányelv vezetett be.

A hitelezők legjobb érdekeinek tesztjének elvégzéséhez a hitelező helyzetét az átszervezési terv kontextusában össze kell hasonlítani azzal, hogy milyen helyzetben lenne a hitelező egy legjobb alternatív megoldás vagy likvidáció³⁴ esetén. Az átültető rendelet lehetőségeket biztosít az osztályok összetételének és az átszervezési terv jóváhagyásának megtámadására, de ezek a jogorvoslatok nagyon rövid határidők által vannak korlátozva.

³³A francia jogban az úgynevezett "safeguard" (védelmi) átszervezési terv ("procédure de sauvegarde") egy különleges csődeljárási forma, amelyet a francia vállalkozások használhatnak pénzügyi nehézségek esetén. Célja a vállalkozás megmentése, miközben biztosítja a hitelezők jogainak védelmét.

³⁴A későbbiekben kifejtésre kerül, hogy a „legjobb másik átszervezési alternatíva” és a likvidációs alternatíva is nagyon súlyos értékelési és vállalati értékbecslési problémákat vet fel, pont úgy, ahogy maga az átszervezési tervtől várható többletérték becslése.

Németország

Németország átültette az irányelvet és a keretrendszert a német jogba a "Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen" (StaRUG) nevű törvénnyel, amely 2021. január 1-jén lépett hatályba.

A keretrendszer intézkedéseit megelőzheti az úgynevezett "átszervezési moderáció", amelyet az irányelv nem írt elő, és amely egy teljesen konszenzusos folyamat, anélkül, hogy többségi döntések meghozatalára vagy moratórium elrendelésére lenne lehetőség. Az átszervezési moderáció nagy előnye, hogy lehetőséget biztosít egy olyan átszervezési megállapodás megkötésére az adós és az érintett felek között, amely "csődbiztos" (azaz védelmet nyújt a tervezett átszervezési intézkedések számára a csődvisszavonás és a "hitelezőkkel szembeni felelősség" ellen).

A tényleges keretrendszer tekintetében az adós csak akkor jogosult belépni a folyamatba, ha *közeli fizetéseképtelenséggel néz szembe*, de még nem fizetéseképtelen vagy (technikai értelemben) túlzottan eladósodott. Lényegében a keretrendszer egy nagyon rugalmas eszköztár, amely különböző (bírószági) intézkedésekből áll, amelyeket az adós – aki mindig a teljes folyamat irányítója és felelőse – választhat. Továbbá, általában nincs felügyelet az adós felett (DIP) sem a restrukturálást felügyelő bíróság, sem restrukturáló szakember által. Azonban az adós kérelme alapján, illetve nagyon érzékeny esetekben (például, ha a fogyasztói követeléseket érint), a bíróság kijelölhet egy átszervezési tanácsadót, aki támogatja és felügyeli az adóst. Továbbá, az eljárásba általában nem vonják be közvetlenül a részvényeseket.

Annak érdekében, hogy a folyamat "zökkenőmentes" legyen, a restrukturáló bíróság – az adós kérelme alapján – végrehajtási tilalmat (moratóriumot) is elrendelhet. Ezenkívül a StaRUG korlátozásokat ír elő a szerződések megszüntetésére vonatkozóan, amennyiben a hitelező pusztán azon az alapon próbál megszüntetni egy hatályos, még nem teljesített szerződést, hogy az adós restrukturálást kezdeményezett a keretrendszer alatt. (ipso facto klauzulák nem érvényesek)

A keretrendszer központi eleme a "*restrukturálási terv*". Ez bizonyos feltételek mellett nem igényli az összes fél beleegyezését, ahhoz, hogy a bíróság jóváhagyja azt. A terv előírhatja az adós teljes értékesítését is (eszköz- vagy részvényügylet formájában). Azonban a terv nem érintheti az alkalmazottak követeléseit, és nem biztosít lehetőséget teljesítés alatt álló szerződések módosítására vagy megszüntetésére.

Ahhoz, hogy a tervet elfogadják, minden hitelezői osztálynak jóvá kell hagynia, és elegendő, ha a képviselt követelések 75%-a támogatja a tervet minden osztályban "csoporton belüli cram down". Azonban, ha ezzel *a hitelezők igazságos bánásmódban részesülnek egy alternatív csődeljárásban feltételezhető valószínű megtérüléshez és a rangsoroláshoz képest (BIT)* a bíróság teljes egészében felülírhat egy olyan csoportot is, amely elutasítja a tervet ("csoportok közötti cram down").

A restrukturáló bíróságnak jóvá kell hagynia a tervet, hogy az abban foglalt intézkedések kötelező érvényre lépjenek. Egy jóváhagyott terv esetén az új finanszírozásokat nagyrészt védeni fogják a csődeljárási visszavonások és a "hitelezőkkel szembeni felelősség" kockázata ellen is.

Olaszország

2022 július 15-én lépett hatályba az Olasz Gazdasági Válság és Csőd Kódex (Insolvency Code vagy "Csődkódex"), amely implementálta az EU 2019/1023 irányelvét. Az Insolvency Code (Csődkódex), az EIR és a PRD mellett az UNCITRAL³⁵ csődeljárási elveinek figyelembevételével szabályozza a restrukturálás jogi környezetét Olaszországban.

Az implementáció során a Csődkódex legfontosabb tartalmi újításai a következők voltak:

A válsághelyzetek korai felismerése érdekében új figyelmeztető mechanizmusokat vezetett be.

Tárgyalásos rendezési eljárást alkalmaz (composizione negoziata per la soluzione della crisi d'impresa). Az eljárás célja, hogy korai szakaszban azonosítsák és hajtsák végre a lehetséges megoldásokat válsághelyzet esetén, független szakértő (a "Szakértő") segítségével.

A Szakértőt néhány nappal az adós kérelmének benyújtása után nevezik ki, az adott Kereskedelmi Kamarában létrehozott bizottság által. A szakértő feladata a tárgyalások elősegítése az adós, a hitelezők és más érintettek között. Minden érintett fél köteles együttműködni, indokolni válaszait, és a kapott információkat, valamint *az eljárást titokban tartani*.

Ha megfelelő megoldás születik a válság³⁶ leküzdésére, az adós többféle típusú megállapodást köthet, amelyek joghatása más és más. Ezek részletezése meghaladja a dolgozat kereteit.

³⁵ Modell értékű jogszabályalkotási javaslatokat tartalmaz a határon átnyúló esetekre

³⁶A válságot a jogszabályban a következőképpen határozták meg: „az adós olyan állapota, amely valószínűsíti a fizetéseképtelenséget, és amely abból nyilvánul meg, hogy a várható készpénzáramlások nem elegendőek az adósságok 12 hónapon belüli visszafizetéséhez.”

Elsőbbséget élveznek a preventív restrukturálási keretek

A Csődkódex egyszerűsített eljárást vezet be a csődeljárásokhoz való hozzáféréshez, (amelyet most likvidazione giudiziale néven említenek, nem pedig a korábbi fallimento kifejezéssel). Ha több kérelmet nyújtanak be, az ehhez kapcsolódó eljárások egyesítésre kerülnek.

A preventív restrukturálási eljárások előtérbe helyezése érdekében a bíróságok kötelesek a más jellegű eljárásokkal szemben elsőbbséget biztosítani azoknak a kérelmeknek, amelyek célja a válság vagy a fizetéseképtelenség leküzdése és a csőd elkerülése. A Csődkódex előnyben részesíti a "szerződéses" restrukturálási keretekhez való hozzáférést. A Csődkódex lehetőséget biztosít arra is, hogy restrukturálási megállapodásokat kössenek, amelyek "kiterjesztett hatályúak" a nem résztvevő, de azonos osztályba tartozó hitelezőkre nézve, feltéve, hogy a résztvevő hitelezők az adott osztály követeléseinek legalább 75%-át képviselik. (osztályon belüli cram-down)

A csődeljárásokkal ellentétben a preventív restrukturálási kereteknek biztosítaniuk kell az adós üzleti tevékenységének fenntartását. Ezért a hitelezőkkel való egyezség (concordato preventivo) szabályait módosították annak érdekében, hogy nagyobb rugalmasságot biztosítsanak a folyamatban keletkező bevételek elosztásában az üzletmenet folytonosságának megőrzése érdekében. Továbbá, a Csődkódex most kifejezetten kimondja, hogy a concordato preventivo kérelmének benyújtása nem teszi lehetővé a szerződéses felek számára a meglévő megállapodások (pl. szállítási kötelezettségek) teljesítésének felfüggesztését vagy módosítását (pl. a fizetési feltételek lerövidítését), ami a gyakorlatban gyakran előfordult.

Gyakori esetekben, amikor az adósnak adóhatósági tartozása van, most már a csődeljárás helyett restrukturálási megállapodásokat is jóváhagyhatnak, *még akkor is, ha az adóhatóság megtagadja a hozzájárulását, amennyiben bizonyítható, hogy a restrukturálás megfelelőbb alternatíva a csődeljáráshoz képest.*

A Csődkódex bevezetett egy új eszközt, amelyet "**jóváhagyásra benyújtott restrukturálási tervnek**" (piano di ristrutturazione soggetto a omologazione) neveznek, és amelyet a hitelezőkkel való egyezség (concordato preventivo) ihletett. Az egyezségtől eltérően azonban a hitelezőket osztályokba kell sorolni (az osztályok most már kötelezőek a concordato preventivo esetében is, amikor az üzleti tevékenység folytonosságát kívánják megőrizni), és lehetőség nyílik arra, hogy a bevételek egy részét a törvényben meghatározott rangsoron kívül más módon osszák szét.

Új szabályok vállalati csoportokra:

A Csődkódex elősegíti a rugalmas szerkezetátalakítási megoldásokat, és a javasolt terv most már lehetőséget biztosít bizonyos csoportbéli vállalatok felszámolására, miközben mások üzleti folytonosságát megtartja, valamint a vagyon átcsoportosítására a csoport vállalatai között.

Az 1.sz táblázat a restrukturálási célú olasz fizetéseképtelenségi eljárásokat mutatja nem mikro-kivállalkozások esetén.

1. táblázat: Áttekintés az olaszországi felszámolási és szerkezetátalakítási eljárásokról vállalatok esetén (Palma, 2021)

Helyzet	Alkalmazható eljárások
Pénzügyi egyensúlyhiány	Tárgyalásos megállapodási eljárás (composizione negoziata)
Eszközök/kötelezettségek egyensúlyhiánya + üzleti folytonosság lehetséges Olaszország (Palma, 2021)	Tanúsított terv (piano attestato), hitelezőkkel való megállapodás (concordato preventivo) akár egyszerűsítve is, adósságrendezési megállapodások (még kiterjesztett hatállyal is), moratóriumi megállapodás
Fizetéseképtelenség	Hitelezőkkel való megállapodás (concordato preventivo) / adósságrendezési megállapodás (még kiterjesztett hatállyal is) – Csődeljárás (liquidazione giudiziale)
Fizetéseképtelenség + 200 alkalmazott + legalább az eszközök és bevételek kétharmadát meghaladó kötelezettségek + pénzügyi egyensúly helyreállításának lehetősége	Rendkívüli adminisztráció, úgynevezett Prodi Bis (1999. évi 270. törvényerejű rendelet)
Fizetéseképtelenség + 500 alkalmazott + Adósság > 300 millió euró	Rendkívüli adminisztráció, c.d. Marzano törvény (2003. évi 347. törvényerejű rendelet), például Parmalat, Alitalia

Luxemburg

2023. július 19-én fogadták el az Irányelvet implementáló 6539A számú törvényt. A reform 2023. november 1-jén lépett hatályba. Tekintve, hogy az utóbbi tíz év jogszabályalkotási folyamataiban Magyarország sokat tett azért, hogy a luxemburgihoz hasonló jogszabályi keretek létrehozásával befektetőbarát környezetet hozzon létre külföldi befektetők számára, adott esetben akár a COMI-juk megváltoztatására is ösztönözve őket, (bizalmi vagyonkezelés és vagyonkezelő alapítványok jogintézménye, adózást könnyítő egyedi jogszabályi lehetőségek, stb.) a luxemburgi preventív restrukturálási környezet releváns elemei a következőkben bővebben bemutatásra kerülnek.

Az új csődeljárási törvény főbb jellemzői:

A törvény új, bíróságon belüli és kívüli megelőző intézkedési lehetőségeket biztosít a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalatok számára. A reform megszünteti a luxemburgi csődjog azon

részeit, amelyeket ritkán használtak, és amelyeket elavultnak tekintettek és átfogóan átalakítja a csődeljárási keretrendszert, hogy az jobban megfeleljen a modern üzleti igényeknek.

A törvény hatálya:

Az új csődeljárási törvény hatálya alá tartozó szervezetek, különböző társasági formában működő vállalkozások.

Az új csődtörvény ugyanakkor nem érinti a speciális csődrendszerek alá tartozó vállalkozásokat, (pl. a pénzügyi szféra vállalkozásai).

A törvény több új megelőző átszervezési eljárást tartalmaz, nevezetesen: (i) megőrző intézkedések (egy közvetítő kinevezése), (ii) bíróságon kívüli átszervezési eljárás kölcsönös megegyezéssel (réorganisation par accord amiable), és **(iii) bírósági átszervezési eljárások (RJ).**

A törvény háromféle RJ-t ír elő, az eljárás céljától függően (megjegyezve, hogy az RJ egy adott tevékenységre vagy annak részére is kitűzhet célokat):

- Megállapodás szerinti megegyezés (accord amiable) elérése érdekében moratórium.
- Hitelezők beleegyezésének megszerzése egy átszervezési tervre egy kollektív megállapodás (accord collectif, továbbiakban: RJAC) elérése érdekében.
- Az adós eszközeinek vagy tevékenységeinek egészének vagy részének bírósági határozattal történő átruházása.

Kollektív beleegyezés útján történő bírósági átszervezés (RJAC)

Témánk szempontjából a RJ kollektív megállapodáson nyugvó formája a legfontosabb, tekintve, hogy a BIT ebben bír szereppel. Ez a **kollektív megegyezéssel történő bírósági átszervezés** (réorganisation judiciaire par accord collectif) (RJAC).

A pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalat kollektív megállapodást (accord collectif) köthet egyes vagy az összes hitelezőjével egy újjászervezési tervről. A bíróság jóváhagyása után a kollektív megállapodás bizonyos körülmények között érvényesíthetővé válik az ellenző hitelezői osztályokkal szemben is. (cross-class cram-down)

A bírósági átszervezés kollektív megállapodással (réorganisation judiciaire par accord collectif) RJAC célja az adós vagyonának vagy üzleti tevékenységének részleges vagy teljes folytonosságának megőrzése a bíróság felügyelete alatt. Egy „debtor in possession” (az adós a birtokában marad) eljárásról van szó. A hitelezők jóváhagyásától függ, minden osztályban a hitelezők többségének, akik legalább a főösszeg felét képviselik, egyet kell érteniük (két

hitelezői osztályt vettek figyelembe: „rendes” és „rendkívüli” hitelezők). Keresztosztályú „cram-down” mechanizmust biztosít, amely lehetővé teszi az ilyen terv rákényszerítését egy ellenálló hitelezői osztályra. Bírósági felügyelet és szankció alá esik.

RJAC jellemzői:

- alapvetően egy „debtor in possession” (az adós irányítása alatt álló) eljárás, amely esetében kijelölhetnek (i) egy csődgondnokot (mandataire de justice), hogy segítse az adóst (az adós vagy egy érdekelt harmadik fél kérésére), vagy (ii) egy ideiglenes adminisztrátort (administrateur provisoire) (bármely érdekelt fél vagy az ügyész kérésére), ha súlyos hibák (fautes graves et caractérisées) merülnek fel;
- a hitelezők jóváhagyásának tárgya;
- lehetővé teszi egy osztályokon átívelő (keresztosztályos) „cram-down” mechanizmus alkalmazását, amelynek révén az átszervezési tervet egy ellenszegülő hitelezői osztályra is rá lehet kényszeríteni;
- bírósági felügyelet és engedélyezés tárgya;
- Rapid eljárás.³⁷

A RJAC-t akkor indítható, ha az Adós az üzleti tevékenységének folytonossága rövid vagy hosszú távon veszélybe kerül. Az adós csődje nem akadályozza meg a RJAC megnyitását vagy folytatását.³⁸ Az adós nyújtja be a kérelmet a RJAC megnyitására.

³⁷ Az eljárás az alábbi lépésekből áll:

- A kérelem benyújtása (az adós által), mellékelve a támogató dokumentumokat (a Benyújtás).
- Az ügyész tájékoztatása a bírósági írnok által (a Benyújtást követő 48 órán belül).
- Egy kijelölt bíró (juge délégué) megnevezése.
- A bírósági átszervezési aktának megnyitása (dossier de la réorganisation judiciaire).
- A kérelem vizsgálata a bíróság által (a Benyújtástól számított 15 napon belül).
- Az adós meghallgatása (kivéve, ha lemondanak róla).
- A kijelölt bíró meghallgatása (jelentés).
- A RJ megnyitására irányuló kérelem jóváhagyásáról vagy elutasításáról szóló ítélet (a kérelem vizsgálatától számított 8 napon belül) (az Elsődleges Ítélet).
- Az Elsődleges Ítélet kézbesítése az adósnak és annak közzététele a Recueil électronique des Sociétés et Associations (RESA) hivatalos nyilvántartásban.
- Az Elsődleges Ítélet közzétevése az adós által a hitelezők felé (az Elsődleges Ítéletet követő 14 napon belül).
- Opcionálisan egy csődbiztos (mandataire de justice) vagy egy ideiglenes adminisztrátor (administrateur provisoire) kijelölése.
- Az Elsődleges Ítélet lehetséges fellebbezése (az Elsődleges Ítélet kézbesítésétől számított 8 napon belül).

³⁸ Sajátos, mert csőd alatt is indítható eljárás

Az eljárás hatása és az általa nyújtott védelem:

- Bizonyos kivételek mellett sem csődeljárás, sem bírósági felszámolás, sem végrehajtási intézkedések nem indíthatók vagy hozhatók (a benyújtástól kezdve).
- A csődbejelentési kötelezettség felfüggesztése (a benyújtástól kezdve).
- Fizetési kötelezettségek felfüggesztése (kezdetben legfeljebb 4 hónapos időtartamra, amely további hosszabbításokkal összesen legfeljebb 12 hónapig tarthat).
- Bizonyos kivételek és az alkalmazandó szerződéses rendelkezések figyelembevételével a szerződések folytatása.
- Egyes megállapodások végrehajtásának felfüggesztése, ha a szerkezetátalakítás szükségessé teszi.

A RJAC által biztosított kollektív megállapodásos terv, (a Terv) amely számos formát ölthet, amelyek a vállalat pénzügyi nehézségeinek orvoslására irányulnak:

A Terv fontosabb jellemzői:

- Amennyiben egyes követeléskategóriák (hitelezői osztályok) eltérő bánásmódban részesülnek, az adott hitelezőket egyenlően kell kezelni ezeken belül, és arányosan a követeléseik összegével.
- **A Tervnek meg kell felelnie a hitelezők érdekeinek legjobb védelmét szolgáló kritériumnak**, azaz egyetlen hitelező sem kerülhet hátrányosabb helyzetbe a Terv következtében, mintha a szokásos prioritási sorrend alkalmazásra kerülne, akár csődeljárás, akár bírósági felszámolás esetén, vagy *egy jobb alternatív megoldás esetén*, ha a Tervet nem hagynák jóvá.
- A Terv alkalmazásának határideje nem haladhatja meg az 5 évet a jóváhagyás dátumától.

A Terv jóváhagyása:

Miután az egyes hitelezői osztályok szavaztak a javasolt Terv elfogadásáról, a végső jóváhagyás a bíróság hatáskörébe tartozik.

A bíróság csak korlátozott esetekben dönthet úgy, hogy nem hagyja jóvá a Tervet, például, ha az új finanszírozás nem szükséges a Terv végrehajtásához és/vagy túlzottan hátrányosan érinti a korábbi hitelezők érdekeit;

Az adós javaslatára vagy az adós beleegyezésével a bíróság dönthet úgy is, hogy jóváhagyja a Tervet még akkor is, ha egy hitelezői osztály vagy tagok ellene szavaztak, (cross-class cram down) feltéve, hogy bizonyos feltételek teljesülnek, különösen:

- az új finanszírozás szükséges a Terv végrehajtásához, és nem érinti túlzottan hátrányosan a meglévő hitelezők érdekeit;
- ha a Tervet csak az "átlagos" hitelezők osztálya hagyta jóvá, az "extraordinárius" hitelezők kedvezőbb bánásmódban részesülnek, mint az "átlagos" hitelezők; és
- egyetlen hitelezői osztály (érintett felek) sem kap vagy tart meg többet, mint amennyivel a Terv keretében tartozik az Adós.

A Terv bíróság általi jóváhagyása kötelezővé teszi azt az eljárásban részt vevő hitelezők számára.

A bírósági jóváhagyás korlátozott védelmet nyújt, mivel csak a nyújtott új vagy átmeneti finanszírozás és a tervnek megfelelő kifizetések visszakövetelését fedi le, és a védelem nem terjed ki az ingatlanok ingyenes vagy jelentősen csökkentett értékű átruházásainak visszakövetelésére, illetve a már meglévő adósságok biztosítékként történő megadására (a pénzügyi biztosítékok fontos kivételével).

Az új csődtörvény által bevezetett intézkedések legnagyobb megelőző hatásának biztosításához elengedhetetlen a csődkockázatnak kitett cégek időben történő azonosítása. Ennek érdekében az új csődtörvény felhatalmazza a gazdasági minisztert és a kis- és középvállalkozások miniszterét arra, hogy információkat gyűjtsenek a saját felelősségi körükbe tartozó cégekről, amelyeket a pénzügyi nehézségek korai felismerésére használnak fel, ha kétséges a vállalat folyamatos működésének valószínűsége.

Az információk korai figyelmeztetés céljára történő felhasználása érdekében az új csődtörvény egy különleges Értékelő Bizottságot (Cellule d'évaluation des entreprises en difficulté) hoz létre a nehéz helyzetben lévő vállalkozások számára. E bizottság öt tagból áll, akiket a gazdasági miniszter jelöl ki az ÁFA Hatóság (Administration de l'Enregistrement et des Domaines), a Közvetlen Adók Hatósága (Administration des Contributions Directes), a Társadalombiztosítási Hatóság (Centre Commun de la Sécurité Sociale) és más főbb közintézmények soraiból. A bizottság célja annak értékelése, hogy egy adott vállalkozásnak megfelelő-e az eljárás kezdeményezése.

Az új luxemburgi átszervezési eszköztár jelentős változásokat hoz a luxemburgi vállalatok igazgatóinak felelőssége tekintetében és szigorúbb büntetőjogi szankciókat vezet be.

Az igazgatók ebben a szerepükben segítséget kaphatnak egy bíróság által kijelölt szakértőtől (mandataire de justice), vagy súlyos kötelességszegés esetén akár egy bírósági adminisztrátor (administrateur provisoire) is helyettesítheti őket.

Ilyen ideiglenes adminisztrátor kijelölését az adósok is kérhetik, ha igazolni tudják, hogy az adósuk vagy annak testületei súlyos kötelességszegése veszélyezteti az adós üzleti folytonosságát. A hitelezőnek továbbá bizonyítania kell, hogy a javasolt bírósági adminisztrátor tevékenysége várhatóan megőrzi az üzleti folytonosságot. Tekintettel arra, hogy az átszervezési folyamat alapvetően „debtor in possession” eljárás, a bírósági által kijelölt ideiglenes adminisztrátor kinevezése arra is felhasználható, hogy a hitelezők kérjék egy bírósági átszervezés megindítását olyan esetekben, amikor az adós nem hajlandó erre. Az átszervezés célja ugyanis az üzleti folytonosság biztosítása. Ezt az értelmezést megerősíti az a tény is, hogy az adminisztrátor az átszervezési eljárás megnyitása után is a helyén marad.

A reorganizációs tervnek meg kell felelnie a hitelezők legjobb érdekeinek elvének.

A kollektív beleegyezés luxemburgi reorganizációs tervben az „általános” és „rendkívüli” (extraordinárius) hitelezők közötti fontos különbség mutatkozik.

1. **Rendkívüli hitelezők:** Azon követelések tulajdonosai, amelyekre a moratórium kiterjed és különleges zálogjoggal vagy jelzáloggal biztosított követelések, vagy a hitelezőtulajdonosok követelései, valamint az adó- és társadalombiztosítási hatóságok fennálló követelései.
2. **Általános hitelezők:** Alapértelmezés szerint azok a hitelezők, akik olyan, a moratórium hatálya alá tartozó követeléseket birtokolnak, amelyek nem minősülnek rendkívüli követeléseknek (ahogy az fenti az 1. pontban meghatározott).

Ez a különbségtétel eltérő bánásmódot eredményez bizonyos szempontokból, különösen a kollektív beleegyezés reorganizációs terv részeként bevezethető különféle intézkedések tekintetében.

Keresztosztályú kényszeregyezés luxemburgi sajátosságokkal

Tekintve, hogy a Luxemburg és az Egyesült Királyság befektetői oldalról egyaránt vonzó, a nemzetközi életben egymással versenyző jogi környezetet kínál, indokolt ezek összehasonlítása a restrukturálás jogi környezetét tekintve is. Ezt mutatja be a következő oldalon található 2.sz. táblázat.

Az újonnan bevezetett keresztosztályú kényszeregyezés Luxemburgban több fontos szempontból különbözik az angol restrukturálási tervtől. Azért fontos ez, mert számos határokon átnyúló finanszírozási tranzakció, amely luxemburgi vállalatokat érint, angol jog által szabályozott adósságdokumentációval rendelkezik, a vonatkozó szerződésekben az angol jog alkalmazását kötötték ki.

2. táblázat: A RJAC és az angol átszervezési terv összehasonlítása (Loyens & Loeff, 2023)

Jellemzők	UK Átszervezési Terv	RJAC szerint
Adós birtokban	Igen	Igen (felszámolási szakértő vagy ideiglenes adminisztrátor kinevezésével)
Belépési követelmény	„Pénzügyi nehézségek” teszt	Az üzletmenet folytonosságának fenyegetése rövid vagy hosszú távon
Hitelezők osztályai	Igen (a hitelezők jogai alapján)	Igen – Csak két osztály: „átlagos” és „extraordinárius” hitelezők, akiknek jogait érinti a terv
Többség	Az érték 75%-a az osztályértekezleten jelenlévők között. Nincs szármassági teszt.	Minden osztályban a hitelezők többsége, akik legalább a követelések összegének felét képviselik
Cross-class cram down	Igen	Igen
A terv jóváhagyása	Törvényi követelmények teljesítése + A bíróság mérlegelése	Törvényi követelmények teljesítése + A bíróság mérlegelése
Fő alapelvek	• Pari passu elv	• Azonos bánásmód az azonos kategóriájú követelések között
BIT	• A hitelezők legjobb érdekei teszt	• A hitelezők legjobb érdekei teszt
		• A tervnek észszerű kilátást kell biztosítania a fizetési képtelenség elkerülésére és a működőképesség garantálására
Fellebbezési lehetőség	Igen	Igen

„Ez felveti az ilyen átszervezések kezelésének kérdését, különös tekintettel az úgynevezett „Gibbs-szabályra” (amely az Antony Gibbs & Sons kontra Société Industrielle et Commerciale ügy alapján azt mondja ki, hogy az angol jog szerint fennálló adósságokat a szerződésben megjelölt irányadó jog szerint, és lényegében angol bírósági eljárások keretében kell rendezni)” (Loyens & Loeff, 2023).

Luxemburgban jelenleg csak két lehetséges hitelezői osztály létezik, és a hitelezőket a követelésük jellege és a kapcsolódó biztosíték alapján sorolják be az osztályokba. Következésképpen a különböző kereskedelmi feltételekkel rendelkező adósságokat birtokló hitelezők ugyanabba az osztályba kerülhetnek, ellentétben az angol rendszerrel, amely annyi osztályba sorolja őket, amennyire szükség van a közös érdekek alapján.

Luxemburgban az egyes osztályokon belüli jóváhagyás a szavazó hitelezők többségének beleegyezését igényli létszám alapján is, akik legalább a teljes követelésük felét képviselik, szemben az Egyesült Királyság által megkövetelt 75%-os küszöbvel, amely csak érték alapú.

Luxemburgban bármelyik hitelezői osztály képes a másikat kényszeregyezésre bírni, azzal a kikötéssel, hogy ha a „rendkívüli hitelezők” kényszeregyezés alá kerülnek, akkor kedvezőbb bánásmódban kell részesülniük, mint az általános hitelezők, továbbá a javasolt tervnek a hitelezők legjobb érdekében kell állnia, és egyik osztály sem kaphat többet a követeléseik és

érdekeik összegénél. Ez lényegében az EU relatív prioritási szabályának (RPR) az implementálása.

Egy másik sajátos szempont, hogy a luxemburgi jog felsorolja azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság elutasíthat egy keresztosztályú kényszeregyezséget, (cross-class cram-down) így a bíróságnak nagyon korlátozott mérlegelési jogköre van a döntéshozatalban.

Hollandia

Hollandia új eszközként a holland adósságrendezési sémát vezette be. (Wet Homologatie Onderhands Akkoord – WHOA). A WHOA 2021. január 1-jén lépett hatályba.

Mind az adós, mind egy hitelező vagy részvényes kezdeményezheti a holland adósságrendezési sémát.³⁹ Az adós bírósági nyilatkozatot tehet le⁴⁰, majd elkészíthet egy egyezségi tervet (saját maga, vagy egy bíróság által kinevezett átszervezési szakértő segítségével), de a hitelező vagy részvényes is kérheti a bíróságtól egy átszervezési szakértő kinevezését, aki ezt követően kidolgozza a Tervet. Likviditási teszt érvényes: az adósnak - észszerű alapokon - értékelnie kell, hogy képes-e továbbra is fizetni a tartozásait esedékességük idején (azaz az adós akkor használhatja a holland sémát, ha még képes tartozásai törlesztésére, de előre látja, hogy adósságrendezés nélkül a jövőben nem kerülheti el a fizetéseképtelenséget).

A holland séma nagyon rugalmas eszköztárat kínál, minimális bírósági részvétellel (csak a jóváhagyás), vagy sokkal több bírósági beavatkozással (beleértve a védelmi intézkedéseket), attól függően, hogy milyen intézkedéseket kérnek. Az adós teljes ellenőrzése alatt tartja eszközeit (debtor in possession). A bíróság átszervezési szakértőt nevezhet ki az adós kérésére, vagy bármely hitelező vagy részvényes kérésére. Ha az adós holland sémaeljárást kíván indítani, **a részvényesek jóváhagyása nem szükséges**. A részvényesek csak annyiban vesznek részt, amennyiben jogaik érintettek.

A holland séma sajátossága, hogy két típusú eljárás létezik: **nyilvános vagy bizalmi eljárás**. Az adós választhatja meg, hogy melyik eljárást részesíti előnyben. A nyilvános eljárás folyamata bizonyos nyilvános (fizetéseképtelenségi) nyilvántartásokban kerül regisztrálásra, és a bírósági meghallgatások nyilvánosak, míg a bizalmi eljárás folyamatait csak a közvetlenül érintett felek ismerik, a bírósági meghallgatások zárt ajtók mögött zajlanak, és nincs regisztrálás

³⁹ A formalizált előírások által szabályozott átszervezési eljárásokat az angol nyelvű szakirodalomban gyakran „sémának” nevezik.

⁴⁰ Hasonlóan a Chapter 11 szerinti „disclosure statement” -hez

nyilvános (fizetéseképtelenségi) nyilvántartásokban. A két típusú eljárás esetén eltérnek a holland bíróságok joghatóságának és az egyezségek elismerésének szabályai, így az ezek közötti választás a korai szakaszban történő alapos felmérést igényel.

A holland séma különféle védelmeket kínál, hogy biztosítsa a zökkenőmentes folyamatot a terv elkészítése során. A bíróság például elrendelhet moratóriumot vagy végrehajtási szünetet. Ezen túlmenően a szerződésekben szereplő *ipso facto* záradékokat⁴¹ érvénytelenítik, és a csődeljárásokat vagy a fizetések felfüggesztésére irányuló eljárásokat felfüggesztik. Végül, a WHOA friss pénz védelmet is biztosít.

A holland séma központi eleme a **Terv**. A Terv hatással lehet csak egy hitelezői csoportra, vagy több hitelezői csoportra és/vagy a részvényesek jogaira is. A Terv alapvetően egy megállapodás az adós és azok között, akiknek a jogait érinti. Az alkalmazottak jogait a holland séma nem érinti.

Fontos megjegyezni, hogy korlátozott a harmadik felek (mint például a kezesek vagy biztosítékot nyújtó harmadik felek) igényérvényesítése az adóssal szemben abban az esetben, ha ezek a felek kifizetik az adós hitelezőit. Ha a harmadik felek az adós leányvállalatai, akkor az általuk nyújtott garanciák vagy biztosítékok átszervezhetők a Terv részeként, szigorú feltételek teljesülése esetén.

A Terv részeként az adós által megkötött tehermentes szerződéseket módosíthatják vagy felmondhatják. Az adós kérheti a szerződő partnerét, hogy önkéntesen fogadja el a szerződési feltételek módosítását vagy a szerződés teljes vagy részleges megszüntetését (ilyenkor a szerződő partner kárigénye a Terv része lesz). Ha a szerződő partner elfogadja a javaslatot, a bíróságnak meg kell erősítenie ezt a terv ratifikálásakor. Ha a szerződő partner visszautasítja az adós javaslatát, a bíróság a Terv ratifikálásakor felbonthatja a szerződést (ilyenkor is a szerződő partner kárigénye a terv része lesz).

A Terv által érintett hitelezői és részvényesi osztályok jogosultak szavazni a tervről. Az adós vagy az átszervezési szakértő dönthet a szavazási folyamatról (bár bizonyos formalitásokat be

⁴¹Szát. Indoklásában ez így van meghatározva: „A gazdasági életben a szerződésekben alkalmazott „ipso facto” záradék alapján a szerződéses félnek jogában állhat a szerződések – így például a beszállítói szerződések – fizetéseképtelenség ténye miatti felmondása, akkor is, ha az adós megfelelően teljesítette kötelezettségeit. Ezen záradék alkalmazható lehet szerkezetátalakítási intézkedés alkalmazása esetére is. Az Irányelv a záradék aktiválását kizárja a szerkezetátalakítási tárgyalások, a moratórium kérése esetére, mert a szerződés idő előtti felmondása kedvezőtlenül befolyásolhatja az adós vállalkozását és a vállalkozás sikeres megmentését [Id. Irányelv (40) preambulumbekzdésében].”

kell tartani annak érdekében, hogy a szavazók tájékozott döntést hozhassanak). A szavazási küszöbök a szavazásban részt vevő hitelezői osztályban lévő teljes adósság kétharmada, vagy a részvényesek esetében a kibocsátott tőke kétharmada.

Kiindulópontként a Tervet a bíróság akkor ratifikálhatja (hogy kötelező érvényű legyen a nemmel szavazó hitelezőkre és/vagy részvényesekre nézve), ha minden osztály elfogadta (a szavazási küszöbök alkalmazásával). Ekkor osztályon belüli cram down alkalmazható. A "hitelezők legjobb érdekének tesztjét" teljesíteni kell, ellenkező esetben a terv ratifikálásának kérelmét el kell utasítani.

Alternatív megoldásként a tervet akkor is ratifikálhatja a bíróság, ha legalább egy "in the money" hitelezői osztály (azaz olyan hitelezői osztály, amely a csődeljárás esetén kifizetést kapna) a terv mellett szavazott. Ilyen esetben keresztosztályú cram-down vagy keresztosztályú cram-up lehetséges. A bíróságnak el kell utasítania a ratifikálási kérelmet keresztosztályú cram down esetén, ha bizonyos specifikus tesztek (pl. az "**abszolút prioritási szabály**" és a "hitelezők legjobb érdekének tesztje") nem teljesülnek. További elutasítási okok is vannak keresztosztályú cram down esetén. A bíróság ratifikációs döntése ellen fellebbezésre nincs lehetőség.

Lengyelország

Az Irányelv megjelenését követően öt évvel Lengyelország még mindig nem hajtotta végre az irányelvet, bár számos intézkedése részben már megvalósult.⁴²

Mindazonáltal a jelenlegi lengyel jogi keret már nagyrészt összhangban van az Irányelv fő célkitűzéseivel. A lengyel Csődtörvény többek között adósságelengedési eljárást biztosít azok számára, akik természetes személyként üzleti tevékenységet folytatnak, amely lehetővé teszi a csődeljárás során ki nem elégített fennmaradó kötelezettségek törlését. Ezen kívül az Átszervezési Törvény négyféle átszervezési eljárást biztosít, beleértve a megállapodás jóváhagyására irányuló eljárást (postępowanie o zatwierdzenie układu, ez a "lengyel megállapodási séma" vagy "lengyel séma"). Az átszervezési eljárások fő célja, hogy megmentse az adósságot a csődeljárás bejelentésének szükségességétől, lehetővé téve számára, hogy átszervezze magát egy megállapodás keretében a hitelezőkkel.

A ma hatályos lengyel sémát eredetileg 2020. június 23-án vezették be, mint egy speciális, ideiglenes COVID-19 elleni átszervezési intézkedést (amely a 2016. január 1-jén hatályba lépett

⁴² Belpolitikai okokból

megállapodásos eljárás módosított változata volt). Ezt az átszervezési intézkedést frissítették és véglegesen beillesztették az Átszervezési Törvénybe, amely 2021. december 1-jén lépett hatályba.

A jelenlegi **lengyel megállapodási séma** nagyrészt bíróságon kívül zajlik. Az adósnak, a nyilvános eljárás bejelentése előtt, magának kell kiválasztania egy átszervezési szakértőt, meg kell határoznia a megállapodás időpontját⁴³ (általában a lengyel sémában ez az időpont határozza meg az eljárás előtti tartozásokat); és el kell készítenie egy kezdeti átszervezési tervet, az elismert tartozások listáját és a vitatott tartozások listáját. Ezután, az átszervezési szakértő kérésére, a megállapodás időpontjának kiválasztásáról szóló hirdetmény megjelenik az Adósok Országos Nyilvántartásában.

A lengyel séma értelmében az adós birtokban marad, és továbbra is ő irányítja vagyonának kezelését a szokásos üzletmenet során. Azonban az átszervezési szakértő hozzájárulása szükséges minden olyan tevékenységhez, amely meghaladja a szokásos üzletmenetet. Ezen felül az átszervezési szakértő felügyeli az adóst; ellenőrizheti az adós vállalkozását és az ahhoz kapcsolódó vagyoni tevékenységeit; és elkészíti az összes szükséges átszervezési dokumentációt (az adóssal együtt), beleértve a hitelezők számára készített átszervezési javaslatot.

Az adós kötelezettségeinek átszervezésére vonatkozó feltételek minden hitelező számára azonosak lesznek, és ha a szavazás a hitelezői csoportok között zajlik, akkor általában azonos feltételek vonatkoznak az adott csoport hitelezőire, kivéve, ha egy hitelező kifejezetten beleegyezik kedvezőtlenebb feltételekbe. Egyfajta cross-class cram down mechanizmus alkalmazható. Fontos, hogy a lengyel séma szerint az adós kényszerítheti a biztosított hitelezőket is, hogy kötelesek legyenek az átszervezési megállapodás betartására (ha a megállapodási javaslat teljes kielégítést biztosít a biztosított hitelezőknek, vagy olyan mértékben, amely nem kevesebb, mint amit a biztosíték érvényesítése révén várnának). Ez lényegében a BIT egy fajtája.

A **lengyel séma** szerint ahhoz, hogy az átszervezési megállapodás érvényes és kötelező legyen a hitelezőkre nézve, az eljárásnak a bíróság által jóváhagyott megállapodással kell végződnie.

A lengyel séma eljárása során (azaz miután a fent említett bejelentés megjelenik a nyilvántartásban) az adós általában moratóriumot élvez mind a biztosíték nélküli, mind a

⁴³ Az ezen időpontban fennálló kötelezettségekre alapozzák a megállapodást

biztosítékos hitelezők által kezdeményezett egyéni végrehajtási intézkedésekkel szemben. Továbbá a lengyel séma megnyitása bizonyos korlátozásokat is magában foglal az adós javára, különös tekintettel az adós üzleti tevékenységéhez elengedhetetlen szerződések felmondásának korlátozására.

Spanyolország

Az irányelvet a 2022. szeptember 5-én hatályba lépett 26/2022-es törvény ültette át a spanyol jogba. Ezt a magyar megoldástól eltérően egy átfogó reformmal valósította meg, amely az összes fizetéseképtelenségi helyzetet átfogja és magában foglalja az új jogi keretet, amely a megelőző átszervezési eljárásokra vonatkozik (az új átszervezési terv).

A PRD átültetése: a spanyol csődjog reformja

A spanyol jog most két elő-csődeljárást ismer. Ezek autonóm eljárások, amelyek funkcionálisan összekapcsolódnak: (i) a bíróság értesítése a hitelezőkkel való tárgyalások megkezdéséről (amikor az adós moratóriumot vagy fizetési haladékot kap) az átszervezési terv tárgyalásainak megkönnyítése érdekében az adós és hitelezői között, és (ii) az átszervezési terv bírósági megerősítése (bírósági homologizáció). Mindkét kérés független abban az értelemben, hogy a terv bírósági megerősítése kérhető előzetes értesítés nélkül.

Ezért mindkét eljárás független csődeljárásként szerepel az EU csődrendeletének (EIR) „A” mellékletében, kivéve az úgynevezett „titkos moratóriumot” és a csoportos átszervezési tervet, amelyek nem kerülnek be a mellékletbe.

Az átszervezési terv főbb jellemzői

16/2022. törvény által bevezetett reform mögött a következő négy fő alapelv áll: (i) minimális bírósági beavatkozás, (ii) minősített többség, (iii) rugalmasság és (iv) az adós birtokban maradása.

Az egyes eljárásokat megalapozó gazdasági helyzetnek a függvényében a spanyol csődtörvény a következő három fizetéseképtelenségi szituációt különbözteti meg:

- *Aktuális fizetéseképtelenség:* amikor az adós nem képes rendszeresen teljesíteni kötelezettségeit azok esedékességekor.
- *Közelgő (fenyegető) fizetéseképtelenség:* az adós önkéntes bírósági csődeljárást kérhet, vagy átszervezési tervet kérhet, ha közelgő fizetéseképtelenség áll fenn. Az adós akkor van közelgő fizetéseképtelenség helyzetében, amikor **előre látja**, hogy a **következő három hónapban** nem lesz képes időben és rendszeresen teljesíteni kötelezettségeit.

- *Fizetéseképtelenség valószínűsége:* az adós csak átszervezési tervet kérhet, és nem nyújthat be önkéntes bírósági csődeljárást, ha fizetéseképtelenség valószínűségi helyzetében van. Akkor következik be, amikor az adós előre látja, hogy a következő két évben nem lesz képes teljesíteni kötelezettségeit, ha nem hajtanak végre átszervezési tervet.

A spanyol rendszerben szükséges volt meghatározni a közelgő fizetéseképtelenség és a fizetéseképtelenség valószínűsége közötti különbséget. Szükséges volt egy külön belépési kritérium bevezetése az elő-csődeljárásra, hogy megelőzzék a bírósági csődeljárás megnyitását.

Ezt a *fizetéseképtelenség valószínűségének* fogalmának bevezetésével érték el, amelyet kétéves időtáv határoz meg. Valószínűbbnek kell lennie, mint nem, hogy ha az adóst nem szervezik át hatékonyan, akkor az említett időszakon belül nem tudja teljesíteni kötelezettségeit

A gazdasági alapokat utólag, a bírósági megerősítés vagy a hitelezők többsége által jóváhagyott terv jóváhagyásának szakaszában vizsgálják meg.

A spanyol adós rendelkezésére álló eljárások attól függenek, hogy aktuális, közelgő vagy valószínű fizetéseképtelenségi helyzetről van-e szó. Ebben az értelemben az átszervezési tervet csak akkor lehet a részvényesekre rákényszeríteni (akkor is, ha a tervet nem hagyják jóvá a részvényesek közgyűlésén a spanyol társasági jogban meghatározott többséggel), ha az adós aktuális vagy közelgő fizetéseképtelenségi helyzetben van, de nem akkor, ha csak valószínű fizetéseképtelenség áll fenn. **Valószínű fizetéseképtelenség esetén nincs cram down.**

Érintett felek

A törvény minden érintett követelést magába foglalhat, beleértve a pénzügyi és nem pénzügyi hitelezőket is. Ugyanakkor bizonyos követelések, mint például a munkaügyi és közjogi követelések, kizárhatók az átszervezési terv hatálya alól. Különleges szabályok vonatkoznak a közjogi követelésekre, például az adókövetelésekre, amelyek módosítására nincs lehetőség az átszervezési terv keretében. Ezeket a követeléseket legfeljebb tizenkét hónapra lehet elhalasztani. A harmadik felek biztosítékait általában nem érinti az átszervezési terv, kivéve, ha azok olyan vállalatához tartoznak, amely a terv részeként kerül átszervezésre.

Moratórium:

Az átszervezési tárgyalások megkezdésekor az adós **értesítheti** a bíróságot a tárgyalások állapotáról, és kérheti az átszervezési szakértő kijelölését. Az Értesítés benyújtása automatikusan moratóriumot eredményez.

Az alapvető fontosságú szerződések esetében a szerződéses partnerek nem jogosultak felfüggeszteni vagy idő előtt megszüntetni a szerződést, még akkor sem, ha az adós átszervezési tervet nyújtott be.

Az **Értesítés** benyújtása többek között az alábbi fő hatásokkal jár:

- *Követelési jogok és harmadik fél garanciák:* Az elő-fizetéseképtelenségi állapotra vonatkozó szerződéses rendelkezések, amelyek módosítják vagy felgyorsítják a követelések esedékességét, érvénytelenek. (ipso facto klauzulák nem működnek).
- *Szerződések:* Bármely szerződéses rendelkezés, amely felfüggesztéshez, módosításhoz vagy a szerződés idő előtti megszűnéséhez vezet elő-fizetéseképtelenségi helyzetben, érvénytelen. (ipso facto klauzulák nem működnek). Kivételt képeznek azok a pénzügyi szerződések és a pénzügyi biztosítékok, amelyekre a spanyol jog vonatkozik.
- *Végrehajtási intézkedések:* Az Értesítés benyújtása után a hitelezők 3 hónapig (egyszer hosszabbítható) nem indíthatnak új végrehajtási eljárásokat, és a bíróságok felfüggeszthetik a folyamatban lévő végrehajtási intézkedéseket az üzleti életképesség szempontjából alapvető eszközök felett.
- *A társaság felszámolására irányuló kötelezettség* felfüggesztésre kerül amennyiben a fizetéseképtelenség beállna.
- *A csődeljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettség:* Spanyol jog szerint az adósnak két hónapon belül csődöt kell jelenteni, miután tudomást szerzett fizetéseképtelenségéről. Azonban az Értesítés hatálya alatt az adós nem köteles csődöt jelenteni.

Ezen hatások nem terjednek ki a közjogi hitelezőkre és azokra a hitelezőkre, akiket jogszerűen nem érinthet az átszervezési terv.

Átszervezési tervek

Akár az adós, akár bármely hitelező, aki az átszervezési terv mellett szavazott, kérheti annak bírósági megerősítését. Az átszervezési terv minimális tartalmát a jogszabály meghatározza, hasonlóan a magyar szerkezetátalakítási törvény megoldásához.

Abban az esetben, ha az átszervezési terv közjogi követeléseket kíván érinteni, az adósnak igazolnia kell, hogy naprakész az adó- és társadalombiztosítási kötelezettségek teljesítésével.⁴⁴

⁴⁴Ez azt jelenti, hogy nem lehetnek lejárt adótartozásai

Az átszervezési terv elfogadása és megerősítése: osztályképzés

Az átszervezési terv elfogadása a hitelezők szavazata alapján történik, amelyeket osztályokba sorolnak. A hitelezők szavazatának többségét követően a bíróságnak kell megerősítenie a tervet. Ha a tervet nem minden osztály hagyja jóvá, **a bíróság az abszolút prioritási szabály** figyelembevételével dönthet. A terv csak akkor kényszeríthető a részvényesekre, ha az adós aktuális vagy közelgő fizetéseképtelenségben van.

A konszenzusos terveknek a következő feltételekkel kell rendelkezniük:

- Minden hitelezői osztály jóváhagyása, ahol a tervet jóváhagyottnak kell tekinteni, ha az osztályban részt vevő nem biztosított hitelezők több mint 2/3-a érték alapján a terv mellett szavaz. Ha az osztály biztosított hitelezőkből áll, a küszöbérték legalább ¾.
- A részvényesek jóváhagyása, ahol a tervet az adós jóváhagyottnak tekintik, ha a részvényesek közgyűlése elfogadja. Itt a többi hitelezői osztályra alkalmazott eljárási és többségi szabályok nem alkalmazhatók, hanem a spanyol vonatkozó társasági jogban meghatározott határozatképességi és többségi szabályok, bizonyos különlegességekkel.

A nem konszenzusos tervek jóváhagyásának feltételei:

- Egyszerű többség a hitelezői osztályokban (az előző bekezdésben a konszenzusos tervekre leírt küszöbértékek alkalmazásával), feltéve, hogy az osztályok közül legalább egy speciális kiváltságos vagy általános kiváltságos követelésekkel rendelkezne a fizetéseképtelenségi eljárásban; vagy
- Legalább egy olyan osztály egyetértése, amely feltehetően „nyerő helyzetben van”, vagyis valamilyen kifizetést kapna a csődeljárásban.

Az ellenálló hitelezők védelme: cram-down és cross-class cram-down

A terv megerősítésére vonatkozó kérelem elleni kifogások eltérnek attól függően, hogy a terv konszenzusos vagy nem konszenzusos.

Konszenzusos esetben, ha az átszervezési tervet az összes hitelezői osztály jóváhagyta, a kifogások alapja lehet (más formai hiányosságok mellett), ha az adós nem áll a valószínű, fenyegető vagy jelenlegi fizetéseképtelenség állapotában; a terv nem kínál észszerű kilátást a fizetéseképtelenség elkerülésére és a vállalat életképességének biztosítására rövid és középtávon; a követelések nem egyenlő bánásmódban részesülnek ugyanazon osztály más követeléseivel; a terv a követelések értékének szükségtelenül nagyobb mértékű csökkentését tartalmazza, mint amennyire a vállalat életképességének biztosítása érdekében szükség lenne;

a terv nem felel meg a hitelezők legjobb érdekeinek tesztjének; és az adós nem teljesítette adó- és társadalombiztosítási kötelezettségeit.

Konszenzusos elfogadás hiányában további kifogások is felmerülhetnek, ha az átszervezési tervet nem minden hitelezői osztály hagyta jóvá. Ebben az esetben a terv megerősítése kifogásolható, ha nem tartják be az abszolút prioritási szabályt. Csak azok a hitelezők emelhetnek kifogást, akik nem szavaztak a terv mellett, beleértve azokat a hitelezőket is, akik nem szavaztak. Ez a szabály sérülhet, ha az a hitelezői osztály, amely megtámadja a terv megerősítését, kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, mint bármely más azonos rangú osztály.

Ha az átszervezési tervet a részvényesek nem hagyták jóvá, szintén van lehetőség kifogásra. Ez akkor áll fenn, ha az adós nem áll közvetlen vagy fenyegető fizetéseképtelenség állapotában, vagy ha a terv előírja, hogy az érintett hitelezői osztályok a követeléseik értékét meghaladó jogokat vagy részvényeket kapnak.

Ennek megfelelően a „konszenzusos átszervezési tervek” és a „nem konszenzusos tervek” (azaz a cross-class cram down) közötti különbségtétel alapján két szintű védelmet lehet megkülönböztetni: (i) az érintett hitelezők egyéni védelme (cram-down révén), és (ii) az érintett hitelezői osztályok védelme (cross-class cram down révén).

Cram-down védelem a hitelezők legjobb érdekei tesztjével. A törvény szerint ez a teszt azt jelenti, hogy az ellenálló hitelezők nem kerülhetnek rosszabb helyzetbe egy átszervezési terv szerint, mint amilyen helyzetben egy fizetéseképtelenségi felszámolás során lennének. A spanyol reform lehetőségeit egy szerződéses megállapodásra (a tervre) korlátozták egy alternatív fizetéseképtelenségi felszámolási forgatókönyvvel szemben, és nem tartalmaz más alternatív jobb forgatókönyvet. Ez egyébként döntési lehetőségként áll fenn a tagállamok számára a PRD alapján.

Cross-class cram-down védelem az abszolút prioritási szabály szerint. Spanyol jog szerint a tervet akkor is meg lehet erősíteni, ha a szavazó osztályok többsége nem támogatja a tervet (nem konszenzusos átszervezési terv). Ebben az esetben feltétel, hogy a tervet legalább egy érintett, vagy hátrányos helyzetű hitelezői osztály fogadja el, és az ellenálló érintett hitelezői osztályokat nem érheti tisztességtelen hátrány.

Átszervezési tervek részleges védelmet adnak egy esetleges későbbi fizetéseképtelenségi eljárás esetén

Ha az adós végül fizetéseképtelenségi eljárás alá kerül, a bíróság által jóváhagyott tervek, - amennyiben az adósság teljes kötelezettségállományának meghatározott hányadánál nagyobb nem érintenek - védelmet élveznek.

A következő tranzakciók esetében a védelem megszerzésének feltételei specifikusak:

- *Átmeneti finanszírozás*, amelyet egy harmadik fél vagy egy korábbi hitelező biztosít, ha a biztosítás időpontjában észszerű és azonnal szükséges volt.
Az átmeneti finanszírozás ugyanazon rangsorolásban részesül, mint az új pénz egy fizetéseképtelenségi eljárásban.
- *Új finanszírozás*, amelyet az átszervezési terv bírósági jóváhagyása után nyújtottak, ugyanolyan védelmet élvez, mint a fent említett átmeneti finanszírozás. Bármely új finanszírozás, amelyet harmadik fél (aki nem hitelező) vagy egy korábbi hitelező biztosít, és amely a terv részét képezi és megfelel a jogi feltételeknek, új finanszírozásnak minősül.
- *Méltányos alárendelés*. Ha az átmeneti és új finanszírozást egy meghatározott kapcsolt fél biztosította, a fent említett különleges védelmi rendszer csak akkor alkalmazható, ha az érintett követelések (a különleges kapcsolt fél által tartott követelések kivételével) az adósságállomány több mint 60%-át képviselik.

Szerződések teljesítése

Az üzletmenet folyamatosságának garantálása érdekében az ipso-facto klauzulákat érvénytelenítik a szerződésekben. Ezen túlmenően, az adós üzleti vagy szakmai tevékenységének folyamatosságához szükséges szerződések nem függeszthetők fel, nem módosíthatók vagy nem szüntethetők meg idő előtt, ha az átszervezési terv tulajdonosváltást eredményez, még akkor sem, ha az ilyen szerződések tartalmaznak tulajdonosváltási rendelkezéseket.

Adósság-részvénycserére vonatkozó lehetőségek: a részvényesek ellenállásának kezelése

Az átszervezési tervet a részvényesekre is ki lehet kényszeríteni, mint érintett felekre, ha az adós aktuális vagy közeli fizetéseképtelenségi helyzetben van. Ez kizárja azokat a helyzeteket, amikor az adós még az előrelátható időn belül nem lesz fizetéseképtelen. Azonban a részvényesek nem alkotnak külön osztályt a hitelezőkkel szemben ebben a rendszerben, ellentétben például az amerikai Chapter 11 csődtörvénnyel, ahol a részvényesek külön osztályt képeznek, és szavaznak a tervről.

A Terv hatásai két különböző összefüggésben kényszeríthetők ki az alábbi mechanizmusokon keresztül:

- A vonatkozó általános spanyol társasági szabályok működése alapján
- A vonatkozó fizetéseképtelenségi szabályok működése alapján: ebben az esetben a terv minden részvényesre kényszeríthető, ha az adós aktuális vagy közeli fizetéseképtelenségi helyzetben van, és fennáll a bíróság által jóváhagyott kényszeregyezésre vonatkozó feltételrendszer.

A spanyol séma szerint a részvényeseknek továbbra is joguk van szavazni az átszervezési terv azon intézkedéseiről, amelyekhez a közgyűlés hozzájárulása szükséges, bár ők is érintett felek, és rákényszeríthetők a vállalat átszervezésére.

A független átszervezési szakértő

A törvény bevezet egy új szereplőt, a független átszervezési szakértőt, akit a bíróság jelöl ki. Ez a szakértő biztosítja, hogy a terv megfeleljen a jogszabályoknak, és hogy a hitelezők érdekei védve legyenek. A Szát-ban szereplő szakértői feladatokhoz hasonlóan, a szakértő készít és nyújt be a bíróság számára egy jelentést **az adós vállalkozás folyó üzemállapotban lévő értékéről** olyan esetekben, amikor **több osztályos hitelezőkre vonatkozó kényszerítő mechanizmus alkalmazása történik**. (cross class cram down) Ennek a jelentésnek bizonyítékot kell nyújtania arra vonatkozóan, hogy a tervet támogató osztályok közül legalább egy „pénzben van”, (in the money) ami a terv bírósági megerősítésének egyik feltétele.

Hatáskör és külföldi bírósági határozatok elismerése Spanyolországban

A spanyol bíróságok általi elismerés és végrehajtás kérdései tekintetében meg kell különböztetni az EU tagállamait és harmadik államokat. Az EU tagállamainak döntései automatikusan elismerésre kerülnek, ha azokat az EIR „A” mellékletében felsorolt fizetéseképtelenségi eljárás alapján hozták.

Harmadik államok esetében, ha nincs bilaterális szerződés, amely biztosítja az ilyen bírósági döntések elismerését, akkor egy különleges **exequatur (elismerési)** eljárás szükséges az elismeréshez.

Különleges szabályok a mikro vállalkozásokra, közép- és kisvállalkozásokra vonatkozóan

A reform külön eljárást vezet be a mikro vállalkozások számára, amelyek kevesebb mint tíz alkalmazottal rendelkeznek, és éves árbevételük vagy mérlegük nem haladja meg a 350.000

eurót. Az eljárás célja a költségek csökkentése és a nem életképes vállalkozások gyors felszámolása.

Magyarország

Magyarországon a jogalkotó több európai országtól eltérően úgy döntött, hogy az Irányelvben foglaltak nem a fizetéseképtelenségi törvényben, - vállalatok esetében ez nálunk a többször módosított 1991. évi XIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról - hanem külön jogszabályban a 2021. évi XLIV. törvényben, a Szerkezetátalakítási törvényben (Szát.) implementálja a hazai jogrendbe. Választása összhangban állt azzal a fentebb már taglalt, az Irányelvben is megjelenő szándékkal, amely a korai fizetéseképtelenségi helyzetre vonatkozó szabályokat részben kiemeli a klasszikus magánjog által meghatározott fizetéseképtelenségi környezetből és azokat új szabályozási elvek (pl. méltányosság, igazságosság) mentén határozza meg. Mindenesetre a külön jogszabály tűnik az irányelv eredeti szellemiségéhez leginkább illeszkedő opciónak. Ilyen megoldás esetén az új szerkezetátalakítási eljárás a meglévő eljárások (általában a felszámolás és a reorganizáció) mellett helyezkedik el a nemzeti csődtörvény(ek) rendszerében és a csőd előtti eljárások (nevezhetjük őket restrukturálásnak is) és a formális reorganizációs eljárások külön területeket fednek le a csődrendszerben. Bár az irányelv végső változata elhomályosította a két eljárástípus közötti határokat, még mindig jelentős a különbség a tagországok között az egyes eljárások belépő feltételeiben, a kényszeregyezséggel szembeni védelmi megoldásokban, a szakértő és a bíróságok elsősorban védelmi szerepében. Ugyancsak különbség mutatkozik abban is, hogy az Irányelv implementálása során mennyiben került sor a meglévő fizetéseképtelenséggel kapcsolatos jogszabályok újra alkotására. Ennek mélyebb elemzése azonban meghaladja jelen dolgozat kereteit.

Ez a megoldás ugyanakkor kérdéseket vet fel azzal összefüggésben, hogy vajon fizetéseképtelenségi eljárásnak tekinthető-e a szerkezetátalakítási eljárás. Ez csak látszólag jogdogmatikai, vagy szűken vett jogászai kérdés, hiszen jelentősége van elsősorban a határon átnyúló szerkezetátalakítási eljárásokkal kapcsolatban, amelyeknek az Unió és nemzetközi kereteit az EIR, a PRD és a 14-es lábjegyzetben szereplő további jogszabályok határozzák meg.

Mindez különösen az EIR hatálya tekintetében fontos. Ezt a rendeletet olyan **nyilvános, valamennyi hitelezőre kiterjedő** (kollektív) eljárásokra kell ugyanis alkalmazni – ideértve az

előzetes eljárásokat is – amelyek (további jellemzőik mellett)⁴⁵ a fizetéseképtelenségre vonatkozó jogszabályokon alapulnak, és amelyekben a cél az adós megmentése, az adósságállomány rendezése, reorganizáció vagy az adós felszámolása.

Az EIR szempontjából azok és csak azok az eljárások minősülnek fizetéseképtelenségi eljárásnak, melyeket a (tagállamok kezdeményezésére) az uniós jogalkotó felvett annak az „A” mellékletébe. **Konklúzió:** Az EIR „A” mellékletébe felvett Irányelv szerinti eljárások (és csak azok) az EIR alá esnek. **Fő szabályként** az EIR biztosítja a – hatálya alá eső – PRD szerinti eljárások Unión belüli univerzális hatályát.

Nos a magyar szerkezetátalakítási eljárás csak részben ilyen, tekintve, hogy „bizalmi” és „nyilvános” eljárást egyaránt jelenthet, ráadásul a bizalmi típusú eljárás nyilvános formára változhat. Ennek az a következménye, hogy az EIR-ben annak csupán nyilvános verziója szerepel, amely adott esetben minden hitelezőre kiterjedő moratóriumot is tartalmaz.

A szerkezetátalakítási eljárás határon átnyúló vonatkozásainak részletes elemzése nem ennek a dolgozatnak a témája. A téma iránt érdeklődő olvasónak Fabók Zoltán megjelent írásainak a tanulmányozása javasolt.

Jelen dolgozat legfontosabb irányadó jogszabályokról szóló II. fejezetében a szerkezetátalakítási eljárás alanyi hatálya már ismertetésre került. Az eljárás téma szempontjából releváns alkotó elemeinek bemutatására később még sor kerül. Az egyes országok Irányelvet implementáló megoldásai bemutatásának végén most a szerkezetátalakítás célja, az eljárásból kizáró hazai feltételek és az eljárás szereplői kerülnek a következőkben összefoglalásra.

A szerkezet-átalakítási eljárás célja

*A szerkezetátalakítás célja, hogy az adós egyes hitelezőivel vagy valamennyi hitelezőjével olyan szerkezetátalakítási tervet fogadjon el és hajtson végre, amellyel megelőzhető az adós jövőbeli fizetéseképtelensége, illetve biztosítható a működőképessége.*⁴⁶ (Szát., 2021)

⁴⁵ a) az adóst vagyona feletti rendelkezési jogától teljes mértékben vagy részlegesen megfosztják, és fizetéseképtelenségi szakértőt jelölnek ki;

b) az adós vagyona, üzleti tevékenységei és tranzakciói bíróság ellenőrzése vagy felügyelete alá kerülnek; vagy

c) bíróság engedélyezi az egyedi végrehajtási eljárás ideiglenes felfüggesztését, vagy az a törvény erejénél fogva bekövetkezik, ezzel lehetőséget adva az adós és a hitelezők közötti tárgyalásokra, feltéve, hogy azok az eljárások, amelyekben a felfüggesztésre sor került, a hitelezők összességének védelmére alkalmas intézkedéseket nyújtanak, és az eljárások – ha nem sikerül bennük megállapodást elérni – az a) vagy b) pontban megjelölt eljárás előzetes eljárásaként szolgálnak.

⁴⁶Szát. tv. 6§

A szerkezetátalakítás: az adós pénzügyi egyensúlyának helyreállítását célzó intézkedések, amelyek magukban foglalják:

- az adós eszközei és kötelezettségei,
- illetve tőkestruktúrája,
- bármely más része

összetételének, feltételeinek vagy szerkezetének megváltoztatását, így például az adós vagyontárgyainak vagy egyes részeinek értékesítését, az adósban fennálló részesedés értékesítését – ideértve azt is, ha az adós működő vállalkozásként kerül értékesítésre –, valamint minden más szükséges működésbeli változtatást vagy ezen elemek kombinációját⁴⁷

A szerkezetátalakítási eljárásból kizáró feltételek

Az adós a fizetéseképtelenné válás valószínűsége esetén szerkezetátalakítást határozhat el.

Az eljárásba való belépést a jogalkotó három fő ok mentén kizárja. Ezek az okok (i) az egymással konkuráló eljárások lehetőségének kizárásához; (ii) az Adós életképességéhez, illetve a fizetési nehézségeinek feltételezett fokához köthető normatív indikátorok meglétéhez⁴⁸; (iii) valamint a jóhiszemű és tisztességesen működő vállalkozásokat megcélózva az Adós prudens működéséhez, illetve a visszaélésszerű magatartások kizárásához fűződő érdekeket építik be a törvénybe.

Egymással konkuráló eljárások kizárását célzó feltételek:

- az adós ellen belföldön szerkezetátalakítási eljárás van folyamatban;
- az adós végelszámolás alatt áll;
- az adós ellen csődeljárás, felszámolási eljárás, kényszertörlési eljárás;
- kényszer-végelszámolás, egyszerűsített törlési eljárás, megindítása tárgyában jogerős határozatot közzétették;
- Szerkezet-átalakítás, vagy reorganizációs eljárás, vagy csődeljárás során jóváhagyott terv végrehajtása még nem fejeződött be, illetve felszámolási egyezség végrehajtása nem fejeződött be;
- korábbi szerkezet-átalakításban vagy reorganizációs eljárásban az adós moratóriumot kapott és a korábbi kezdő naptól 3 év nem telt el;

⁴⁷Szát. 3§ (1) 16.

⁴⁸A Szát. nem él azzal az Irányelv által lehetővé tett lehetőséggel, amely az eljárásba történő belépés előfeltételeként egyfajta életképesség vizsgálat előírását teszi lehetővé, E helyett, annak érdekében, hogy a restrukturálásra nem alkalmas vállalkozásokat az eljárásból kizárja, normatív jelleggel beugró feltételek teljesítését kívánja meg.

Adós életképességéhez, illetve a fizetési nehézségeinek feltételezett fokához köthető normatív feltételek:

- a szerkezet-átalakítás kezdő napján az adósnak 30 napon túli olyan lejárt, nem vitatott vagy elismert tartozása van, amely meghaladja a vele szemben fennálló követelések 10%-át, vagy
- az adóssal szemben végrehajtás van folyamatban,

Adós prudens működéséhez, illetve a visszaélésszerű magatartások kizárásához köthető feltételek:

- a szerkezet-átalakítás kezdő napját megelőző 3 üzleti évre vonatkozó beszámolója nem került közzétételre és letétbe helyezésre, vagy;
- olyan büntetőeljárás van folyamatban, amelyben az adóssal szemben büntetőjogi intézkedés alkalmazásának lehet helye.

Az eljárás szereplői (Szát. 3§ (1))

- *Adós:* gazdasági tevékenységet végző jogi személy vagy polgári jogi jogalanyisággal felruházott nem jogi személy szervezet;
- *Hitelező:* az, akinek az adóssal szemben pénzkövetelése vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, ideértve a szerkezetátalakítás kezdő napja után esedékessé váló követeléseket is;
- *Érintett felek:* olyan *hitelezők, tőketulajdonosok*, akiknek követeléseit, illetve érdekeit a szerkezetátalakítási terv közvetlenül érinti;
- *Érintett hitelező:* érintett félnek minősülő hitelező;
- *Szerkezetátalakítási szakértő:* a törvényben meghatározott feladatok végrehajtására az adós, illetve a hitelezők által kiválasztott és a bíróság által jóváhagyott, vagy a törvényben meghatározott esetekben a bíróság által kijelölt szervezet;
- *Tőketulajdonos:* az adós tagja, ha nem hitelező;
- *Bíróság:* A szerkezetátalakításhoz kapcsolódó nemperes eljárás a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe és kizárólagos illetékességébe tartozik.⁴⁹

A dolgozat az Irányelv és a Szát. hitelező védelmi eszközrendszerének hazai érvényesüléséről szól, ezek szempontjából jelentőséggel bír még a „moratórium”, a „hitelezői osztály”, a „kényszeregyezés”, a „prioritási szabályok” és a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” fogalma is, amelyek a következőkben részletesebben kifejtésre kerülnek az Irányelv és a Szát. és/vagy azok indoklása alapján.⁵⁰

⁴⁹Szát. 13§ (2)

⁵⁰Szát. 3§ (1)

A nemmel szavazó hitelezők védelmét befolyásoló Szerkezetátalakítási törvényben foglalt előírások

Moratórium vagy másképpen „egyedi végrehajtási intézkedéseket felfüggesztő moratórium: egy követelésnek az adóssal, valamint a követelést biztosító zálogjog, valamint a követelés biztosítására kötött biztosítéki és fiduciárius hitelbiztosítéki szerződés külön kötelezettjével szembeni érvényesítésére vonatkozó hitelezői jog bíróság által elrendelt ideiglenes felfüggesztése.

A Szát. kétféle moratóriumot ismer:

33. § (1) A szerkezetátalakítási tervre vonatkozó tárgyalások elősegítése érdekében az adós kérelmére a bíróság egyedi végrehajtási intézkedéseket felfüggesztő moratóriumot (a továbbiakban: moratórium) rendelhet el.

*(2) A moratórium **általános** vagy **korlátozott** lehet.*

Annak ellenére, hogy a fenti meghatározás a végrehajtási intézkedésekre fókuszál, a törvény ezen paragrafusának negyedik bekezdése kimondja, hogy:

(4) A moratórium időtartama alatt az adóst a moratórium hatálya eső hitelezőknek a moratórium előtt esedékessé vált követeléseire fizetési haladék is megilleti.

A Szát. a 36.§ (1) bekezdésében kimondja, hogy **az általános moratórium** elrendelése esetén a 2. § (2) és (3) bekezdésében, valamint a 34. § (7)–(9) bekezdésében meghatározottak szerint, (lényegében a pénzügyi közvetítőrendszer és a tőzsdei elszámolási forgalom biztonságát védő intézkedéseket, illetve ezekből a rendszerekből származó követelések érvényesítését kivéve) az a Vállalkozás összes hitelezőjére kiterjed, azaz ennek révén a Vállalkozás összes hitelezője érintetté válik.⁵¹ Az általános moratórium esetén nyilvánossá váló eljárás pont ezen, lényegében minden hitelezőre kiterjedő sajátossága miatt teljesíti az EIR „A” mellékletébe kerüléshez szükséges két feltételt és minősül fizetéseképtelenségi eljárásnak. A privilegizált hitelezők egyik privilégiuma, - tekintve, hogy nem lehetnek érintett hitelezők - hogy a moratórium alatt is joguk van követeléseik érvényesítésére bírósági úton.

Szát. 10. § (2) A szerkezetátalakítási eljárás alatt a hitelező – az egyedi végrehajtási intézkedéseket felfüggesztő moratórium időtartama alatt, a moratórium hatálya alá eső hitelező kivételével – az adóssal szemben fennálló igényét érvényesítheti, így különösen pert indíthat, vagy felszámolást kezdeményezhet.

⁵¹Fontos kivétel a Szát. 34.§ (9) bekezdésben szereplő szabály: Az adós üzletmenetének folytatásához szükséges áruszállítási, szolgáltatási vagy energiaszolgáltatási szerződéseket a moratórium akkor nem érinti, ha ezen szerződések tőzsde vagy más piacon létrehozott pozíció formáját öltik és így bármikor aktuális piaci értéken helyettesíthetők.

A moratóriumhoz tartozó fontos eszközként a magyar jogszabály is kizárja az „ipso facto” klauzulák érvényesítésének lehetőségét: (Szát. 35.§ (3)) Ennek a szakasznak az (1) bekezdése azonban ettől a ponttól függetlenül is, kétféle szűkítést is tartalmaz a moratórium hatálya alá eső hitelezőkkel kötött szerződésekre: egyrészt az „alapvető” szerződések körére szűkíti a futó szerződések felmondásának és hátrányos módosításának a kizárását ezen hitelezők részéről, másrészt csak az adós részéről nem szerződésszerű fizetés esetét zárja ki abból, minden más szerződés felmondási ok, amely az adós nem szerződésszerű teljesítésére vonatkozik alkalmazható a részükről.

Hitelezői osztály: az Irányelvben az „elegendően közös érdekekkel” hitelezők csoportja, a Szát. nevesíti ezeket és nem adja meg a szabadságot az osztályképzés tekintetében:

42. § (1) Az érintett hitelezői követeléseket az alábbi osztályokba kell besorolni:

- a) biztosított hitelezői követelés,*
- b) gazdasági tevékenységhez kapcsolódó hitelezői követelés,*
- c) egyéb hitelezői követelés, és*
- d) az adós érdekkörében álló ügyletből származó hitelezői követelés.*

(2) A hitelezői osztályok (1) bekezdés szerinti sorrendje nem jelent kielégítési sorrendet.

Az eljárás központi elemét jelentő tervről hitelezői osztályonként szavazás történik. Ennek fontosabb szabályai a következők:

*Szát. 41.§ (6) A hitelezők osztályba sorolásakor megállapított követelés összege vagy megállapításának módja a szavazatok megállapításához szükséges, az a szerkezetátalakítási terv tartalma tekintetében nem köti az érintett hitelezőket.*⁵²

Szát. 48. § (1) Az adós a szerkezetátalakítási tervet az érintett hitelezőkkel egyeztetési és a tárgyalások lezárását követően a szerkezetátalakítási tervet a szavazati joggal rendelkező érintett hitelezők számára határozathozatalra bocsátja.

Későbbi szakasz rögzíti, hogy a vitatott követeléssel rendelkező érintett hitelezők nem szavaznak és a szavazati arány megállapításánál őket nem kell figyelembe venni.⁵³

48. § (2) A szerkezetátalakítási tervre vonatkozó tárgyalás lebonyolítható úgy is, hogy csak egyes érintett hitelezők kapnak meghívást az ülésre vagy egyes érintett hitelezők kerülnek bevonásra az írásbeli döntéshozatalba, azonban az adós minden érintett hitelező részére biztosítania kell legalább a szerkezetátalakítási tervre vonatkozó első határozathozatal előtt a tárgyalás lehetőségét.

Az Adós választása szerint akár egyes hitelezőkkel, vagy azok egy szűkebb csoportjával külön-külön is tárgyalásokat folytathat – feltörve az előkészítés és a tárgyalás során az osztályba sorolt

⁵²Ez azért egy elég talányos mondat, témánk, a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt szempontjából különösen, hiszen ez védelmi erejét egy alternatív felszámolási eljárásban (vagy egyéb alternatívában) elérhető kielégítéshez képest fejt ki hatását. A felszámolási eljárásban ugyanakkor a besorolt követelés összege egyértelműen meghatározza a kielégítési arányokat. Felmerülhet, hogy ez a paragrafus a szerkezetátalakítási tervben relativizálja a tényleges követelés helyzetét.

⁵³Szát. 51. §. (3)

hitelezőkre a terv intézkedéseinek tekintetében előírt 45. § (2) -ben rögzített „egyenlő elbánás” elvét – és megteheti, hogy bizonyos hitelezőkkel „csak formálisan” egyeztet, tárgyal.

49. § (3) Az ülés a megjelent érintett hitelezők számára és az általuk képviselt szavazatszámra tekintet nélkül megtartható. Ha az érintett hitelező azt előzetesen kéri, a szerkezetátalakítási tervre vonatkozó határozathozatal esetén a szavazatát az ülés napja előtt megérkezően írásban is közölheti. Ebben az esetben a hitelezői szavazat beérkezésének tényét és időpontját, valamint a szavazatot a jegyzőkönyvben is fel kell tüntetni.

Figyelemre méltó tárgyalás viteli lehetőség, hogy bizonyos hitelezők a tervről előzetesen is szavazhatnak. A törvény nem mond semmit arról, hogy hogyan kell ezeket az előzetesen beérkezett szavazatokat kezelni és azok ténye mennyiben hozható a többi hitelező tudomására, akár azok szavazatának leadása előtt.

Ez lehetőséget adhat egyes hitelezők számára egyfajta "hold-out" pozíció felvételére: Míg a résztvevők többsége közös érdekből közös restrukturálási megoldást keres (ami általában legalább néhány érdekelt fél részéről személyes áldozatokat is jelent), a "hold-out" hitelezők két fenyegetést is a kezükben tartanak: (a) „adj többet, vagy nem egyezek bele” és (b) „adj többet, vagy végrehajtok és/vagy felszámolásba, csődbe kényszerítelek.”

52. § (1) A szerkezetátalakítási terv elfogadásában az adós, valamint a szavazati joggal rendelkező érintett hitelezők vesznek részt.⁵⁴

(4) Az 57. § és az 58. § alkalmazásában nem minősül nemmel szavazó érintett hitelezőnek az az (1) bekezdés szerinti érintett hitelező, aki a szerkezetátalakítási terv elfogadásakor nem nyilatkozik egyértelműen arról, hogy nem támogatja a szerkezetátalakítási tervet, ideértve azt is, aki a szavazástól tartózkodott, vagy szabályszerű értesítés ellenére nem vett részt a szavazásban.

Azok az egyet nem értő hitelezők (és nem az osztályok), akik egyértelműen nyilatkoztak a tervről, elleníratot terjeszthetnek a bíróság elé a Szát. 57.§-a és 58. §-a szerint.

Kényszeregyezés, vagy másképpen hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezés – cross-class cram-down (Lásd: az Irányelv és a Szát. 62§ (2) illetve annak Indoklása):

„Ha a szerkezetátalakítási terv megszavazása nem hozta meg az elfogadáshoz szükséges konszenzust minden hitelezői osztályban, az adós, az adós legalább többségi befolyással rendelkező tőketulajdonosa vagy az adós egyetértésével bármelyik érintett hitelező kérelmet nyújthat be a bírósághoz annak érdekében, hogy a bíróság a hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezési hatállyal hagyja jóvá a szerkezetátalakítási tervet.” (Szát. Indoklás, 2021)

⁵⁴Pontosan nem világos, hogy az elfogadásban az Adósnak milyen szerepe van, tekintettel arra, hogy szavazati joga nincsen. Az adós (ügyvezetésének) a szerepét az 50.§-51.§ paragrafus az ülés előkészítésében a szavazás lebonyolításában, a jegyzőkönyv készítésben és az eredmény megállapításában, valamint közlésében jelöli meg.

A hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezségi hatállyal történő jóváhagyás azt eredményezi, hogy az egyet nem értő hitelezőre (osztályra) is kiterjed a terv hatálya. Az irányelv szerint egy restrukturálási terv akkor tekintendő elfogadottnak, ha minden osztály a szükséges többséggel szavazott mellette (Irányelv, 9. cikk (6) bekezdés). A Szát. esetében ez a szükséges többség a következő:

52.§ (2) A szerkezetátalakítási terv akkor minősül elfogadottnak, ha az minden hitelezői osztályban megkapja a hitelező osztályba tartozó, elismert vagy nem vitatott követeléssel rendelkező összes érintett hitelező számszerű többségének támogatását, valamint a hitelezői osztályba tartozó érintett hitelezők által leadható összes szavazatszámhoz viszonyított szavazattöbbséget is.

(3) Ha az adós kvv., a (2) bekezdéstől eltérően a szerkezetátalakítási terv akkor is elfogadottnak minősül, ha azt az adós érdekkörében álló ügyletek hitelezői osztályában a hitelezői osztályba tartozó összes érintett hitelező számszerű többsége nem, de legalább egyharmada támogatja, feltéve, ha ez utóbbiak követelése eléri ezen a hitelezői osztályon belül a leadható összes szavazatszámhoz viszonyított többséget is.

A fentiek az Irányelv megközelítésében a következőként összegezhetők: ha egy tervet nem fogadnak el minden osztályban, akkor a 11. cikk lép érvénybe: Egy bíróság vagy közigazgatási hatóság, az adós javaslatára vagy beleegyezésével, ennek ellenére megerősítheti a tervet és kötelezővé teheti azt az érintett, nem beleegyező osztályokra nézve, bizonyos ott megállapított feltételek mellett (Irányelv, 11. cikk (1) bekezdés). Ezt a rendelkezést keresztosztályú „cram-down” -nak nevezik. Az Irányelv kényszeregyezségről szóló 11. cikke visszautal a jóváhagyás feltételeit tartalmazó 10. cikk (2) és (3) bekezdésére (a terv elfogadása és a hitelezői értesítés szabályszerűsége, hitelezők legjobb érdekei módszertani tesztre és az életképességet biztosító tervre vonatkozó hivatkozás), így ezen feltételek vizsgálata hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezségnél is felmerül. A magyar megoldás lényegében ennek a struktúrának a változtatás nélküli adaptálása. További feltétel, hogy a hitelezői osztályok többségének a tervet jóvá kell hagynia (ezek közül legalább egynek biztosított hitelezői osztálynak, vagy a nem biztosított osztálynál előrébb sorolt osztálynak kell lennie) vagy ha nincs meg ezen többség, akkor elegendő egy szavazási osztály jóváhagyása, vagy a nemzeti jog rendelkezése alapján legalább egy olyan osztály jóváhagyásának meg kell lennie, amely olyan személyeket tömöríti, akik kifizetéshez jutnának a felszámolási eljárás szerinti kielégítési sorrend szerint.

Prioritási szabályok:

A törvény összhangban az Irányelvvel, annak érdekében, hogy megelőzze azt, hogy a hitelezői osztályok besorolását kielégítési sorrendnek lehessen értelmezni, kimondja, hogy a szerkezetátalakításban a hitelezői osztályok kialakítása a szerkezetátalakítási terv elfogadásához szükséges érintett hitelezői csoportok és szavazati osztályok meghatározását szolgálja, azonban az Irányelv kényszeregyezségi szabályából mégis levezethető az az elv,

hogy a szerkezetátalakítás során a hitelezői osztályok közül az ún. hátrasorolt osztály, osztályok tekintetében érvényesülnie kell valamilyen „hátrasorolt” elbánásnak is (rangsor elvének részleges érvényesülése). Erre tekintettel a törvény kimondja, hogy a törvény szóhasználatában „az adós érdekkörében álló ügyletből származó hitelezői követelések hitelezői osztály” -nál a többi hitelezői osztálynak kedvezőbb elbírálásban kell részesülnie. (Szát. Indoklás, 2021)

Az Irányelv prioritással kapcsolatos szabályainak részletes ismertetése és azok összevetése az Chapter 11 szerinti ún. abszolút prioritási szabállyal a témája Axel Krohn cikkének.⁵⁵ (Krohn, 2020)

A szerkezetátalakítási terv egyik fontos jellemzője az, ahogyan az annak végrehajtásából származó a mindenkori felszámolási vagy egyéb alternatívához képest megkeletkező feltételezett többleteket hitelezői osztályok vagy egyes hitelezők között kezeli. A szerkezetátalakítási terv elfogadásának fontos feltétele, hogy az az Irányelv szerint (amelyen a magyar törvény is alapul), igazságos és méltányos legyen. Ennek az elvnek az érvényesülése több módon elérhető és mint minden „igazságosság” alapú megközelítés, nagyban függ az „igazságosztó” alapvetően erkölcsi és etikai elveken nyugvó cél vezérelt megközelítésétől. (Lásd ezen dolgozat 2.1 Érdekeltek és érdekviszonyaik című fejezete)

A Chapter 11-ben és egyes tagállamok (pl. Hollandia, Spanyolország) Irányelvi implementációikban az „**abszolút prioritási szabályt**” (APR) alkalmazzák, amely szerint „*egy nem beleegyező hitelezői osztályt teljesen ki kell fizetni, mielőtt alacsonyabb rangú felek, különösen részvényesek részesülnének bármilyen kifizetésben*”. Az Irányelv ebben a tekintetben megengedőbb, egy új szabályt a „**relatív prioritási szabályt**” (RPR) vezet be. Ez lényegében a reorganizációs többlet részleges újraelosztását biztosítja az alacsonyabb rangú követelők, különösen a részvényesek javára. (Krohn, 2020)

A Szát. összhangban az Irányelv fenti értelemben vett relatív prioritási szabályával ebben a tekintetben a következőt mondja:

45. §

(2) A szerkezetátalakítási tervben foglalt intézkedéseknek az azonos hitelezői osztályba tartozó érintett hitelezők tekintetében az egyenlő elbánás elvét biztosítaniuk kell.....

(4) A 42. § (1) bekezdés a) – c) pontja szerinti hitelezői osztályok kedvezőbb elbánásban kell, hogy részesüljenek, mint a 42. § (1) bekezdés d) pontja szerinti hitelezői osztály.

⁵⁵Krohn, Axel, *Rethinking Priority: The Dawn of the Relative Priority Rule and a New ‘Best Interest of Creditors’ Test in the European Union* (2020. június 20.). Elérhető: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3554349> utolsó látogatás: 2024.10.23 vagy <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3554349> utolsó látogatás: 2024.10.23.

A fenti „a-c” és „d” osztályok között, tehát (ebben) a sorrendben prioritás érvényesül. Ez a megoldás azért nem abszolút, mert a fentiektől eltekintve nem mondja ki, hogy az egyes osztályok között fennáll egy prioritás és azt sem mondja, hogy az „a-c” osztályoknak minden követelését ki kell egyenlíteni ahhoz, hogy a 45§ (4) -nek megfelelően az adós érdekkörében felmerült követelésekkel rendelkező osztályok bármit is kapjanak.⁵⁶

Hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt:

A fentiekkel meg is érkeztünk a dolgozat szűkebben vett témáját jelentő „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” -hez, amelynek a Szát. -ban megjelenő implementációját és érvényesítési lehetőségeit a későbbi fejezetekben részletesen is bemutatom.

3 Anyag és módszer, a kutatás forrásai

A dolgozat azt vizsgálja, hogy a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” mennyiben tölti be a hazánkban jelenleg hatályos releváns jogszabályi környezetben a szerkezetátalakítási terv ellen szavazó érdekelt hitelezők védelmével kapcsolatos funkcióját.

A vizsgálati megközelítés a fentieknek megfelelően alapvetően funkcionalista. A kutatás során a kutatási célnak megfelelően nem csak önmagában a kutatás tárgyát alkotó jogi szabályozás a vizsgálat tárgya, – annak ellenére így van ez, hogy a dolgozat jelentős része review jellegű és a BIT különböző megvalósításait sokszor egymással összevetve mutatja be – hanem a kiváltott hatás kerül górcső alá. Végső soron a cél annak feltárása, hogy vajon a kialakított jogi megoldás mennyiben tud valóban érvényesülni a gyakorlatban, mennyiben tölti be a fent jelzett védelmi funkcióját, hogyan is működik a kényszeregyezség során ez a védelem. Ahhoz, hogy a kialakított jogi megoldás a fenti értelemben vizsgálható legyen, ez az egymással történő összevetés megkerülhetetlen. A dolgozat ezért nagyban támaszkodik a jogi összehasonlító módszerekre.

⁵⁶Itt megjegyzendő azonban, hogy az Irányelv és például az angol törvény is, az osztályok kialakítása tekintetében az Adósnak a Szát-ban írtaknál nagyobb szabadságfokot ad, amikor azt a szabályt állapítja meg, hogy az osztályba sorolás alapja az „azonos érdek”. Az Irányelv szerint a szerkezetátalakítási terv javaslattevője (a Szát. szerint az Adós) köteles az érdekelteket, akiknek „*érdekei elegendően közösek*”, ugyanabba az osztályba helyezni (Irányelv, 9. cikk (4) bekezdés). A magyar implementáció nem hagyja meg az Adós részére az „azonos érdek” megállapításának osztályképző szabadságát és a fenti a) - d) osztályok előírásával maga határozza meg ezeket. Ezzel meghatározza az eljárásban résztvevő hitelezői osztályok számát is. Nem ad lehetőséget ettől eltérő vagy további hitelezői osztályok létrehozására. Ennek egy-egy szerkezetátalakítás esetében döntő jelentősége lehet a siker szempontjából.

A funkcionalista megközelítés számára a jog alapvetően a jog szabályszerű megnyilvánulásait jelenti, amit minden esetben tágan kell értelmezni, mivel ebben benne rejlik a bírói és a közigazgatási gyakorlat, valamint a magánfelek – gyakran általános szerződési feltételek formájában megjelenő – szerződéskötési gyakorlata és szokásai is. Azaz egy funkcionalista kutatás során első lépésként azt kell meghatározni, hogy a vizsgálni kívánt jogszabály milyen funkciót (feladatot) lát el az adott jogrendben, majd ennek azonosítását követően a vizsgálni kívánt jogrendekben is meg kell keresni azokat a szabályokat, amelyek hasonló funkciót töltenek be. Tekintve azonban, hogy a vizsgált jogrendi adaptációk mind ugyanazon Irányelv alapjaikban megegyező megvalósításai, az ilyen összehasonlítás önmagában minden bizonnyal nem vezetne különösebb eredményre, hacsak nem kerülne kijelölésre egy konkrét megoldás, mint „optimális” és az ettől való konkrét eltéréseket, mint a nem megfelelő működés okait azonosítanánk. Ez a megközelítés nem célravezető, a dolgozat azért nem alkalmazza, mert minden jogi megoldás kulturálisan és társadalmilag különböző környezetben érvényesül, ami azt jelenti, hogy ez a környezet hat rá, alkalmasint elősegíti, vagy gátolja érvényesülését. A dolgozat ennek megfelelően a jogi összehasonlítások során jórészt megmarad az egyes implementációk bemutatásának a szintjén. Ezért a dolgozat nem jogi összehasonlító dolgozat, a fenti módszer csak annyiban tárgya, amennyiben elősegíti a hitelező védelmi funkció tényleges működésének jobb megértését.

A dolgozat a fenti munka elvégzéséhez elsősorban **szekunder jellegű forrásokra vonatkozó adatgyűjtésen nyugvó kvalitatív módszereket alkalmaz.** Tekintettel arra, hogy a szűken vett témában az előzetes anyaggyűjtés során csak kis számú magyar forrást sikerült azonosítani, a dolgozat forrásainak meghatározó hányada külföldi, elsősorban az interneten is hozzáférhető szakmai jellegű publikáció. Fordításuk és olvasásuk során, - elsősorban a szakmai terminológia tekintetében - a szerkezetátalakítással és fizetésektelenséggel foglalkozó hazai szakirodalom adott támaszt. Kutatásmódszertani szempontból ez azért okoz bizonyos nehézségeket, mert a hazai fogalomhasználat, illetve más jogrendek fogalomhasználata sokszor nem feleltethető meg egymásnak egy az egyben. (Például a hazai „csőd” fogalom jelentősen eltér a nemzetközi szakirodalomban „csőd” -ként használt fogalomtól). Akkor is így van ez, ha a fejlett országok jogrendszerei és fogalomhasználata sok tekintetben konvergál egymáshoz.

3.1 Saját kutatás bemutatása

A dolgozatban a téma szakirodalmi áttekintését követően annak a vizsgálatára kerül sor, hogy a jogszabály szövege és a nemzetközi – jellemzően európai és angolszász – gyakorlat alapján,

milyen elvi alapon és milyen alkalmazott közgazdasági eszközrendszerrel lehet a „hitelezők legjobb érdekei” módszertani teszt gyakorlati kivitelezését megkísérelni, illetve elvégezni és melyek azok a peremfeltételek amelyek alapján egy ilyen teszt eredményére hivatkozva sikerrel lehet fellépni a bíróságon egy nem kívánt terv elfogadása, vagy ad absurdum az ez alapján megvalósuló kényszeregyezés ellen. A szakdolgozat első, a rendelkezésre álló nemzetközi joganyaggal foglalkozó része részben összehasonlító jogtörténeti, az egyes jogrendszerekben megjelenő különbségeket szélesebb társadalmi kontextusba helyező, leíró jellegű fejtegetéseket tartalmaz.

A feldolgozott szakirodalom kiértékelése a bemutatás során leírt információk érdemi szakértői jellegű tovább gondolása, illetve a forrásként használt szakirodalomban helyenként és kis számban megtalálható „how-to” jellegű információt felhasználva annak feltárása történik meg, hogy a BIT milyen információ igénytel bír és milyen források állnak az érintett hitelező számára rendelkezésre ezen információk tekintetében. Ez módszerét tekintve lényegében egy nem formalizált GAP analízishez hasonló elemzés elvégzését és bemutatását jelenti a dolgozatban. Az analízis eredményeként állnak elő az eredmények és a levonható következtetések.

3.2 A vizsgálat eredményei és értékelésük

A „hitelezők legjobb érdekei” módszertani teszt elvének érvényesülése a szerkezetátalakítás során annak közgazdasági és jogi szempontok szerinti kimutatását igényli, hogy a szerkezetátalakítási terv alkalmas legyen arra, hogy a szerkezetátalakítási tervet nem támogató hitelezők se járjanak rosszabbul, mintha az adós fizetéseképtelenségének bekövetkezte után felszámolási eljárás vagy más hasonló eljárás (pl. vagyontárgyanként, vagy működő vállalkozásként történő értékesítés) keretében lépnének fel az adóssal szemben.”⁵⁷

A következtetések alapján a dolgozatban megfogalmazott javaslatok bázisa a folyamatban levő jogalkotási folyamat szakmai előkészítéséről és eddigi eredményeiről az RFE⁵⁸ egyes konferenciáin elhangzott előadásokból hozzáférhető anyagokból, valamint a témában jártas, illetve a jogalkotási folyamatban résztvevő szakértőkkel bonyolított beszélgetésekből nyert információkkal egészült ki.

⁵⁷Szát. Indoklása

⁵⁸Reorganizációs és Fizetéseképtelenségi Szakértők Egyesülete

4 Saját kutatás

4.1 A „hitelezők legjobb érdeke módszertani teszt” a Szát. szerinti eljárásban

4.1.1 A szerkezetátalakítási tervről szóló döntés befektetési döntés.

Az érintett felek a szerkezetátalakítási terv elfogadásakor vagy elutasításakor a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt tekintetében lényegében három alternatíva között választanak:

Első alternatíva: elfogadják a szerkezetátalakítási tervet

Második alternatíva: miután a végső szavazás kimenetele nem mindig ismert a számukra, (pl. titkos, vagy írásbeli szavazás esete) elutasítják a tervet, és abban bíznak, hogy a többiek is ezt teszik. Ez akkor gyakori, ha a számukra rendelkezésre álló alternatívákat, illetve azok kockázatait mérlegelve azok csak relatíve kis mértékben jobbak a terv által nyújtott alternatívánál. Ez esetben az is gyakori, hogy nem lépnek fel a terv bírói jóváhagyása ellen, kvázi beletörődve abba, hogy a tervvel szemben nincs érdemben jobb exit-jük.

Harmadik alternatíva: nemmel szavaznak és a hitelezők legjobb érdekei teszt megsértésére hivatkozva elleníratot nyújtanak be annak bírói jóváhagyásának megakadályozása céljából.

Tekintve, hogy a szerkezetátalakítási tervről szóló döntés, befektetési döntésnek is felfogható, ez a döntés lényegében egyfajta befektetési kockázat vállalásának is tekinthető. Ilyen értelemben a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” tulajdonképpen két kényszerbefektetés összehasonlítását jelenti.

A befektetési döntések összetett szempontrendszernek vannak alárendelve (cél, befektetett összeg, hozam, befektetési időtáv, kockázat, exit stb.). Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy mekkora hozamot érhetünk el az adott befektetéssel. Ez akkor is így van, ha esetünkben kényszer befektetésről és veszteség minimalizálásról van szó a hitelezők oldaláról tekintve. Mérlegelik tehát azt a sokszor keserű gyakorlati tapasztalatokon nyugvó veszteségminimalizálási tanácsot, amely abban foglalható össze, hogy: „Jó pénzt ne dobj rossz pénz után!”. A kényszer jellegtől függetlenül, mint minden befektetési döntésnél, ebben az esetben is a döntés legfontosabb szempontja az egyes különböző kockázatú alternatívákból származó pénzáramokból várható becsült hozamok jelenértéke lehet.

Az ilyen döntések esetében két alapelvet fogalmazhatunk meg:

1. Az időben korábban rendelkezésre álló pénzzel későbbi pénzt tudunk helyettesíteni, de a későbbi pénzzel korábbit nem, ezért általánosságban is elmondható, hogy a korábban rendelkezésre álló pénz számunkra mindig értékesebb, mint a később rendelkezésre álló.
2. A biztos pénz értékesebb, mint a bizonytalan pénz.

Valójában minden befektetést egy pénzáramlással írhatunk le, amely azt mutatja meg, hogy a befektetés tulajdonosa milyen pénzmozgásokkal számolhat a befektetés futamideje során.

A jövőbeli pénzáramlások jelenértékét a következőképpen határozhatjuk meg:

Legyen

C_t : a t -edik időpontban esedékes pénzösszeg, (tehát egy jövőben esedékes összeg)

t : a jelen időponthoz képest eltelt idő: $t > 0$, (például 5 év)

r : egy időegységre vonatkozó kamatláb. (pl.: 10 %)

$$PV = \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}$$

Az adott pénzáram jelenértékét (DCF) a következőképpen számoljuk:

A többletértéket a jelenérték és bekerülési ár különbségeként állapítjuk meg. Az így kiszámolt érték a befektetés nettó jelenértéke, amely a jövőbeli Cash Flow jelenértékének és a jelen béli ráfordításnak a különbsége. (NPV)

A befektetési döntést úgy hozhatjuk meg, hogy ha az általunk meghatározott (kiszámolt) jelenérték nagyobb, mint amennyiért az adott befektetést a piacon megvásárolhatjuk⁵⁹, azaz a nettó jelenérték pozitív, akkor ez azt jelenti, hogy nekünk megéri a befektetést megvalósítani. Ha viszont a nettó jelenérték negatív, akkor már úgy értékeljük, hogy nem éri meg, hiszen számunkra az általában elérhető, elvárt hozamnál alacsonyabb hozamot ígér.

A definícióból következően a nettó jelenérték azt fejezi ki, hogy a befektetés mennyivel ér többet, mint amennyibe kerül. A megtérülés elemzésekor természetesen azt fogjuk jónak minősíteni, ha az adott befektetés többet ér, mint amennyibe kerül. Két befektetés összehasonlításában pedig azt mondhatjuk, hogy az a jobb befektetés, amelyiknek nagyobb a nettó jelenértéke adott hozamelvárás esetében. Feltéve, hogy azonos kockázatok mellett vizsgáltuk a befektetéseket.⁶⁰

Ennek az előbb említett kockázatnak a megléte hitelezőnként más és más következtetés levonására adhat lehetőséget például a rendelkezésre álló egyéni alternatívák alapján. A hitelezők legjobb érdekei módszertani tesztnek, mint hitelező védelmi eszköznek azért van

⁵⁹ Esetünkben a befektetés az Adósba, ha hitel vagy szállítás formájában már megtörtént, hiszen jellegét tekintve már lényegében lejárat nélkül van nála a pénzünk, azaz „futunk a pénzünk után”

⁶⁰ Ez természetesen nem igaz, ezért esetünkben az egyes cash-flow elemeket azok megvalósulási kockázataival a gyakorlatban súlyozni szükséges.

jelentősége, mert a Szát. 58.§-ában írt lehetőségtől eltekintve, a teszt megsértésére hivatkozva tudja a szerkezetátalakítási terv bíróság általi jóváhagyását megakadályozni a tervre nemmel szavazó érintett hitelező. Ez pedig az egyik módja annak, hogy végső soron a terv hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezségi hatállyal történő bírósági jóváhagyását megakadályozza.

4.1.2 A teszt értelmezése

A teszt meghatározása a Szát-ban:

3. § (1) 11. hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt: annak igazolása, hogy a nemmel szavazó hitelezők nem járnának rosszabbul, mintha szerkezetátalakítás hiányában a követelésük kielégítésére az adós ellen indított felszámolási eljárásban, az ott szabályozott kielégítési sorrend szerint került volna sor, vagy ha a követelésüket más megoldással érvényesítették volna;

A fentiekből több dolog nem derül ki:

Egyrésztől, a definícióból nem világos, hogy kinek a feladata annak az igazolása, hogy a nemmel szavazó hitelezők a terv elfogadásával nem járnak rosszabbul, mintha a követelésüket felszámolásban érvényesítették volna;

Másrésztől az sem világos, hogy milyen eszközrendszerrel operáló felszámolási eljáráshoz képest kellene a szerkezetátalakítási tervet megítélni, tekintettel arra, hogy felszámolási eljárásonként, illetve felszámolás alatti vállalatonként közgazdasági tartalmukat tekintve igen lényeges különbségekkel operáló felszámolási koncepciók és ütemtervek képzelhetők el. (A teljesség igénye nélkül ezek a variációk lehetnek: eszközök eladásában megnyilvánuló totális likvidáció, üzletágak, működő üzemek értékesítése felszámolás során, a teljes vállalat értékesítése ugyanitt, vagy esetleg prepack jellegű eljárások, vagy ezek valamilyen kombinációja.)

Harmadrésztől nem világos, hogy mit ért a jogszabály alkotó az alatt, hogy „vagy, ha a követelésüket más megoldással érvényesítették volna”;

Negyedrésztől nem magától értetődő, hogy a teszt elvégzése minden nemmel szavazó érdekelt hitelező és töketulajdonos vonatkozásában kötelező vagy elegendő annak a helyzetnek a fennállása, hogy közülük legalább egynek a helyzetére vonatkoztatható legyen a teszt megsértése. Azaz elegendő-e, ha az elleníratot benyújtó hitelező vagy töketulajdonos csak a saját tekintetében támasztja alá a teszt megsértését.

A következőkben a dolgozat a törvény szövegéből kiindulva kísérel meg választ adni a fenti négy kérdésre.

Kinek a feladata a teszt elvégzése?

A törvény a definíció meghatározásán túlmenően összesen két helyen említi a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” -et. Az 57.§ és a 61.§ szól erről. A 61. § azt mondja, hogy ha a terv a teszten elbukott, de a bíróság kiküszöbölhetőnek tekinti az ezt okozó hiányosságokat, mi a teendő, hogyan lehet mégis a tervet jóváhagyni.

A teszt szempontjából tehát az 57.§-ban foglaltak lehetnek az irányadók a fenti kérdések tekintetében:

57. §

(1) A szerkezetátalakítási tervre nemmel szavazó érintett hitelező vagy a tőketulajdonos arra hivatkozással terjeszthet elő elleniratot, hogy az elfogadott szerkezetátalakítási terv nem felel meg a hitelezők legjobb érdekei módszertani tesztnek. A tőketulajdonos ellenirat előterjesztésére nem jogosult, ha a szerkezetátalakítási tervet az adós döntéshozó szerve vagy egyszemélyes jogi személy adós esetén az alapítója vagy az egyedüli tagja határozatával jóváhagyta.

(2) Az (1) bekezdés szerinti elleniratnak a szerkezetátalakítási eljárásban benyújtható kérelem általános tartalmán túl tartalmaznia kell

- a) az arra vonatkozó határozott kérelmet, hogy a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt alapján a bíróság tagadja meg az elfogadott szerkezetátalakítási terv jóváhagyását, valamint*
- b) számításokra alapítva annak bemutatását, hogy a kérelmező szerint az elfogadott szerkezetátalakítási terv miért nem felel meg a hitelezők legjobb érdekei módszertani tesztnek.*

(3) Az ellenirathoz csatolni kell azt az okiratot vagy annak másolatát is, amelyre bizonyítékként hivatkoznak, kivéve, ha az már a bírósághoz az adós kérelme részeként benyújtásra került.

A fentiekből szövegértelmezés alapján arra lehet következtetni, hogy a törvény az ellenirat benyújtásához szükséges hivatkozási alapként tekint a tesztre. Ilyen értelemben a törvény a teszt tényleges elvégzését az ellenirat benyújtásában érdekelt kérelmező hitelező és tőketulajdonos érdekkörében felmerülő feladatnak tekinti és ugyanezen paragrafus (2) b) pontjában elő is írja, kvázi bizonyítási teherként, hogy a fenti hivatkozást tartalmazó ellenirat akkor nyújtható be, ha a teszt megsértését számításokkal annak benyújtója alá tudja támasztani. Ebben a vonatkozásban a magyar jogszabály lényegesen különbözik mind az Egyesült Államok, mind pedig számos európai ország által megkívánt eljárástól, ezekben az országokban ugyanis a teszt elvégzése előfeltétele az Irányelv szerinti eljárások valamelyike elindításának.

A tőketulajdonos azon ritka esetekben nyújthat be elleniratot, amikor a szerkezetátalakítási terv előzetes elfogadására vonatkozó döntést nem az Adós döntéshozó szerve, hanem – nyilván az

alapító okirat, az SZMSZ, vagy egyéb szabály alapján valamely más szervezeti egysége, döntéshozója hozta meg. (pl. valamely vezető tisztségviselő, vagy az Igazgatóság stb.)⁶¹

*48. § (1) Az adós a szervezetátalakítási tervet az érintett hitelezőkkel egyeztetési és a tárgyalások lezárását követően a szervezetátalakítási tervet a szavazati joggal rendelkező érintett hitelezők számára határozathozatalra bocsátja. Határozathozatalra olyan szervezetátalakítási terv tervezete bocsátható, amelyet az adós – döntéshozó szerve vagy egyszemélyes jogi személy adós esetén az alapítója vagy az egyedüli tagja, **vagy ha e döntés meghozatalára az adós létesítő okirata más adósi szervet jelöl ki, e szerve – előzetesen elfogadott.***

*56. § (1) Ha a kérelem visszautasításának nincs helye, a bíróság 15 napos határidőt tűzve felhívja a nemmel szavazó hitelezőt, továbbá – **ha a szervezetátalakítási tervet az adósra vonatkozó anyagi jogi szabályok alkalmazásával nem az adós döntéshozó szerve vagy egyszemélyes jogi személy adós esetén az alapítója vagy az egyedüli tagja hagyta jóvá** – a tőketulajdonosokat, hogy e törvényben szabályozott elleniraturukat nyújtsák be a bíróságnak. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye.*

A fentiekből levezethető, hogy a tőketulajdonosok csak akkor nyújthatnak **be igen rövid határidőn belül** elleniratot a hitelezők legjobb érdekei teszt megsértésére hivatkozva, ha a szervezetátalakítási terv elfogadása **nem a legfőbb döntéshozó** szerv által történt az Adósnál.

Fontos megjegyezni, hogy az ellenirat előkészítésének időpontjában, egészen annak benyújtásáig az érdekelt hitelező vagy tőketulajdonos még nem fél a szervezetátalakítási eljárásban:

*56.§ (3) A bírósági eljárásban az érintett hitelező, a tőketulajdonos **akkor minősül félnek, ha elleniratot terjesztett elő.***

Ennek abból a szempontból különös jelentősége van, hogy az ellenirat benyújtását megelőzően annak benyújtója az eljárásban ezek szerint nem fél, ami behatárolja azt, hogy milyen olyan információkhoz fér hozzá, amelyeket a Bíróság részére az eljárásban rendelkezésre bocsájtottak, illetve amelyek magában az eljárásban keletkeztek.

Azok után, hogy a fentiekben tisztázásra került, hogy a magyar jogszabály szerint a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” elvégzése annak a feladata, aki a megsértésére hivatkozni kíván, illetve aki ennek kapcsán a Bíróságra elleniratot szándékozik benyújtani, a fenti második és harmadik kérdés megválaszolása is indokolt.

⁶¹Abban az esetben, ha a terv elfogadására a döntéshozó szervtől eltérő más szerv is jogosult az Adósnál, mindig fennáll annak a lehetősége, hogy a döntéshozó szerv egy adott esetben ezt a jogkört elvonja és maga dönt a kérdésben, különösen, ha a társaság valamely legalább a kisebbségi jogokat birtokló tőketulajdonosa erre indítványt tesz. (más kérdés, hogy ez érdekében áll-e, hiszen adott esetben elveszítheti az eljárásban az ellenirat benyújtási jogát és ezzel azt, hogy az eljárásban féllé váljék)

Milyen felszámolási eljáráshoz képest kell a teszt-béli feltétel teljesülését vizsgálni?

A törvény a BIT-en kívül a 63.§ (1) bb) pontjában fűz a felszámolási alternatívához feltételt:

63. § (1) A szerkezetátalakítási terv hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezségi hatállyal történő jóváhagyásának feltételei akkor állnak fenn, ha...

*bb) legalább egy olyan szavazási osztályban a hitelezők számszerű többsége és a szavazatszám szerint számított többsége, amelybe tartozó érintett hitelezők esetében észszerűen feltételezhető, hogy **kifizetéshez jutnának a felszámolási eljárás szerinti kielégítési sorrendben**, és.... megszavazta.*

Felmerülhet a kérdés, hogy milyen joghatóság alatti és mely jog alapján lefolytatott felszámolási eljárásról beszélünk. Tekintettel arra, hogy a Szát. hatálya a magyarországi székhelyű, illetve a magyarországi COMI-val rendelkező vállalkozásokra terjed ki, indokolt megvizsgálni, hogy a törvényben több helyen hivatkozott Cstv.⁶² (Cstv., 1991). hatálya hogyan alakul ebben a tekintetben. Megállapítható-e, hogy a Szát. hatályához hasonlóan a magyarországi székhelyű, illetve magyarországi COMI-val rendelkező Vállalkozásokra a Cstv. hatálya kiterjed?

A Cstv. hatálya az EIR alapján indult főeljárások tekintetében megegyezik a Szát. hatályával. Ugyanakkor a nem EU tagállamok esetében, tekintettel arra, hogy Magyarország nem részese nemzetközi fizetéseképtelenségre alkalmazandó többoldalú vagy regionális egyezményeknek és hazánk számos bilaterális nemzetközi szerződésének határokon átnyúló fizetéseképtelenségi helyzetekre való alkalmazhatósága kétséges, határon átnyúló felszámolási eljárások esetében problémákba ütközhetünk abban a tekintetben, hogy vajon milyen jog alapján mely joghatóság illetékességi körében folyó felszámolási eljárások az irányadók a teszt tekintetében. Ez azonban az eseteknek csak kis hányadában okozhat problémát.

A fentiek előre bocsájtása mellett a következőkben a 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) alapján zajló felszámolási eljárásokra, mint alternatívára szűkített körben kerül vizsgálat alá a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt. Mindez azonban még nem ad eligazítást abban a tekintetben, hogy a Cstv. szerint zajló eljárás milyen lehetséges lefutását kell figyelembe venni a teszt értékelésénél. A Szát. erre nem nyújt támpontot, ugyanakkor az Irányelv 49. és 52. preambulum bekezdésében a feltétel megfogalmazása a következő:

(49) ...az egyet nem értő hitelezők vagy töketulajdonosok kevesebb joggal rendelkeznének vagy azon szinthez képest, amit észszerűen elvárhatnának az adós vállalkozásának felszámolása - az adós sajátos körülményeitől függően akár részletekben történő felszámolás, akár működő vállalkozásként való értékesítés - esetén, vagy pedig ahhoz képest, amit észszerűen elvárhatnának a következő legjobb alternatív forgatókönyv szerint abban az esetben, ha a szerkezetátalakítási tervet nem hagyják jóvá.....

⁶²1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

(52) A hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt tekintetében akkor biztosított a megfelelés, ha egyetlen egyet nem értő hitelező sem jár rosszabbul a szerkezetátalakítási tervvel, mint felszámolás - akár részletekben történő felszámolás, akár működő vállalkozásként történő értékesítés - esetén járt volna, vagy abban az esetben járna, ha - a következő legjobb alternatív megoldást jelentő forgatókönyvként - a szerkezetátalakítási tervet nem hagynák jóvá.

A fentiek alapján a BIT elvégzéséhez egy Cstv. szerint folytatott, akár részletekben történő eszközadással, akár részben vagy egészben működő részegységek eladásával, akár működő vállalkozásként történő eszközadással operáló felszámolás modellezésére van szükség.

Más megoldás kérdésköre a tesztben

A Szát. amikor a szerkezetátalakítási terv elkészítését az Adós feladataként határozza meg, állást foglal abban a tekintetben, hogy nem lehetséges egymással versengő szerkezetátalakítási tervek bírósági jóváhagyását kérni. Ez következik abból, hogy a bírósági benyújtás előfeltétele a tervnek az Adós illetékes döntéshozó szerve általi előzetes elfogadása, amely nyilván nem dönthet egymást kizáró tervekről ugyanúgy, illetve versengő tervekre is nehezen elképzelhető ugyanolyan elfogadó döntés.

Ha versengő terv alternatívák nem megengedettek, milyen más megtérülési megoldáshoz képest igazolható a teszt megsértése a felszámoláson kívül? Ebben a tekintetben az Irányelv fenti idézett (49) és (52) es preambulum bekezdése lehet a megválaszolás kiinduló pontja: a következő legjobb megoldást jelentő alternatív forgatókönyvhöz képest kell a teszt sértést vizsgálni. Ezt a Szát. „más módon” -ként vette át, amiből a „legjobb alternatíva”, mint minőség hiányzik.

Melyik lehet a terv elutasításának közvetlen és legvalószínűbb következménye a kényszeregyezségtől eltekintve? A szerkezetátalakítás megghiúsul és az eljárás zárását követő naptól minden megy tovább, mint annak előtte, legalábbis egy ideig, mert az érintett hitelezők körében nyilván lesznek a történeteknek gazdasági konzekvenciái, amelyeket úgy lehet összefoglalni, hogy a már eddig is fennálló valószínűsége a fizetéseképtelenné válásnak megnövekszik. Mi lehet ebben a helyzetben az a „más mód”, amelyre hivatkozva a tervet ellenző érintett hitelező vagy töketulajdonos a teszt megsértését megérvelheti, figyelemmel arra, hogy kockázatai a fentiek szerint az eljárás sikertelensége esetén meg fognak növekedni? A válasz a fentebb írtakból levezethető:

Amennyiben a teszt megsértését elegendő legalább egy érintett és nemmel szavazó hitelező esetében bizonyítani, úgy a szóban forgó érintett hitelezőnek a más módon történő térüléséről kell valószínűsítania, hogy az nagyobb, mint a tervben rá osztott térülés. Az igazolás módja a

moratórium megszűnésében érhető tetten. Amennyiben a moratórium előtt az érintett hitelező követelésének érvényesítése érdekében követelésének az adóssal, valamint a követelést biztosító zálogjog, valamint a követelés biztosítására kötött biztosítéki és fiduciárius hitelbiztosítéki szerződés külön kötelezettjével szembeni érvényesítésére vonatkozó hitelezői joga alapján például közvetlenül végrehajtható okiratba foglalta fiduciárius biztosítékkal fedezett követelését, vagy a követelésének beszámítására a lehetősége a moratórium lezárásával újra megnyílik, úgy esélye mutatkozhat a szerkezetátalakítási tervben foglaltakhoz képest jobb térülésre. Ez azonban esetenként más és más igazolást jelent és esetleges. Ugyanakkor, ha ezt a Bíróság számára elfogadható módon az elleniratában be tudja mutatni, úgy a teszt megsértése miatti kérelme megalapozott lehet.⁶³

Az összes nemmel szavazó érintett hitelező kérdésköre

A Szát. 3.§ (1) 11 szakasza a teszt tekintetében úgy fogalmaz, hogy a „...*nemmel szavazó hitelezők nem járnának rosszabbul...*”. Ez arra enged következtetni, hogy minden nemmel szavazó érintett hitelező tekintetében egyidejűleg kell a teszt megsértését igazolni. Ennek ellentmond az a tény, ahogy maga az alternatíva meg van fogalmazva, illetve az a tény, hogy a törvény az ellenirat benyújtásának lehetőségét nem valamely hitelezői osztály, vagy ad-hoc szerveződő nem megszavazó hitelezői csoport számára, hanem csupán egyes nemmel szavazó érintett hitelezők számára biztosítja, akik nyilván nincsenek abban a helyzetben, hogy minden más érintett nemmel szavazó lehetőségeit felmérjék. A bizonytalanságot jelentősen csökkentik az Irányelv fentebb már idézett szakaszai is, ugyanis az Irányelv (52) preambulum bekezdése megválaszolja a negyedik kérdést is: egyetlen egyet nem értő hitelezőre vagy tőketulajdonosra vonatkozóan elegendő a teszt megsértését igazolni annak érdekében, hogy a szerkezetátalakítási terv jóváhagyását a Bíróság megtagadja.

(52) A hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt tekintetében akkor biztosított a megfelelés, ha egyetlen egyet nem értő hitelező sem jár rosszabbul....

A hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt működésére és védelmi szerepének Szát-ban történő érvényesülésére vonatkozó eddigi következtetések:

A teszt szerepe alapvetően a szerkezetátalakítási tervre nemmel szavazó hitelező védelme, amely abban nyilvánul meg, hogy a teszt Bíróság általi jóváhagyásának megakadályozását teszi

⁶³ Felmerül a kérdés, hogy a nemmel szavazó érintett hitelező ezt csak a saját maga vonatkozásában teheti-e meg, vagy érvelését alapozhatja mondjuk arra, hogy egy másik nemmel szavazó érintett hitelező van ebben a számára hátrányos pozícióban?

lehetővé abban az esetben, ha legalább egy nemmel szavazó érintett fél esetére igazolást nyer, hogy az a Cstv. szerinti felszámolásban érvényesíthető kielégítése, vagy más alternatív módon jobb kielégítést nyert volna.

Ez az igazolás a nemmel szavazó tőketulajdonos esetén lényegében annak igazolását jelenti, hogy a szerkezetátalakítás nélkül a tőkerészesedését annak a szerkezetátalakításban feltételezhető értékénél magasabb ellenértéken tudná átruházni, vagy az abból származó hozam a szerkezetátalakítási tervben feltételezettnél nagyobb lenne a terv hiányában. Tekintettel arra, hogy a szerkezetátalakítás mögött az a korábbiakban már részletezett feltételezés áll, hogy az eljárás eredményeként legalább a felszámolás várható térülésénél nagyobb ellenérték keletkezik, ennek a szerkezetátalakítás nélküli nagyobb várható tőkehozamnak az igazolása legalábbis problémás. (Lévé, hogy a magyar felszámolás definíció szerint a legkritikább esetben biztosít tényleges térülést a tőketulajdonosok számára.) Természetesen olyan helyzetekben, amikor a terv végrehajtásának időszakában a tőketulajdonosok számára nincs exit, (a terv olyan kitételeket tartalmaz, amelyek a részesedésük értékesítését kizárják), ez a bizonyítás a részükről talán könnyebb lehet.

Visszatérve a hitelezőkre, a nemmel szavazó érintett hitelezők esetében oda jutottunk, hogy a felszámoláson kívüli más módon történő térüléssel, mint érveléssel akkor lehet eséllyel a terv jóváhagyását megakadályozni, ha a moratórium előtt már olyan igényérvényesítési eljárás volt folyamatban a nemmel szavazó érintett hitelezők valamelyike részéről, amelyben a tervben ígértől nagyobb megtérülésre megalapozottan számítani lehet. (ilyen lehet pl. egy végrehajtási eljárás vagy egy beszámítási lehetőség fennállta)

A következőkben a fentebb még elvarratlan felszámolási alternatíva kifejtése történik meg.

4.1.3 A „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” felszámolási alternatívában

A kérdés megválaszolásához tisztázni szükséges, hogy mit is jelent a Cstv. szerinti felszámolási alternatíva felállítása a gyakorlatban.

A teendőket a Cstv. és a 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet (225 Korm. rend., 2000) (a továbbiakban: 225-ös kormányrendelet) a felszámolás számviteli feladatairól alapozza meg.

Gyakorlati értelemben úgy kell eljárni, mintha az ellenirat benyújtásakor⁶⁴ nem folyna szerkezetátalakítási eljárás, hanem felszámolás indulna.⁶⁵

Előfeltétel tevékenységet záró beszámoló és záróeltár.

Melyek tehát a szimulált felszámolás legfontosabb releváns feladatai:

Cstv. 46. § (1) A felszámoló felméri a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetét és a vele szemben támasztott követeléseket.

*(2) * A felszámoló nyitó felszámolási mérleget készít, megtervezi a felszámolás végrehajtásához szükséges költségeket és ütemtervet készít, ideértve a gazdasági tevékenység észszerű befejezéséhez, valamint az állagmegóváshoz szükséges feladatokat és pénzügyi feltételeket, különös tekintettel a felesleges munkaerő leépítésére.*

*Cstv. 48. § * (1) A felszámoló az adós követeléseit esedékességgel behajtja, igényeit érvényesíti, és vagyonát értékesíti. A felszámoló a vagyont – kedvezőbb értékesítés érdekében – a hitelezőknek a 44. §-ban meghatározott arányú egyetértése esetén korlátozott felelősségű társaság, részvénytársaság vagy szövetkezet részére nem pénzbeli betétként (hozzájárulásként) rendelkezésre bocsáthatja.*

A Cstv. 46.§ (1) -ben szereplő feladatok elvégzésének eredménye lényegében a felszámolási nyitómérlegben ölt testet.

A felszámolási nyitómérlegre vonatkozó legfontosabb szabályokat a 225-ös kormányrendelet rögzíti. Amelyek közül a témánk szempontjából talán legnagyobb jelentőséggel a kormányrendelet 5.§ (1) bekezdésében, valamint ugyanezen szakasz (2) bekezdésének g) pontjában írt szabály bír. Ezek a következők:

*5. § (1) * A felszámoló a Cstv. 46. §-a (2) bekezdésének megfelelően a 3. § (5) bekezdése szerinti zárómérleg alapján a felszámolás kezdő időpontjával nyitó felszámolási mérleget készít, amelyben az eszköz oldalon a felszámolásba be nem vonható vagyoni eszközök értékét (ideértve a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet tulajdonát nem képező, de a könyveiben értékkel kimutatott eszközök értékét is) és a forrás oldalon azok ezzel egyező összegű forrását – mint kötelezettséget – elkülönítetten kell (amennyiben a felszámolásba be nem vonható vagyoni eszközök forrása a zárómérlegben nem kötelezettséggként szerepel, akkor a saját tőke csökkentésével kell azt kötelezettséggként) kimutatni.*

Ez azt jelenti, hogy egy felszámolási szimulációban a szerkezetátalakítási eljárás alatt működő és sok esetben bevételt produkáló eszközkombináció nem maradéktalanul áll bevétel oldalon rendelkezésre. Ez elsősorban a sok idegen eszközt használó (pl. nagy pénzügyi lízing állománnyal rendelkező) Adósok esetén okozhat a szerkezetátalakítás javára eltéréseket.

5. § (2) g) a nyitó felszámolási mérlegben lévő immateriális javakat, tárgyi eszközöket, követeléseket, befektetéseket, értékpapírokat, készleteket minősíteni kell, és azok könyv szerinti értékét terven felüli értékcsökkenés, értékvesztés elszámolásával, illetve az elszámolt terven felüli értékcsökkenés,

⁶⁴ Nem egyértelmű, hogy az ellenirat benyújtásakor, vagy a szerkezetátalakítás kezdő napján. Az eltelt idő függvényében ugyanis az eljárás alatt is jelentősen megváltozhatnak a pozíciók.

⁶⁵Ez persze egy feltételezett szituáció, hiszen az Adós fontosabb gazdasági mutatóit, piaci helyzetét, szervezetét, tekintve nem fizetéseképtelen. A felszámolási eljárás szimulációjára annak érdekében van szükség, hogy a szerkezetátalakításból, illetve a szimulált felszámolásból várható pénzáramokat összehasonlíthassuk.

értékvesztés visszairásával, indokolt esetben felértékeléssel a várhatóan megtérülő összegre kell a felszámolási eredménnyel szemben módosítani

Ebben a kontextusban a várhatóan megtérülő összeg piaci típusú értékesítést feltételezve maximum ezeknek az eszközöknek a piaci értékét jelenti.

A tevékenységet záró és a felszámolási nyitómérleg értékei a fenti eszközök tekintetében jelentősen eltérhetnek egymástól, felszámolási szituációban a felszámolási nyitómérlegben szereplő eszközök értéke gyakran lényegesen alacsonyabb.

A 225-ös kormányrendelet olyan speciális számviteli és értékelési feladatok elvégzését írja elő a felszámolási nyitómérleg elkészítése kapcsán, amelyek csak az Adós számviteli és egyéb nyilvántartásainak teljes körű birtokában végezhetők el a jogszabálynak mindenben megfelelő módon.

A nyitómérlegben szereplő eszközök realizálási folyamata, tulajdonképpen egyfajta felszámolási koncepció és ütemterv végrehajtását jelenti, amelyek összeállítása a felszámoló feladata, csakúgy, mint a hitelezők követeléseinek Cstv. 57. § valamint a Cstv. 49.D § szerinti besorolása, amely nélkülözhetetlen a törvényben szereplő vagyonfelosztási javaslat jogszabály szerű elkészítéséhez.⁶⁶

A felszámoló a Cstv. 46. § (2) bekezdésében foglalt költségtervezési feladatait is el kell végezze.

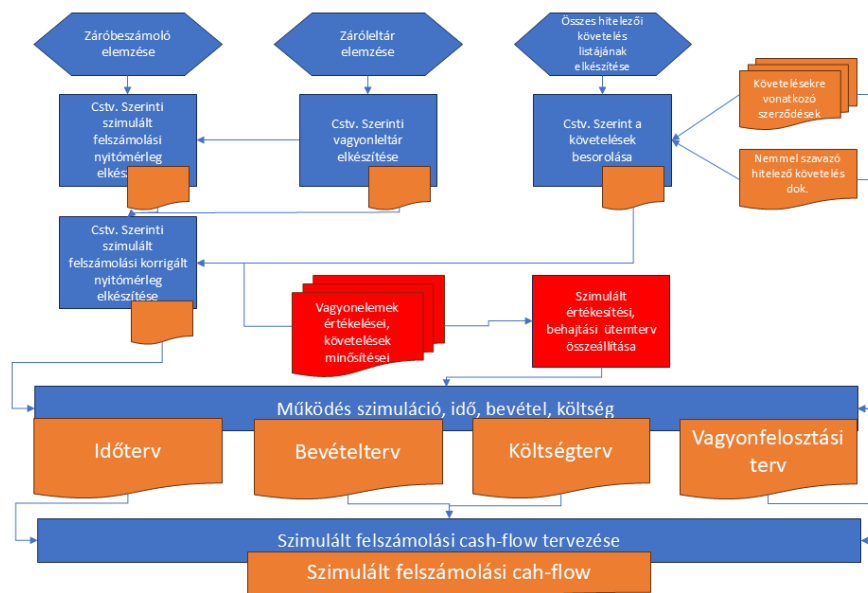
A felszámolásból származó bevételek tervezése a felszámolás során nem előírás. A hitelezők részére (a 49.D §-ban foglalt biztosítéki hitelezőktől eltekintve) a felszámolási vagyon értékesítéséből származó bevételeknek a felszámolási költségekkel és egyéb tételekkel csökkentett része a záró beszámoló és a vagyonfelosztási javaslat bírósági jóváhagyását követően kerülhet sor.

A felszámolási szimuláció az előzőekben nagy vonalakban ismertetett folyamat előzetes cash-flow szintű megtervezését jelenti, amelyet az 1.sz. folyamatábra foglal össze.

A nyitómérleg eszközeinek várható megtérülési értékre történő beállítása elsősorban az egyes eszközsorokkal kapcsolatos összetett értékelési feladatok elvégzését igényli, amely vagyonértékelési, cégértékelési, követelésminősítési szakmai felkészültséget, szakértői

⁶⁶Nagyon fontos megjegyezni, hogy a Szát-tól eltérően a felszámolásban nem a hitelezőket sorolja a felszámoló osztályba, hanem az egyes hitelezők egyes követeléseit sorolja be a szerint, hogy azok a törvényben rögzített abszolút prioritási sorrendben milyen módon elégíthetők ki a vagyonfelosztás során (49.D§ szerinti hitelezők esetében a zálogtárgy értékesítése után)

feladatok elvégzését teszi szükségessé a valóságban is. Ez a vagyonerőértékesítési ütemterv mellett az egész szimuláció legfontosabb, de legtöbb vitának is teret nyitó része. (Az ábrán pirossal jelölt, az előállítandó és felhasználásra kerülő értékelési dokumentáció).

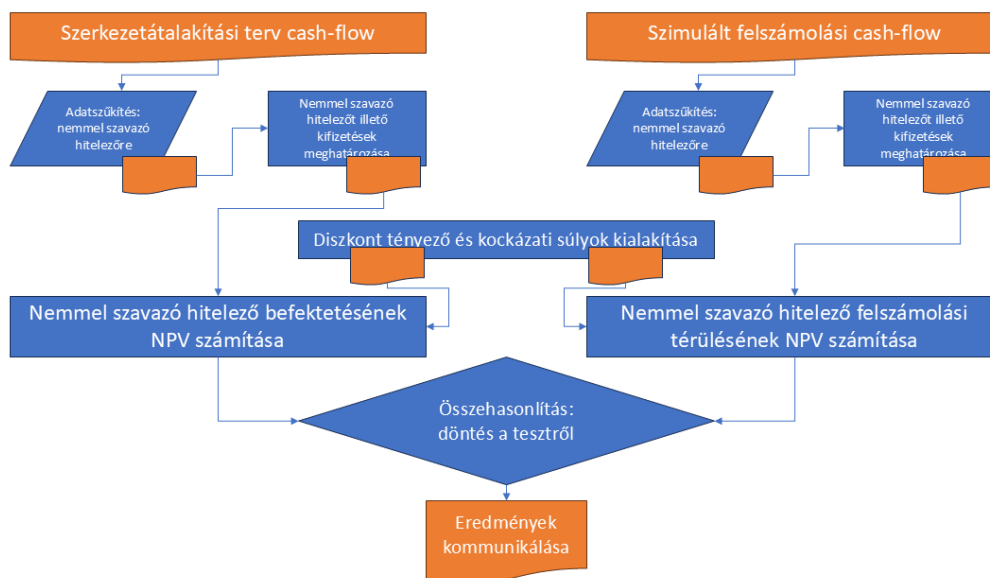
1. Folyamatábra: Felszámolási szimuláció cash-flow tervezés (saját ábra)

Ezeknek a feladatoknak az időigénye jelentős. A Cstv. a felszámolás alá került gazdálkodó szervezet felett teljes kompetenciával bíró felszámoló (szervezet) részére ezeknek a feladatoknak az elvégzésére több hónapban mérhető határidőt enged.

A hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt elvégzésekor a fenti felszámolási szimulációból származó, a nemmel szavazó hitelezőket illető cash-flow-kat kell összehasonlítani a szerkezetátalakítási terv végrehajtásából származó ugyanezen hitelezőket illető cash-flow-kal.

Az összehasonlítás alapja a cash-flow-k jelenértéke, ha szigorúak akarunk lenni, akkor az egyes cash-flow elemek kockázati valószínűségekkel súlyozott értékeinek jelenértéke. Vitára adhat okot a jelenértékek számításához használt diszkont tényező, valamint az egyes értékek maguk, a cash-flow időbeli lefutása, és minden bizonnyal a kockázati valószínűségek súlyozása is. Gazdasági oldalról nézve a tesztnek való megfelelés igazolásához azonban ennek az elemzésnek a megfelelő szakmai színvonalon és alaposággal történő elvégzése nélkülözhetetlen az elleniratban foglalt álláspont megvédéséhez. Különösen kritikus lehet a helyzet akkor, amikor az átszervezett érték és a likvidációból eredő érték közel azonos.

A következő folyamatábra a nemmel szavazó hitelező alternatív pénzáramai meghatározásának menetét és azok nettó jelenértékének számításán keresztül a teszt elvégzésének menetét mutatja be.

2. Folyamatábra: Hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt (saját ábra)

A Szát. a nemmel szavazó hitelező számára ezeknek a feladatoknak az elvégzésére 15 napos jogvesztő határidőt enged:

56. § (1) Ha a kérelem visszautasításának nincs helye, a bíróság 15 napos határidőt tűzve felhívja a nemmel szavazó hitelezőt, továbbá – ha a szerkezetátalakítási tervet az adósra vonatkozó anyagi jogi szabályok alkalmazásával nem az adós döntéshozó szerve vagy egyszemélyes jogi személy adós esetén az alapítója vagy az egyedüli tagja hagyta jóvá – a tőketulajdonosokat, hogy e törvényben szabályozott elleniratukat nyújtsák be a bíróságnak. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye.

Az USA-ban a Chapter11 szerinti eljárásban a fenti szimulációt felszámolási elemzésnek nevezik és az az úgynevezett „nyilvánosságra hozatali nyilatkozat” (disclosure statement) része, amelyet az Adósnak kell megküldenie az érdekelt felek részére.

„Tény, hogy az adósnak végre kell hajtania egy felszámolási elemzést ahhoz, hogy teljes mértékben megfeleljen az 1129(a)(7) szakasznak. A megfelelő felszámolási elemzés előkészítésekor az adósnak meg kell határoznia: az adós eszközeinek értékét, az eszközök biztosított követeléseit, a 11. és 7. fejezet szerinti várható adminisztratív költségeket, elsőbbségi követeléseket és nem biztosított követeléseket, valamint a különböző típusú követelésekhez tartozó százalékos elosztást. Természetesen, mivel az adós maga felelős a terv javaslatáért és a

felszámolási elemzés elkészítéséért, az eredmények meglehetősen szubjektívek lehetnek.” (Hicks, 2005)

A fentiek összefoglalásaként megállapíthatjuk, hogy *a nemmel szavazó érdekelt hitelező (esetleg tőketulajdonos) a testben foglalt felszámolási alternatíva tekintetében bizonyosan nincs abban a helyzetben, hogy a szerkezetátalakítási terv bírósági jóváhagyásáról szóló döntéshez elvárt egzaktági fokon a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt megsértését alátámassza.* Ennek két fő oka van: (i) *egyrésről* nem rendelkezik, mert objektíve nem rendelkezhet mindazokkal az információkkal, amelyek a felszámolási szimuláció elvégzéséhez szükségesek és ezeket a szerkezetátalakítási eljárás folyamata során az eljárás sem garantálja a részére, (ii) *másrészről*, mert ha rendelkezne is ezekkel az információkkal, a szimuláció elvégzése a törvény által rendelkezésére bocsájtott idő alatt nem lehetséges az elvárt színvonalon.

4.2 Következtetések, javaslatok

4.2.1 Következtetések

Az Adós és a szerkezetátalakítási terv ellen szavazó érdekelt hitelezők között fentebb jelzett aszimmetrikus informáltsági viszonyok és az ellenirat benyújtására rendelkezésre álló idő szükségessége miatt a nemmel szavazó érdekelt hitelezők és a kisebbségi jogokkal sem bíró nemmel szavazó tőketulajdonosok objektíve nincsenek abban a helyzetben, hogy a Szát. 57.§-a szerinti elleniratot a jogszabály által megkívánt tartalommal benyújtsák a szerkezetátalakítási eljárásban.

A fenti következtetés egyenes következménye, hogy a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” a szerkezetátalakítás során nem képes betölteni azt a kiegyensúlyozó védelmi szerepet, amelyet elsősorban a szerkezetátalakítási terv hitelezői osztályokon átívelő kényszeregyezségi jelleggel történő bírósági jóváhagyásának lehetősége miatt a méltányos és igazságos bírósági döntések meghozatalában játszania kellene, ezért az aszimmetrikus informáltsági viszonyok mellett működő szerkezetátalakítási eljárás során fennáll annak a lehetősége, hogy a szerkezetátalakítás kapcsán a felszámolási és egyéb alternatívákhoz képest feltételezetten megjelenő értéktöbblet a tőketulajdonosok, (illetve a menedzsment) és az érdekelt hitelezők között aránytalanul, az előbbiek javára eltérítve a méltányostól, kerül elosztásra. Az aszimmetrikus informáltsági viszonyok hitelezői döntéseket befolyásoló hatásáról lásd részletesebben (Deliné, 2002)

4.2.2 Javaslatok

A következtetésekben leírt helyzet elvben az információs aszimmetria csökkentésével orvosolható. Az információs aszimmetria két fontos befolyásoló tényezője a felek *rendelkezésére álló információk mennyisége és minősége*, a felek *információ feldolgozására és azokból következtetések levonására vonatkozó képessége*, amely a szakmai felkészültségen és a rendelkezésre álló értékelő apparátuson túl jelentős mértékben a rendelkezésre álló idő függvénye.

A szerkezetátalakítási eljárásban a fentiek gyakorlati megvalósítására a következő javaslatok adhatók.

- i. Abban az esetben, ha a szerkezetátalakítási terv elfogadása nem egyhangú, az Adósnak a terv bírósági jóváhagyására vonatkozó kéreleméhez kötelezően csatolnia kelljen a Bíróság által jóváhagyott szerkezetátalakítási szakértő által elkészített felszámolási szimulációra alapozott, a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” -nek való megfelelés igazolására alkalmas dokumentációt, a nemmel szavazó érdekelt hitelezők és/vagy tőketulajdonosok pozíciójára fókuszálva.

Ebben az esetben a teszt elvégzésére vonatkozó szakértői költségek az Adóst terhelnék és a jóváhagyási kérelem feltételeként szerepelne a sikeres teszt. Módosítani szükséges a törvény 54§ (1) -ben foglalt határidőt, olyan tekintetben, hogy az eddigi 5 napot az egyhangúlag elfogadott tervek esetére kellene fenntartani, míg a nem konszenzuális tervek esetében a határidőt a teszt szakértő általi elvégzésének - vagy az Adós által elvégzett teszt, szakértő általi validálásának - időigényével meg kellene hosszabbítani. (Miután a teszt a nemmel szavazó érdekelt hitelezőkre fókuszál, az Adós annak végleges formáját a terv szavazásra bocsátását megelőzően nem tudja elkészíteni, tekintettel arra, hogy nem ismertek a számára ekkor még a nemmel szavazók)

- ii. A fentiektől eltérően a Szát. 60. § -ában foglaltakat felhasználva a Szát. 57.§ (2) b) pontjában foglaltakat vagylagos formában ki kellene egészíteni azzal, hogy az elleníratot benyújtó hitelező/tőketulajdonos választhasson a között, hogy (a) a hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt megsértését alátámasztó dokumentációt maga készíti el, (adott esetben, de nem szükségszerűen, felszámolási szimulációt végez vagy más módon igazolja a teszt megsértését) vagy pedig (b) kéri a bíróságot a költségek viselésére vonatkozó egyidejű nyilatkozatával, hogy a 60.§-ban foglaltaknak megfelelő szerkezetátalakítási szakértőt rendeljen ki a tesztnek való meg nem felelés vizsgálatára.

Tekintettel arra, hogy ellenirat benyújtása esetén a törvény 60. § szakasza kötelezően előírja a szakértő kirendelését, a jelenlegi hatályos megoldás a szakértő feladatainak terjedelmében és időigényében különbözik a javasolttól. A jelenlegi esetben a szakértőnek egyfajta validáló szerepe van abban a tekintetben, amit az elleniratot benyújtó fél állít, azaz az elleniratban foglaltakkal kapcsolatban a Bíróság által meghatározott konkrét kérdéseket kell tisztázzon rövid határidő mellett, míg a javasolt megoldás esetén a teszt elvégzése lenne a feladata, amely a fentiekben is megérveltek szerint kiterjedtebb szakértői munkát igényel.

4.2.3 A két javaslat előnyei, hátrányai

A fenti első javaslat esetében az Adós részben kontrollálhatja a folyamat időbeli lefutását, megfelelő előkészítési munka mellett egy megnövelt határidő esetén az általa már korábban előkészített tesztet (inkluzíve a felszámolási szimulációt) a kirendelt szakértő el tudja készíteni. Ezzel a nem konszenzuális terv jóváhagyása iránti kérelem csúszása időben nem lényegesen befolyásolja az eljárás amúgy rapid jellegét. A javaslat hátránya, hogy fennáll a lehetőség arra, hogy a felszámolási szimulációhoz szükséges input adatok és információk tekintetében az „Adósi borúlátás” esetleg a valóságosnál rosszabb felszámolási alternatívát eredményez. Amennyiben eddig nem lett volna *Bíróság által jóváhagyott* szerkezetátalakítási szakértő az eljárásban úgy erről az Adósnak intézkednie szükséges. A szakértő díja az Adóst terheli.

A másik javaslat a *Bíróság által kirendelt* szakértőre alapoz. A kirendelés révén a Bíróságnak felelős szakértő a feladatot szintén elvégezheti, relatíve kisebb adósi folyamat-kontroll mellett. A költségeket az érdekelt hitelező/tőketulajdonos köteles előlegezni. Hátránya, hogy az eljárás időigénye minden bizonnyal hosszabb a korábbiaknál, ugyanakkor a megalapozott bírósági jóváhagyáshoz szükséges megfelelő színvonalú előkészítés miatt a Bíróság munkáját jelentősen egyszerűsítheti, fenntartva az alapvetően okmányorientált jellegét az eljárásnak.

Mindkét megoldás elősegíti a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” védelmi funkciójának érvényesülését, ezáltal a méltányos bírósági döntéshozatalt.

5 Összefoglalás

A dolgozat központi kérdése, hogy a „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” (BIT) mennyire tölti be védelmi funkcióját szerkezetátalakítási eljárás során. A BIT funkciója annak biztosítása, hogy a szerkezetátalakítási tervet ellenző hitelezők ne járjanak rosszabbul, mint egy felszámolási eljárás, vagy egy másik megoldás során. Ez a funkció az egyes nemmel szavazó

hitelezőket védi egy kényszeregyezséget magában foglaló szituációban. A dolgozat ezt az elvet gazdasági és jogi szempontokból vizsgálja, kiemelve a jogi szabályozás funkcionalitását.

Az irodalmi áttekintés során a dolgozat történetileg elemzi a BIT kialakulását és bemutatja annak múltbéli és jelenlegi érvényesülését az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, valamint az Európai Unió egésze és tíz országa vonatkozásában. Ebben a részében a dolgozat elemzést ad az Európai Unió Szerkezetátalakítási és Fizetéseképtelenségi Irányelvének a témával kapcsolatos szabályairól, külön kitérve a moratórium, a prioritási szabályok, a kényszeregyezés és a BIT kérdésköreire.

Kutatási megközelítés: A dolgozat funkcionalista keretben elemzi a hitelezők védelmét szolgáló jogi szabályozást, azaz nemcsak a jogszabályok elemzésére fókuszál, hanem azok gyakorlati alkalmazására is. A jogi összehasonlítás módszere révén a kutatás feltárja, hogyan működik a BIT különböző jogrendszerekben, különösen az európai és angolszász jogi környezetben.

Kutatási módszer: A dolgozat döntően szekunder források felhasználásával kvalitatív módszerekre épít. Mivel a magyar nyelvű szakirodalom korlátozott, a kutatás alapvetően nemzetközi forrásokra támaszkodik. A dolgozat deduktív módszerekkel feltárja a BIT információs igényeit, és megvizsgálja, hogy az információs térben elfoglalt aszimmetrikus helyzete miatt a hitelező miért nincs abban a helyzetben, hogy ezeket kielégítse.

Szerkezetátalakítási döntések: A dolgozat hangsúlyozza, hogy a szerkezetátalakítási terv elfogadása vagy elutasítása kényszerbefektetési döntésként értelmezhető. A hitelezőknek a szerkezetátalakítási terv és a felszámolási eljárás közötti alternatívák közül kell választaniuk, és mérlegelniük kell, hogy melyik opció nyújt számukra jobb megtérülést. Ebben a kontextusban a BIT két „kényszerbefektetés” összehasonlítását jelenti, ahol a hitelezők várható pénzáramlásokat és kockázatokat mérlegelnek azok nettó jelenértékére alapozva döntésüket.

Felszámolási alternatíva: A BIT elvégzésének központi eleme a felszámolási alternatíva modellezése. A dolgozat részletesen elemzi, hogy a magyar jogszabályok szerint milyen módon kell a felszámolási szimulációt elvégezni és ennek az analízisnek az eredménye hogyan befolyásolhatja a hitelezők döntését a szerkezetátalakítási tervről.

Jogszabályi nehézségek: A kutatás kimutatja, hogy a magyar jogszabályokban a BIT alkalmazása során számos kihívás merül fel, különösen az információs aszimmetria miatt. A hitelezők a legtöbb esetben nem rendelkeznek elegendő információval ahhoz, hogy a szerkezetátalakítási terv általuk történő elutasítását a törvény által megkívánt módon megalapozzák, ez megakadályozza, hogy a teszt megfelelően védje őket. A dolgozat különösen

kiemeli, hogy a nemmel szavazó hitelezők nem férhetnek hozzá minden szükséges információhoz, és ez akadályozza őket abban, hogy sikeresen fellépjenek a bíróságon.

Javaslatok: A dolgozat javaslatokat fogalmaz meg a BIT hatékonyabb alkalmazása érdekében. Az egyik javaslat szerint a nem konszenzuális szerkezetátalakítási tervek bírósági jóváhagyásához kötelező lenne egy bírósági szakértő által készített felszámolási szimuláció, amely igazolja a hitelezők legjobb érdekei teszt megfelelését. Ezen kívül javasolja, hogy a hitelezőknek lehetősége legyen kérni a bíróságtól egy független szakértő kirendelését a teszt elvégzéséhez.

BIT szerepe a szerkezetátalakításban: A BIT a szerkezetátalakítási terv elfogadása során a hitelezők jogainak védelmében játszik kulcsszerepet. A dolgozat rávilágít, hogy a teszt megsértésének bizonyítása rendkívül bonyolult feladat a nemmel szavazó hitelezők számára, mivel a felszámolási eljárás szimulálása komplex gazdasági és számviteli feladatok ellátását és speciális szakismereteket igényel. A dolgozat hangsúlyozza, hogy a teszt gyakorlati alkalmazása során a hitelezőknek megfelelő eszközökre és információkra van szükségük ahhoz, hogy sikeresen megvédhessék érdekeiket.

Irodalomjegyzék

1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról. (1991. 2024 november 10-én hatályos szöveg).
- 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet a felszámolás számviteli feladatairól. (2000. 2024 november 10-én hatályos szöveg).
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2015/848 RENDELETE (2015. május 20.) a fizetésképtelenségi eljárásról (EIR). (2015. 2024 november 10-én hatályos szöveg).
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2019/1023 IRÁNYELVE (2019. június 20.) (PRD). (2019. 2024 november 10-én hatályos szöveg).
- Deliné, D. P. (2002). A csőd és a csődelkerülő eljárás pénzügyi kérdései Doktori (Phd) értekezés. Budapest, Magyarország: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.
- EU Elnökség. (2024). Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council. Brüsszel, Belgium: EU.
- Hamza, G. (2003). A római jog hatása az Amerikai Egyesült Államok jogfejlődésére. 2003/5, 234-237. Budapest, Magyarország.
- Hicks, J. (2005). FOXES GUARDING THE HENHOUSE: THE MODERN BEST INTERESTS OF CREDITORS TEST IN CHAPTER 11 REORGANIZATIONS. Las Vegas, Nevada, US: William S. Boyd School of law. Letöltés dátuma: 2024. 10 23, forrás: <https://scholars.law.unlv.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1361&context=nlj>
- Hoffmann, M. B.-K. (2022). E+H Rechtsanwälte GmbH. *International Corporate Rescue*. Bécs, Ausztria. Letöltés dátuma: 2024. október 24, forrás: https://www.eh.at/wp-content/uploads/2022/10/ICR19_ReO-5.pdf
- Krohn, A. (2020. 6 20). SSRN - Elsevier. Wittenberg, Németország. Letöltés dátuma: 2024. 10 22, forrás: Rethinking Priority: The Dawn of the Relative Priority Rule and a New 'Best Interest of Creditors' Test in the European Union: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3554349
- Loyens & Loeff. (2023). Practical impact of the new Luxembourg Restructuring & Insolvency toolbox. WWW, Luxemburg. Letöltés dátuma: 2024. november 5, forrás:

<https://www.loyensloeff.com/practical-impact-of-the-new-luxembourg-restructuring--insolvency-toolbox---luxembourg.pdf>

Lőrinczi, G. (2011). A reorganizációs eljárás kialakulása és fejlődése az amerikai jogrendszerben.

Állam és Jogtudomány, VII/2, 195-226.

Magyarország Kormánya. (2024-. szeptember 19). 1291/2024. (IX. 19.) Korm. határozat. Budapest,

Magyarország, : Magyarország Kormánya. Letöltés dátuma: 2024. november 5, forrás:

<https://njt.hu/jogszabaly/2024-1291-30-22.0>

Palma, G. D. (2021). *Clifford Chance*. Letöltés dátuma: 2024. 10 23, forrás: NEW SCENARIOS IN THE ITALIAN RESTRUCTURING MARKET – THE BUSINESS CRISIS AND INSOLVENCY CODE:

<https://www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2022/07/new-scenarios-in-the-italian-restructuring-market-the-business-crisis-and-insolvency-code.pdf>

Rosha, J. M.-M.-A.-A. (2021. május 27.). *IMF eLibrary*. Letöltés dátuma: 2024. 10 23, forrás:

Restructuring and Insolvency in Europe: Policy Options in the Implementation of the EU

Directive: [https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2021/152/article-A001-](https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2021/152/article-A001-en.xml?ArticleTabs=fulltext)

[en.xml?ArticleTabs=fulltext](https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2021/152/article-A001-en.xml?ArticleTabs=fulltext)

Szát. (2021. 2024 november 10-én hatályos szöveg). 2021. évi LXIV. Törvény a szerkezetátalakításról és egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról. Budapest, Magyarország. Forrás:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2100064.tv>

Szát. Indoklás. (2021). Forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/2021-64-K0-00>

United States Bankruptcy Code. (1978. 2024 november 10-én hatályos szöveg). USA. Letöltés

dátuma: 2024. november 5, forrás: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/chapter-11>

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. Folyamatábra: Felszámolási szimuláció cash-flow tervezés (saját ábra) 75
2. Folyamatábra: Hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt (saját ábra) 76

1. táblázat: Áttekintés az olaszországi felszámolási és szerkezetátalakítási eljárásokról vállalatok esetén (Palma, 2021) 34
2. táblázat: A RJAC és az angol átszervezési terv összehasonlítása (Loyens & Loeff, 2023) 40

Függelékek

1.sz. függelék: Hallgatói nyilatkozat

2.sz. függelék: Konzultációs nyilatkozat

1. sz. függelék: Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	VIRÁG ATTILA
A Hallgató Neptun kódja:	S6L4EM
A dolgozat címe:	A „HITELEZŐK LEGJOBB ÉRDEKEI MÓDSZERTANI TESZT” ÉS MAGYARORSZÁGI ALKALMAZÁSÁNAK EGYES GYAKORLATI KÉRDÉSEI
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	AGRÁR- ÉS ÉLELMISZER GAZDASÁGI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve:	Nemzetközi-szabályozási és Gazdasági Jogi Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottnak tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

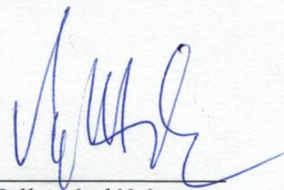
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024. év november hó 5. nap

Hallgató aláírása

2. sz. függelék: Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Virág Attila (NEPTUN azonosítója: S6L4EM) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy A „hitelezők legjobb érdekei módszertani teszt” és magyarországi alkalmazásának egyes gyakorlati kérdései című szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / **nem javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllőn, 2024. év november hó 09. napján

belső konzulens